

УНИВЕРЗИТЕТ " ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ" ШТИП

ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ КОЧАНИ

ПРАКТИКУМ ЗА ВЕЖБИ ПО ОБЛИГАЦИОНО ПРАВО

Асс.м-р Марија Амповска

Кочани, 2014

ВЕЖБА БР. 1

Извори на облигационото право

I. Коментирај ги одредбите:

1. Врз облигационите односи што се уредуваат со други закони се применуваат одредбите од овој закон во прашања што не се уредени со тие закони(чл.16 од ЗОО)
 - ▶ Ова одредба укажува на една од особеностите на Законот за облигациони односи,а тоа е неговиот системски карактер.ЗОО претставува основен инструмент за уредување на стоковно-парични односи и односи блиски на нив.ЗОО ги пополнува правните празнини во специјалните закони кои уредуваат облигациони односи
2. Учесниците можат да го уредат својот облигационен однос поинаку отколку што е определено со овој закон или друг закон доколку од одредена одредба или од нејзината смисла не произлегува нешто друго(чл.14 од ЗОО)
 - ▶ Од ова одредба произлегува друг белег,односно карактеристика на ЗОО,а тоа е диспозитивниот карактер на неговите одредби.Во најголем дел одредбите од ЗОО се дополнителни(резервни)диспозитивни прави норми. Во ЗОО,иако во помала мера,среќаваме и императивни норми
3. Одредбите на прописите со кои делумно или во целост се определуваа содржината на договорите се составни делови на тие договори и ги надополнуваат или влегуваат на местото на договорните одредби кои не се во согласност со нив(чл.19 ст.2 од ЗОО)
 - ▶ Во случајов имаме пример за императивна одредба од ЗОО .Таа воедно претставува и основа за примена на останатите императивни одредби од ЗОО со кои се одредува содржината на договорите .
4. Кога е договорена повисока цена од онаа што за определен предмет ја пропишал надлежниот орган,купувачот го должи само износот на пропишаната цена ,а ако веќе ја исплатил договорената цена ,има право да бара да му се врати разликата(чл.451 од ЗОО)

Ако е договорена повисока каматна стапка од дозволената, ќе се применува највисоката дозволена каматна стапка(чл.388 ст.6 од ЗОО)

- ▶ Во двете претходни одредби наоѓаме пример за одредби за кои начелно зборува чл.19 ст.2 од ЗОО ,односно се работи за императивни норми кои се применуваат во случај нешто поинаку или спротивно од нив да е договорено меѓу страните .
5. Во облигационите односи се применуваат обичаите кога нивната примена е договорена или со закон предвидена(чл.15 од ЗОО)
Во облигационите односи се применуваат и узанзите (општи и посебни),кога нивната примена е договорена или таа неспорно произлегува од околностите на случајот(чл.15 ст 3 од ЗОО)
- ▶ Во наведените случаи зборуваме за обичаите и за кодификуваните обичаи како извор на облигационите односи .Одредбите се од општ карактер и го уредуваат начинот на кој ќе дојде до примена на обичајот како извор на правото,односно доколку тоа е договорено или ако законот предвидува примена на обичајот. Најчест начин на санкционирае на обичајот во рамките на ЗОО е секако преку одредби кои упатуваат на примена на обичајот.
6. Учесниците слободно ги уредуваат облигационите односи во согласност со Уставот, законите и добрите обичаи (чл.3 од ЗОО).
- ▶ Со оваа одредба во првиот дел е прокламирано начелото на слободна диспозиција на основа на кое се уредуваат облигационите односи ,а во вториот дел неговите граници т.е. Уставот,законите и добрите обичаи.Добрите обичаи се името под кое го наоѓаме моралот во ЗОО.
7. Во облигационите односи и остварувањето на прават и обврските во тие односи учесниците се должни да се придржуваат кон начелото на совесност и чесност (чл.5 од ЗОО)
Учесникот во облигациониот однос е должен во извршувањето на својата обврска да постапува со внимание кое во правниот промет се бара во соодветниот вид облигациони односи (внимание на добар стопанственик, односно внимание на добар домаќин) (чл.11 од ЗОО)

- ▶ Во претходните две одредби се среќаваме со правните стандарди (правила на општествената заедница, каучук норми) како извор на правото. Тие имаат неопределена содржина која во секој конкретен случај добива свое значење, односно содржината на одредбата ја одредува судот.
8. Ако по склучувањето на договорот настапат **околности што го отежнуваат исполнувањето на обврската на едната страна** или ако поради нив **не може да се оствари целта на договорот**, а во едниот и во другиот случај во таа мера што е очигледно дека договорот повеќе не им одговара на очекувањата на договорните страни и дека според општото мислење би било несправедливо, и дека според општото мислење би било несправедливо, да се одржи во сила таков каков што е, страната на која и е отежнато исполнувањето на обврската, односно страната која што поради променетите околности не може да ја оствари целта на договорот може да бара договорот да се раскине (чл.122 ст.1 од ЗОО).
- ▶ Оваа одредба претставува пример за правен стандард затоа што нејзината содржина не е целосно и докрај утврдена и судот е тој кој ќе изврши одредување на содржината при примена на оваа одредба, односно при оценување дали постојат околности со кои се отежнува исполнување на обврската и целта на договорот.
9. Општите услови определени од страна на еден договарач било да се содржани во формален договор, било договорот да се повикува на нив, ги дополнуваат посебните спогодби утврдени меѓу договарачите во истиот договор и по правило, обврзуваат како и овие(чл.130 ст.1)
- ▶ Со оваа одредба се уредуваат и се декларираат општите услови како извор на облигационите односи. Од одредбата се гледа и една карактеристика на општите услови, а тоа е дека нив ги креира(создава) едната од договорните страни, а ја обврзуваат и другата страна(под услови утврдени закон, односно ако на другата страна и биле познати или морало да и бидат познати) .
10. Ако не е договорено поинаку, налогодавецот должи надомест во **вообичаена висина**, а ако за тоа не постои обичај, тогаш справедлив надомест (чл.817 од ЗОО)

- ▶ Оваа одредба ја уредува висината на надомест кај договорот за налог со повикување на обичајот (вообичаен надомест) со што законската одредба упатува на примена на обичајот како извор на правото. Ова одредба воедно е дополнителна диспозитивна одредба и се применува ако не постои спогодба за ова прашање меѓу страните.

II. Одговори на следниве прашања:

1. Кои норми ги нарекуваме дополнителни (резервни) диспозитивни норми во облигационото право?

- ▶ Пример: Должникот е должен да ја исполни обврската, а доверителот да го прими исполнувањето во местото определено со правната работа или со закон. Кога местото на исполнувањето не е определено, а не може да се определи ни според целта на работата, природата на обврската или другите околности, исполнувањето на обврската се врши во местото во кое должникот во време на настанувањето на обврската имал свое седиште, односно живеалиште, а во недостиг на живеалиште, свое престојувалиште (чл.308 ст.1 и 2)
- ▶ Ако рокот не е определен, а целта на работата, природата на обврската и другите околности не бараат извесен рок за исполнување, доверителот може да бара веднаш исполнување на обврската, а должникот од своја страна може да бара од доверителот веднаш да го прими исполнувањето. (чл.303 од ЗОО)

2. Кои норми ги нарекуваме вистински(прави) диспозитивни норми?

3. Кои норми ги нарекуваме императивни норми?

Пример:

- ▶ Со правна работа не може да се определи подолго или пократко време на застареноста од она време што е определено со закон.

- ▶ Со правна работа не може да се определи дека застареноста нема да тече за некое време.(чл.353 од ЗОО)

4. На колку начини се санкционираат обичајните правила од страна на државата?

5. За каков начин на санкционирање станува збор во следните примери?

- Предлогот за склучување договор направен за неопределен број лица, што ги содржи суштествените состојки на договорот, за чие склучување е наменет, важи како понуда, доколку не произлегува поинаку од околностите на случајот или од обичајот(чл.25).
- Излагањето на стоки со означување на цената се смета за понуда, доколку не произлегува поинаку од околностите на случајот или од обичајот(чл.26).

6. Што се "узанзи" ?

**ВЕЖБА БР. 2 (Поим, карактеристики и видови на облигационите односи) во
врска со ВЕЖБА БР. 3 (Настанување на облигационите односи - Страни,
предмет и облигационо-правни факти, содржина и дејство на облигациите)**

Пример 1: Роберт, ученик во основно училиште кој има 10 години, оди во продавницата близу до училиштето, бара од продавачката Славица да му даде еден кроасан и едно шише минерална вода и плаќа 50 денари за двете работи.

Прашања:

1. За кој вид на облигационо-правен однос се работи?
2. Кои се страни на овој однос?
3. Кои дејствија се предмет на облигациониот однос и каков е односот според видот на истите?
4. Како е односот според бројот на страните?
5. Каков е односот според времето на траење?
6. Како престанува овој однос?

Пример 2: Симона и Петар се колеги од факултет но Симона е една генерација понапред од Петар. Петар ја замолил Симона да му го даде учебникот по Трудово право за да го користи во текот на третиот семестар и по завршување на четвртиот семестар да и го врати. Петар го положил испитот во февруарска сесија и учебникот веќе не му бил потребен. Но наместо да и го врати на Симона, тој ја замолил да му дозволи учебникот да го даде на неговиот другар Јане кој сакал да го полага испитот во априлска сесија и Симона се согласила.

Прашања:

1. За кој вид на облигационо-правен однос се работи?
2. Кои се страни на овој однос?
3. Кои дејствија се предмет на облигациониот однос и каков е односот според видот на истите?
4. Како е односот според бројот на страните?
5. Каков е односот според времето на траење?
6. Кој вид на промена настанува во овој однос?

Пример 3: Иван е студент во прва година на Правниот факултет во Кочани, но живее во Скопје. Тој не сакал да патува секој ден, па затоа решил да почне да живее во Кочани заедно со неговата девојка Јасмина. Нашле еден стан во близина на факултетот. Сопственици на станот биле двајца браќа, Јован и Марко. Иван и Јасмина се договориле со нив да живеат во станот за време од една академска година, а за возврат да плаќаат 3000 денари, а сосопствениците се согласиле да им го предадат станот во исправна состојба.

Прашања:

1. За кој вид на облигационо-правен однос се работи?
2. Каков е односот според страните и кои се страни на овој однос?

3. Кои дејствија се предмет на облигациониот однос и каков е односот според видот на истите?
4. Каков е односот според неговата содржина?
5. Каков е односот според времето на траење?
6. На кој начин може да престане овој однос?

Пример 4: Стефче ги положил сите колоквиуми од првиот семестар и решил да направи забава за колегите во неговиот дом. Иако купил се што треба, на забавата имало многу луѓе и снемало вино па побарал од соседот да му даде три литри од неговото домашно вино. Соседот му дал три литри домашно вино и му рекол дека не сака пари, туку сака Стефче до крајот на неделата да му врати вино во иста количина или да му донесе едно шише црвено вино – Александрија, по негов избор.

Прашања:

1. За кој вид на облигационо-правен однос се работи?
2. Каков е односот според страните и кои се страни на овој однос?
3. Кои дејствија се предмет на облигациониот однос и каков е односот според видот на истите?
4. Каков е односот според неговата содржина?
5. Каков е односот според времето на траење?
6. На кој начин може да престане овој однос?

Пример 5: Јасна отишла кај својата шивачка и побарала да и сошије панталони. Шивачката се согласила да го направи тоа и побарала 400 денари. Јасна и предложила во врска со плаќањето да и даде само 200 денари а другите 200 денари да се компензираат со 200 денари што шивачката и ги должела на основ на договор за продажба на 10 килограми јаболка, што и ги продала Јасна пред една недела, а шивачката не ги платила. Шивачката се согласила.

Прашања:

1. За кој вид на облигационо-правен однос се работи?
2. Каков е односот според страните и кои се страни на овој однос?
3. Кои дејствија се предмет на облигациониот однос и каков е односот според видот на истите?
4. Каков е односот според неговата содржина?
5. Каков е односот според времето на траење?
6. На кој начин престанува овој однос?

Пример 6: Земјоделците Стојан и Тане се договориле со сопственикот на пиљарата во нивниот град да му го продадат целото количество на моркови и компири што од заедничката нива ќе го произведат во текот на годината, почнувајќи со испораките во месец април, а овој да им плати според големопродажните пазарни цени во моментот на испораката на производите. По извесно време нивниот род бил целосно уништен од силните поплави што го зафатиле нивниот крај.

Прашања:

1. За кој вид на облигационо-правен однос се работи?

2. Каков е односот според страните и кои се страни на овој однос?
3. Кои дејствија се предмет на облигациониот однос и каков е односот според видот на истите?
4. Каков е односот според неговата содржина?
5. Каков е односот според времето на траење?
6. На кој начин престанува овој однос?

Пример 7: Судска пракса (Тужба за враќање долг и Пресуда на Првостепен суд)

7.1. ТУЖБА

ДО

ОСНОВЕН СУД КРИВА ПАЛАНКА

ТУЖИТЕЛ: А. Т. од Крива Паланка ул. _____ бр.18

преку полномошник адвокат М. Ц.

ТУЖЕН: С. Ѓ. од Крива Паланка ул. _____ бр.23

Основ: долг

Вредност: 4000 ЕУР

Т У Ж Б А

Тужителот и тужената биле во врска односно биле дечко и девојка и при крајот на месец јули 2011 г. тужената побарала од тужителот да и даде на заем парични средства за да купи автомобил, од причини што истата не можела да подигне кредит од банка, со тоа што кога ќе поминат неколку месеци (поточно во

септември) таа ќе стекнала право како ново вработена во Основно училиште таков кредит да подигне на тој начин да го врати заемот на тужителот. Двајцата заедно отишле кај сопственикот на автомобилот П. Л. и се договориле за цената од 4000.00 евра при што тужителот на истиот му дал сума од 2000.00 при склучување на купопродажниот договор кај нотар при што преостанатите 2000.00 евра се договориле да му ги даде за некои 15 дена откако ќе земе парични средства од продажба на фрижидери за прехранбени продавници. Бидејќи не можел да се спази договорениот рок од 15 дена за да се платат и преостанатите 2000.00 евра на сопственикот на возилото тужителот позајмил 2000.00 евра од лицето З. С. (зет за сестра на тужената) и истите средства му ги вратил за некои десетина дена откако му биле платени фрижидерите од страна на купувачот на истите.

ДОКАЗ: 1) Распит на странки а по потреба и други докази
2) Сослушување на сведоците П. Л. и З. С.

Странките се договориле заемот да биде вратен во месец септември. Во меѓувреме тужителот и тужената ја прекинале врската и откако истекол рокот за враќање на заемот па до денес, тужителот повеќе пати и се обраќал на тужената да му го врати заемот или евентуално да му го предаде возилото OPEL ASTRA како истиот не би ја тужел и изложил на непотребни судски трошоци и судски такси, но како таа на сето тоа се обидува да го избегне враќањето на заемот и да го осуети побарувањето на тужителот му предлагаме на судот да ја донесе следната:

ПРЕСУДА

СЕ УВАЖУВА тужбеното барање на тужителот А. Т. од Крива Паланка и
СЕ ЗАДОЛЖУВА тужената С. Ѓ. од Крива Паланка да му го врати- исплати на тужителот дадениот заем во износ од 4000.00 евра на име главен долг со законска затезна домицилна камата на истиот, сметано од 01.09.2011г па до конечна исплата како и да му ги надомести на тужителот сите процесни трошоци, се тоа во

рок од 15 дена по прависилноста на пресудата под страв на присилно извршување.

ТРОШКОВНИК: - за состав со паушал 3.900.00 денари
-за состав на полномошно 1.300.00 денари
- судска такса по одмерување

Крива Паланка 09.11.2011г

За тужитетел полномошник
адвокат
М. Ц.

7.2. ПРЕСУДА НА ПРВОСТЕПЕН СУД

ВО ИМЕТО НА ГРАЃАНИТЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

ОСНОВНИОТ СУД ВО КРИВА ПАЛАНКА, како првостепен граѓански суд и тоа судијата Славица Ѓорѓиевска, како судија поединец при записничар Бранка Илиевска постапувајќи по тужбата на тужителот А. Т. од Крива Паланка против тужената С. Ѓ. од Крива Паланка за долг, вредност на спорот 244.000,00 денари по основ на одржаната главна јавна и усна расправа на ден 03.12.2011г. во присуство на тужителот неговиот полномошник адвокатот М. Ц. од Крива Паланка и полномошникот на тужената адвокат В. С. од Крива Паланка ја донесе следната:

ПРЕСУДА

Тужбеното барање на тужителот А. Т. од Крива Паланка ул. Маршал Тито бр 18 со кое бара да се задолжи тужената С. Ѓ. од Крива Паланка ул. д-р Н. Т. бр 23 да му врати односно исплати на тужителот дадениот заем во износ од 4.000,00 евра на име главен долг со законска затезна камата на истиот сметано од 01.09.2011 до конечната исплата како и да му надомести на тужителот за трошоците во

постапката во износ од 33.680,00ден се во рок од 15 дена по правилноста на пресудата под страв на присилно извршување СЕ ОДБИВА КАКО НЕОСНОВАНО.

СЕ ЗАДОЛЖУВА тужителот А. Т. од Крива Паланка да и ги надомести на тужената С. Ѓ. од Крива Паланка трошоците во постапката во износ од 22.100,00 ден во рок од 15 дена по приемот на пресудата.

О б р а з л о ж е н и е

Пред Основниот суд во Крива Паланка, тужителот А. Т. од Крива Паланка поднесе тужба против тужената за долг, вредност на спорот 244.000,00 денари.

По приемот на писмениот договор на тужбата од страна на тужениот со кој го оспорува тужбеното барање судот закажа главна, јавна и усна расправа на која полномошникот на тужителот адвокат _____ од Крива Паланка при излагањето на тужбата и во завршен збор остана во целост при наводите во тужбата и поставеното тужбено барање предложи судот да го уважи тужбеното барање онака како што е поставено и побара трошоци по писмено приложен трошковник во износ од 33.680,00 денари.

На расправата во одговор на тужбата и во завршен збор тужената остана во целост при наводите во писмениот одговор на тужбата предложи судот да го одбие тужбеното барање како неосновано. Побара трошоци во износ од 22.100,00 денари. Во доказната постапка ја прочита писмената изјава во фотокопија од 20.12.2011г од Б. И. заверена кај нотар број и дата нечитливи со увид во оригиналот во истата УЗП.бр 1638/2011 од 20.12.2011г и по утврдување на нивната идентичност оригиналот се враќа на полномошникот на тужената во предметот останува фотокопија од истото, ги сослуша сведоците И. К., В.Ј., Д. П. и Б. И. од Крива Паланка изведе доказ сослушување на странките па ценејќи го секој доказ посебно сите докази заедно ја утврди следната фактичка положба: тужителот и тужената биле во врска односно дечко и девојка. Тужената имала намера да купи возило и преку нејзиниот колега од работа Ј. А стапила во контакт со лицето П. Л. кој продавал OPEL ASTRA. Тужената заедно со тужителот го виделе возилото и тужената се договорила со лицето П. Л. да го купи возилото за 4.000,00 евра така што првите 2000,00 евра веднаш да му ги даде а останатите

2000,00 евра тужената да му ги даде во рок од 15 дена. Тужената заедно со тужителот биле во кафичот Галерија во Крива Паланка и тужената во присуство на тужителот му дала на П. Л. 2000,00 евра на име дел од купопродажната цена од возилото а по 15 дена на тужителот испратила уште 2000,00 евра и овие 2000,00 евра исто така му ги дал тужителот А во истото кафуле. Врската помеѓу тужителот и тужената како дечко и девојка се прекинала во месец август 2011година. Оваа тужба тужителот ја поднел 10.09.2011год. Тоа е фактичката положба. Оваа фактичка положба судот ја утврди од изведените докази во текот на расправата. Согласно со член 545 од ЗОО: со договорот за заем се обврзува заемодавачот да му го предаде на заемопримачот определен износ пари или определено количество други заменливи предмети а заемопримачот се обврзува да му го врати по извесно време иститот износ пари односно истото количество предмети од ист вид и квалитет. Во конкретниот случај од изведените докази во текот на постапката се докажа дека тужената купила возило OPEL ASTRA од лицето П од Крива Паланка. Од сослушувањето на сведокот Ѓ. В. од Крива Паланка татко на тужената се утврди дека износот од 4.000,00 евра за купување на возилото тој и ги дал на тужената во два наврати првин 2000,00 евра а за рок од 15 дена уште 2000,00 евра. Исто така од сослушувањето на сведокот П. Л. се утврди дека тие договарања и преговарања околу продажбата на возилото OPEL ASTRA тој ги водел со тужената и со тужената го заклучил договорот за продажба на возилото и изјавил дека првите 2000,00 евра му ги дала тужената во присуство на тужителот а другите 2000,00 евра му ги дал тужителот исто така во кафичот Галерија. Од сослушувањето на тужителката се утврди дека вторите 2000.00 евра таа му ги дала на тужителот за да му ги предаде на лицето П. Л. Сведокот З. С. кој е зет на тужената за сестра изјави дека му дал на заем 2000,00 евра на тужителот меѓутоа тој му кажал дека парите му се потребни заради набавка на стока во бутикот и за плаќање на царина кои девизи подоцна му ги вратил тужителот на овој сведок. Сите сослушани сведоци во текот на постапката не знаеле ништо да кажат во врска со давањето на заем на парични средства од тужителот на тужената. Бидејќи тужителот тужбеното барање не го поткрепи со ниеден доказ во текот на постапката односно со ниеден доказ не докажа дека има

дадено на тужената 4.000,00еур на име заем за купување на возилото OPEL ASTRA, судот одлучи како во изреката на пресудата и го одби тужбеното барање на тужителот. Судот ја ценел изјавата на сведокот В. Т. од Крива Паланка која што е мајка на тужителот дека таа му дала 2000.00 евра на тужителот кој и кажал дека тие пари му требаат да ги даде на тужената како заем за да купи возило а дека останатите 2000,00 еур тужителот ќе и ги дал на тужената од продажбата на опремата во продавницата но истата не ја прифати бидејќи овој сведок која е мајка на тужителот исто така не била присутна и нема видно дека тужителот и има дадено пари на заем на тужената а сето она што го знаеше и кажуваше го знаела по кажување од нејзиниот син, односно тужителот. Бидејќи судот го одби главното тужбено барање во однос на каматата и во однос на трошоците во постапката.

Одлуката за трошоците судот ја донесе согласно член 148 од ЗПП и бидејќи тужената успеа во спорот судот го задолжи тужителот да ги надомести трошоците во постапката на тужената во износ од 22.100 денари од кои за состав на полномошно 1.300,00 денари, за состав на одговорна тужба 3.900,00 денари, за застапување на три одржани рочишта со паушал по 3.900,00 денари, вкупен износ од 11.700,00 денари, за саатнина 5 часа по 780,00 денари, вкупен износ од 3.900,00 денари и состав на трошковник 1.300,00 денари.

ОСНОВЕН СУД КРИВА ПАЛАНКА на ден 03.12.2011г.

ПОУКА: Рок за жалба 15 дена, по приемот

на пресудата

до Апелационен суд во Штип

Судија:

С. Георгиевска

Прашања:

1. Колку облигациони односи можеш да препознаеш во кажувањата на странките и во пресудата на судот, наброј ги и кажи за каков вид на облигации се работи, доколку се именувани.
2. Определи ги страните, предметот и облигационо-правниот факт на секој облигационен однос поединечно и објасни ги карактеристиките.
3. Која е содржината на секој од облигационите односи, односно објасни ги правата и обврските кои произлегуваат од облигациониот однос.

ВЕЖБА БР.3А

Побивање на должникови правни дејствија како посебен случај на дејство на облигационите односи

1. Побивање на правни дејствија на стечајниот должник (Глава трета од Закон за стечај Сл. Весник на Р. Македонија бр.34 од 22.03.2006 година)

Општи одредби

Член 172

(1) Правните дејства преземени пред отворањето на стечајната постапка со кои се нарушува изедначеното намирување на доверителите (оштетувањето на доверителите), односно со кои одделни доверители се ставаат во поповолна положба, стечајниот управник во име на стечајниот должник и стечајните доверители може да ги побива во согласност со одредбите од овој закон.

(2) Несторувањето на тоа ќе се третира на сосема подеднаков начин како и сторувањето, односно како правно дејство, во смисла на ставот (1) од овој член, ќе се подразбира и пропуштањето на вршење на тие дејства.

Дозволено намирување

Член 173

(1) Правна работа преземена во последните три месеца пред поднесувањето на предлогот за отворање на стечајна постапка, со која на еден стечаен доверител му се дава или му се овозможува обезбедување или намирување во согласност со содржината на неговите права, може да се побива ако во времето кога е преземена, должникот бил неспособен за плаќање и ако доверителот во тоа време знаел или морал да знае за таа неспособност.

(2) Може да се побива и правната работа со која на еден стечаен доверител му се дава или му се овозможува обезбедување или намирување во согласност со содржината на неговите права, ако правната работа е преземена по поднесувањето на предлогот за отворање на стечајна постапка и ако доверителот во времето на нејзиното преземање знаел или морал да знае за неспособноста за плаќање или за предлогот за отворање на стечајна постапка.

(3) Ќе се смета дека доверителот знаел за неспособноста за плаќање или за предлогот за отворање на стечајна постапка ако знаел за околностите од кои

нужно можело да се заклучи дека постои неспособност за плаќање или дека е поднесен предлог за отворање на стечајна постапка.

(4) За лице кое со должникот било блиско во времето на преземањето на работата (член 180) се претпоставува дека знаело за неспособноста за плаќање или за предлогот за отворање на стечајна постапка.

Недозволено намирување

Член 174

(1) Правна работа со која на еден стечаен доверител му се дава или му се овозможува обезбедување или намирување, кое што тој немал право да го бара или немал право да го бара на тој начин или во тоа време, може да се побива ако работата е преземена во текот на:

1) последните 30 дена пред поднесувањето на предлогот за отворање на стечајната постапка или потоа, или

2) 90 дена пред поднесувањето на предлогот за отворање на стечајната постапка, а должникот во тоа време бил неспособен за плаќање или

3) 90 дена пред поднесувањето на предлогот за отворање на стечајната постапка, а доверителот во времето на нејзиното преземање знаел дека со неа се оштетуваат стечајните доверители.

(2) Ќе се смета дека доверителот знаел дека со работата се оштетуваат доверителите од ставот (1) точка 3 на овој член, ако знаел за околностите врз основа на кои нужно можело да се заклучи дека со неа доверителите се оштетуваат. За лице кое со должникот било блиско во времето на преземањето на работата (член 185) се претпоставува дека знаело за оштетувањето на стечајните доверители.

Правни работи со кои доверителите непосредно се оштетуваат

Член 175

(1) Правната работа на должникот со која стечајните доверители непосредно се оштетуваат може да се побива, ако:

1) е преземена во текот на последните 90 дена пред поднесувањето на предлогот за отворање на стечајната постапка, ако во времето на нејзиното преземање должникот бил неспособен за плаќање и ако другата страна во тоа време знаела за таа неспособност или

2) е преземена по поднесувањето на предлогот за отворање на стечајна постапка, а другата страна во времето на правната работа знаела или морала да знае за неспособноста за плаќање или за предлогот за отворање на стечајна постапка.

(2) Со правната работа со која стечајните доверители непосредно се оштетуваат се изедначува правното дејство на должникот со кое должникот губи некое од своите права или поради што повеќе не може да ги оствари, или дејство врз основа на кое може да остане во сила или да се оствари некое имотно - правно побарување против должникот.

(3) Во случаите од ставовите (1) и (2) на овој член на соодветен начин се применуваат одредбите од членот 173 ставови (3) и (4) на овој закон.

Намерно оштетување

Член 176

(1) Правна работа што должникот ја презел во последните десет години пред поднесувањето на предлогот за отворање на стечајна постапка или потоа со намера да ги оштети своите доверители, може да се побива ако другата страна во времето на преземањето на таа работа знаела за намерите на должникот. Знаењето за намерата се претпоставува ако другата страна знаела дека на должникот му се заканува неспособност за плаќање и дека со таа работа се оштетуваат доверителите.

(2) Двострано товарен договор склучен меѓу должникот и нему блиско лице, согласно со членот 180 од овој закон, може да се побива ако со него непосредно се оштетуваат стечајните доверители. Тој договор не може да се побива ако е склучен две години пред поднесувањето на предлогот за отворање на стечајна постапка или ако другата страна докаже дека во времето на склучувањето на договорот не била позната намерата на должникот да ги оштети доверителите.

Правни работи без надоместок или со безначаен надоместок

Член 177

(1) Правна работа на должникот без надоместок или со безначаен надоместок може да се побива, освен ако е преземена четири години пред поднесувањето на предлогот за отворање на стечајната постапка.

(2) Ако се работи за вообичаен пригоден подарок со незначителна вредност, работата не може да се побива.

Тајно друштво

Член 178

(1) Може да се побива правна работа со која на таен содружник во тајно друштво влогот во целост или делумно му е вратен или со која во целост или делумно му е простен неговиот удел во настанатата загуба, ако договорот врз кој се темели работата е склучен во последната година пред поднесувањето на предлогот за отворање на стечајна постапка над имотот на јавниот содружник или потоа. Оваа одредба ќе се применува и кога договорот предизвикал, или кога како последица од договорот е предизвикана ликвидација на тајното друштво.

(2) Правната работа од ставот (1) на овој член не може да се побива ако причината за отворањето на стечајната постапка настапила дури по склучувањето на договорот.

Исплата на менични и чековни обврски

Член 179

(1) Од примателот во случај на дозволено намирување согласно со членот 173 од овој закон, не може да се бара враќање на она што должникот му го исплатил врз основа на меница, ако според меничното право во случај да одбие да го прими плаќањето примателот би го изгубил меничното барање спрема другите менични должници.

(2) Исплатениот меничен износ мора да го намира последниот регресен должник, или, ако тој меницата ја продал за сметка на трето лице, тоа трето лице, ако последниот регресен должник или третото лице во времето кога меницата ја продало или ја дало да се продаде, знаеле за неспособноста на должникот за плаќање или за предлогот за отворање на стечајна постапка. Одредбите од членот 173 ставови (3) и (4) на овој закон се применуваат на соодветен начин.

(3) Ставовите (1) и (2) на овој член на соодветен начин се применуваат на исплатите на должникот врз основа на чекови.

Блиски лица

Член 180

(1) За блиски физички лица на должникот - поединец, во смисла на овој закон, се сметаат:

1) брачниот другар на должникот, дури и ако бракот е склучен по правната работа или ако престанал во последната година пред преземањето на работата;

2) роднини на должникот или на брачниот другар во права линија, браќата и сестрите, односно полубраќата и полусестрите на должникот или брачниот другар од точката 1 на овој став, како и брачните другари на тие лица и

3) лица кои живеат во заедничко домаќинство или во трајна животна заедница со должникот или живееле со должникот во последната година што претходела на работата.

(2) За блиски лица на должникот - правно лице, во смисла од овој закон, се сметаат:

1) управителот, односно управителите, членовите на органите на управувањето и членовите на надзорните органи и лично одговорните содружници на должникот и лицата кои во капиталот на должникот учествуваат со повеќе од една четвртина;

2) лице кое поради својата статусно - правна или трудово – договорна врска со должникот има можност да биде запознаено со економската положба на должникот и

3) лица кои имаат лични врски наведени во ставот (1) од овој член со едно од лицата наведени под точката 1 или 2, освен ако лицата наведени под точката 1 или 2 на овој став се со закон обврзани да ја чуваат тајноста на фактите во врска со работењето на должникот.

(3) За поврзани лица се сметаат лицата определени со Законот за трговските друштва.

Засметување на роковите пред поднесувањето на
предлогот за отворање на стечајна постапка

Член 181

(1) Роковите определени во одредбите од членовите 173 до 180 на овој закон се пресметуваат од почетокот на денот во месецот што по број одговара на денот на кој предлогот за отворање на стечајната постапка е примен во судот. Ако тој ден со тој број не постои, рокот се пресметува од почетокот на наредниот ден.

(2) Ако се поднесени повеќе предлози за отворање на постапка, за предлог се смета првиот предлог поднесен во согласност со овој закон и соодветно образложение дури и ако постапката е отворена по повод некој подоцнежн предлог.

Време на преземање на правното дејство

Член 182

(1) Се смета дека правното дејство е преземено кога ќе настапат неговите правни последици.

(2) Кога заради полноважност на некоја правна работа е потребен упис во јавна книга или во соодветен регистар, ќе се смета дека правната работа е преземена кога ќе бидат исполнети другите претпоставки за нејзината полноважност, кога изјавата на волја за упис ќе стане обврзувачка за должникот и кога другата страна ќе поднесе барање за упис на правната промена.

(3) Ако е поднесено барање за упис на прибелешка заради обезбедување на право на правна промена, на соодветен начин ќе се примени одредбата од ставот (2) на овој член.

(4) Ако правното дејство е со услов или со рок, меродавно е времето на негово преземање, а не времето на настапување на условот или истекот на рокот.

Извршна исправа

Член 183

Може да се побива и правно дејство за кое е добиена извршна исправа и дејство кое е преземено во постапка за присилно извршување, ако е тоа определено со закон.

Плаќање во готово

Член 184

Ако должникот за својата чинидба примил противчинидба со еднаква вредност, што директно (непосредно) влегла во неговиот имот, правното дејство по повод кое чинидбата е извршена може да се побива само под условите од членот 176 на овој закон.

Правни средства и правни последици од побивањето

Член 185

(1) Стечајните доверители и стечајниот управник, во име на стечајниот должник, можат да ги побиваат правните дејства на стечајниот должник.

(2) Тужбата од ставот (1) на овој член може да се поднесе најдоцна до заклучувањето на стечајната постапка.

(3) Тужбата од ставот (2) на овој член се поднесува против лицето спрема кое е преземено побиваното дејство и против должникот ако тој не е тужител.

(4) Ако барањето од ставот (2) на овој член е усвоено, побиеното правно дејство е без дејство спрема стечајната маса и спротивната страна е должна да ги врати во стечајната маса сите имотни користи стекнати врз основа на побиеното дејство.

(5) Примателот на чинидбата без надомест или со незначителен надомест мора да го врати она што го примил, ако знаел или морал да знае дека со таква чинидба ги оштетува доверителите.

(6) Правните дејства на должникот можат да се побиваат и со истакнување приговор во парница без временското ограничување од ставот (2) на овој член.

Правата на противникот на побивање

Член 186

(1) Ако противникот на побивањето го врати назад она што го примил, неговото побарување повторно може да се намири.

(2) Противникот на побивањето има право да бара неговата противчинидба да му се врати од стечајната маса, ако од таа маса се уште може да се издвои или ако масата е збогатена со вредноста на чинидбата. Инаку противникот на побивањето може своето право на враќање на противчинидбата да го оствари како стецаен доверител.

Побивање против правни следбеници

Член 187

(1) Правно дејство на должникот може да се побива и против наследник или друг универзален правен следбеник на противникот на побивањето.

(2) Правно дејство може да се побива против другите правни следбеници на противникот на побивањето, ако:

1) правниот следбеник во времето на стекнување знаел за околностите врз кои се темели можноста за побивање на стекнувањето на неговиот правен претходник;

2) правниот следбеник во времето на стекнување спаѓал во лицата кои се блиски на должникот согласно со членот 180 од овој закон, освен ако докаже дека во тоа време не знаел за околностите на кои се темели можноста за побивање на стекнувањето на неговиот правен претходник и

3) на правниот следбеник му е отстапено она што е стекнато без надоместок или со незначителен надоместок.

Правни дејства по отворањето на стечајната постапка

Член 188

(1) Правно дејство преземено по отворањето на стечајната постапка што останува во сила според правилата за веродостојност на она што е запишано во јавните книги, може да се побива според правилата за побивањето на правно дејство преземено пред отворањето на стечајот.

(2) Рокот за тужба од членот 185 на овој закон почнува да тече од настапувањето на правните последици од правното дејство.

2. Тужба за побивање должникови правни дејствија

ОСНОВЕН СУД ВО _____

ТУЖИТЕЛ: _____

ТУЖЕН: _____

ПРЕДМЕТ: _____

ВРЕДНОСТ: _____

ТУЖБА

1. Со решение на судот _____ оп.бр. _____ од _____, против тужителот _____ е започната стечајна постапка.

Повикот до доверителите беше објавен во Службен весник на Република Македонија бр. _____ од _____.

ДОКАЗ: увид во списите оп. бр. _____.

2. Врз основа на договор за заем од _____, тужениот беше доверител на тужителот.

ДОКАЗ: договор за заем од _____

3. Парничните странки, на ден _____ склучија договор за отстапување на побарувањето (договор за цесија), со кој што тужителот како

отстапувач, му го пренесе на тужениот, како превземач, своето побарување кон должникот _____ во висина од _____ денари.

Ова отстапување беше направено, наместо исполнување на обврската на отстапникот според цитираниот договор за заем, бидејќи со договорот за цесија беше договорено, износот на отстапеното побарување во номинален износ на отстапеното побарување, да се компензира со побарувањето на превземникот според цитираниот договор за заем.

ДОКАЗ: договор за цесија од _____.

4.Под точка 3. цитираниот договор за цесија претставува правно дејствие на тужителот-стечајниот должник, кое што го сторил во текот на последната година пред започнувањето на стечајната постапка во корист на тужената странка и кое што има за последица нееднаквомерно намирување на доверителите, а со тоа и оштетување на другите доверители.

Бидејќи правното дејствие е сторено во последните 90 дена пред вложувањето на предлогот за започнување на стечајна постапка, постои законска претпоставка дека тужениот знаел за лошата економско-финансиска состојба на тужителот.

Со оглед на наведеното, правното дејствие може да се побива врз основа на член 175 од Законот за стечај, па тужителот му предлага на судот да донесе

ПРЕСУДА

1. Се утврдува дека правното дејствие на тужителот-стечајниот должник, сторено во корист на тужениот како доверител, а тоа е склучување на договор за отстапување на побарување од _____, со кое што тужителот како отстапник го пренесе на тужениот како превземник своето побарување кон друштвото _____ од _____, во износ од _____ денари, со клаузула, дека износот на отстапеното побарување во номинален износ на тоа побарување се компензира со побарувањето на превземникот од отстапникот, нема правно дејство кон стечајната маса.

2. Тужениот е должен да го врати во стечајната маса побарувањето кон друштвото _____ во износ од _____ денари, односно подредно, доколку отстапеното побарување престанало, тужениот е должен во стечајната маса да плати износ од _____ денари со законска камата според ЗОО, од денот кога тужениот го наплатил побарувањето, сето тоа во рок од 8 дена, за да нема извршување.

3. Тужениот е должен да му ги надомести на тужителот парничните трошоци со законска камата по 300 од денот на издавањето на пресудата на првостепениот суд, во рок од 8 дена, за да нема извршување.

Во _____ на ден _____

ТУЖИТЕЛ: _____

ТРОШКОВНИК

-состав на тужба _____ денари

-паушал _____ денари

-судски такси _____ денари

-поштарина _____ денари

ВКУПНО _____ денари

Забелешка: Според член 269 од Законот за облигационите односи:

"(1) Секој доверител чие побарување е стасано за исплата, и без оглед кога настанало, може да го побива правното дејствие на својот должник што е преземено на штета на доверителите. "

ВЕЖБА БР. 4

Промени во облигационите односи

(Промена на страни со цесија, превземање на долг, пренос на договор, пристапување кон долг и превземање на исполнување туѓ долг и промена во содржината)

- 1. Пример за законска цесија и законско превземање на долг од Закон за наследување, Сл. Весник на Р.Македонија бр. 47/96 од 12.09.1996 година**

Преминување на оставината врз наследниците

Член 127

Оставината на умрено лице преминува, по силата на законот, врз неговите наследници во моментот на неговата смрт.

Откажување од наследство

Член 128

Наследникот може да се откаже од наследство со изјава на судот до завршувањето на расправата на оставината.

Ова откажување важи и за потомците на оној којшто се откажал, ако не изјавил изрично дека се откажува само од свое име.

Ако потомците се малолетни, за ова откажување е потребно одобрение од органот за старателство.

Наследникот кој се откажал само во свое име се смета како да не бил никогаш наследник.

Ако се откажат од наследството сите наследници коишто му припаѓаат на најблискиот наследен род во моментот на смртта на оставителот, на наследство се повикуваат наследниците од следниот наследен ред.

Ако се откажат од наследство потомците на оставителот и неговите посвоеници и нивните потомци, брачниот другар на оставителот се повикува на наследство како единствен наследник од првиот наследен ред.

Прашање: Објасни ја законската цесија и законското преземање на долг кои произлегуваат од овие одредби и одреди кој е стар доверител/должник, а кој е новиот доверител/должник.

2. Пример за законска цесија и законско преземање долг од Законот за трговски друштва “Сл. весник на Р Македонија” бр. 28/04 од 30.04.2004 година

Универзален пренос на целиот имот или на дел од него

Член 519

(1) Со присоединување, со спојување и со поделба на друштвото со раздвојување со основање и со раздвојување со преземање, друштвото престанува без ликвидација и се врши универзален пренос на целиот негов имот и на обврските врз новооснованите друштва и врз друштвата што преземаат, со состојба на денот определен со спогодба во којашто ги усогласуваат условите под коишто ќе се изврши присоединувањето, спојувањето, односно поделбата (во натамошниот текст: спогодба) или со планот за поделба на друштвото со раздвојување со основање и со издвојување со основање (во натамошниот текст: план за поделба).

(2) Новооснованите друштва коишто настанале со спојување и со поделба со раздвојување со основање и со издвојување со основање и друштвата коишто преземаат со присоединување и со поделба со раздвојување со преземање и со издвојување со преземање се солидарни должници на доверителите на друштвата коишто се присоединиле, се споиле или се поделиле.

(3) Новооснованите друштва и друштвата коишто преземаат со поделбата можат да се договорот обврските на друштвото коешто се дели (што ќе им бидат ставени на товар) да бидат уредени без солидарна одговорност, односно да ги преземе новооснованото друштвото коешто презема. И во овој случај, новооснованите друштва и друштвата коишто преземаат и друштвото што се дели со издвојување со основање или со издвојување со преземање се супсидиерни солидарни должници на доверителите на друштвото коешто се дели.

(4) Издавањето, односно повлекувањето акции, односно преземањето и повлекувањето удели се врши во согласност со спогодбата, односно со планот за поделба.

Прашање: Објасни ја законската цесија и законското преземање на долг кои произлегуваат од овие одредби и одреди кој е стар доверител/должник, а кој е новиот доверител/должник.

3. Пример на договор за цесија¹

Договор за цесија

Случен на ден _____.20__ година помеѓу:

1. ЕУРО МЕДИА ДОО СКОПЈЕ - како Цедент;
2. *Синдикална организација на* _____,
- како Цесус;
3. НЛБ ТУТУНСКА БАНКА АД СКОПЈЕ - како Цесионер.

Член 1

Со овој договор, ЕУРО МЕДИА ДОО СКОПЈЕ го овластува својот должник *Синдикална организација при* _____, согласно:

1. *Фактура бр.:* _____;
2. *Фактура бр.:* _____;
3. *Фактура бр.:* _____;
4. *Фактура бр.:* _____;

износот на долгот во висина од (*вкупен износ на ф-рите за секој член на синдикатот што купил роба во пресметковниот период*) денари, наместо него, да го дозначи во корист на НЛБ ТУТУНСКА БАНКА АД СКОПЈЕ, на сметка бр. 210-0466453101-19 со повикување на број (*број на партија што го впишува НЛБ Тутунска Банка*).

Член 2

НЛБ ТУТУНСКА БАНКА АД СКОПЈЕ прифаќа своето побарување од ЕУРО МЕДИА ДОО СКОПЈЕ да го наплати од *Синдикална организација при* _____, и истовремено со износот од _____ денари да се изврши затворање на обврските по основ на одобрен кредит од НЛБ ТУТУНСКА БАНКА АД СКОПЈЕ за ЕУРО МЕДИА ДОО СКОПЈЕ.

¹ Образецот на договорот за цесија е превземен од <http://upoz.org.mk/files/%20%D0%94%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%80%20%D0%B7%D0%B0%20%D1%86%D0%B5%D1%81%D0%B8%D1%98%D0%B0.pdf>

Член 3

Синдикална организација при _____, ја прифаќа обврската од член 1 од овој договор и се обврзува износот од _____ денари да го дозначи во корист на НЛБ ТУТУНСКА БАНКА АД СКОПЈЕ според динамика и износи наведени во Спецификацијата за рати – што е составен дел на овој договор, при што истовремено ќе се затворат обврските по основ на кредит одобрен на ЕУРО МЕДИА ДОО СКОПЈЕ во НЛБ ТУТУНСКА БАНКА АД СКОПЈЕ.

Член 4

Со измирување на обврската по оваа цесија од страна на *Синдикална организација* при _____, престанува обврската за платениот износ на ЕУРО МЕДИА ДОО СКОПЈЕ кон НЛБ ТУТУНСКА БАНКА АД СКОПЈЕ.

Доколку Цесусот не ги изврши обврските од цесијата целосно или делумно, Цедентот не се ослободува од обврската да го измири долгот кон Цесионерот.

Член 5

Со овој договор неотповикливо се обврзуваат договорените страни, а во случај на спор, надлежен е судот во Скопје.

Член 6

Овој Договор е составен во 3 (три) еднакви примероци, по еден (1) за секоја договорена страна.

ЦЕДЕНТ

ЦЕСУС

ЦЕСИОНЕР

Прашања:

1. Кој е основниот облигационен однос, т.е. односот кој постои пред договорот за цесија, каков е тој однос и кои се страни?
2. На кој начин се менува основниот облигационен однос со договорот, дали престанува, дали се менува содржински, или во однос на страните – објасни.
3. Што е цедент, цесус и цесионер?
4. Кој е односот помеѓу овие три субјекти во рамки на договорната цесија?

4. Пример за договорно преземање на долг, преку анализа на првостепена судска одлука

09.05.2012 Малв.ТС бр.13/2012

Малв.ТС бр.13/2012

ВО ИМЕТО НА ГРАЃАНИТЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

ОСНОВНИОТ СУД ВЕЛЕС како првостепен суд преку судијата Александар Шопов како судија поединец, одлучувајќи по тужбата на тужителот АД Е. С. против тужениот Г.Ш. ДООЕЛ К., за долг, вредност на спорот 18.620,00 денари, без одржување на рочиште на ден 02.05.2012 година ја донесе следната

П Р Е С У Д А

- поради неподнесување одговор на тужба -

Тужбеното барање на тужителот АД Е. С., СЕ УСВОЈУВА.

СЕ ЗАДОЛЖУВА тужениот Г.Ш. ДООЕЛ К. на тужителот на име долг да му плати сума во вкупен износ од 18.620,00 денари со законска казнена камата во висина на референтната стапка на Народна Банка на РМ што за секое полугодие важела на последниот ден од полугодието што му претходело на тековното полугодие зголемена за десет процентни поени, сметано од 11.03.2010 година до конечна

исплата, како и да му ги надомести парничните трошоци во износ од 1.200,00 денари, а се во рок од 8 дена од приемот на пресудата.

Образложение

Пред овој суд поведена е постапка по тужба на тужителот АД Е. С. против тужениот Г.Ш. ДООЕЛ К., за долг, вредност на спорот 18.620,00 денари.

Во тужбата тужителот наведе дека на ден 10.03.2010 година тужениот во својство на превземач на долг, склучил **Договор за превземање на долг со Е.Т.К.ДООЕЛ С., со кој превземал обврска за плаќање на сума во износ од 18.620,00 денари кој износ наведеното правно лице го должно кон тужителот на име неплатена премија за осигурување по фактура.** Тужениот до денот на поднесување на тужбата сеуште не ја исполнил својата обврска по договорот, поради што тужителот ја поднел оваа тужба со која му предлага на судот да го задолжи тужениот со плаќање на долгот во износ од 18.620,00 денари, со законска камата сметано од денот на доспеаност 11.03.2010 година, до конечна исплата. Според наведеното, а врз основа на приложените докази, тужителот во тужбата му предлага на судот тужбеното барање да го усвои. Со тужбата бара и надомест на парничните трошоци.

Во прилог на тужбата, тужителот достави Договор за превземање на долг склучен на ден 10.03.2010 година помеѓу Е.Т.К. С. како должник и тужениот како превземач на долг, со кој тужениот го превзема долгот од 18.620,00 денари по фактура бр.106508/1 кој должникот го има спрема тужителот, со обврска долгот на тужителот да му го исплати веднаш; **Писмена 'согласност на доверителот' со кој тужителот како доверител се согласува во целост со наведеното превземање на долг;** Тековна состојба за тужителот и за тужениот издадени од Централен регистар на РМ.

Тужбата со доказите судот ја достави до тужениот со покана за одговор на тужба во рок од 15 дена, а истата е уредно примена кај тужениот на ден 09.04.2012 година, видно од вратената судска доставница.

Во определениот рок тужениот не достави одговор на тужба и не го оспори тужбеното барање и наводите на тужителот истакнати во тужбата.

При ваква состојба, следуваše судот да донесе пресуда поради неподнесување одговор на тужба од следните причини:

Согласно чл.319 ст.1 од ЗПП, ако тужениот не поднесе одговор на тужбата во определениот рок, судот ќе донесе пресуда со која го усвојува тужбеното барање (пресуда поради неподнесување на одговор на тужба) ако бидат исполнети

следниве услови: 1) на тужениот тужбата и поканата за давање одговор на тужба му биле уредно доставени, 2) основаноста на тужбеното барање произлегува од фактите наведени во тужбата, 3) фактите врз кои се заснова тужбеното барање не се во спротивност со доказите кои тужителот ги поднел или со општопознатите факти и 4) не постојат општопознати околности од кои произлегува дека тужениот од оправдани причини бил спречен да поднесе одговор на тужба.

Во конкретниот случај, на тужениот со покана за одговор на тужба во која е содржана напомена во смисла на чл.269 ст.2 од ЗПП, дека доколку не даде одговор во рок од 15 дена, судот може да донесе пресуда поради неподнесување одговор на тужба, уредно му е доставена тужбата со приложените докази, а по истекот на рокот, истиот не доставил одговор на тужба и не ги оспорил тужбените наводи на тужителот, ниту приговорил по однос на приложените докази кон тужбата.

Основаноста на барањето на тужителот во целост произлегува од фактите наведени во тужбата и истите не се во спротивност со приложените докази. Во исто време не постојат општопознати околности од кои би произлегло дека тужениот од оправдани причини бил спречен да поднесе одговор на тужба. Фактот што тужениот не достави одговор на тужба и не го оспори тужбеното барање кое во целост произлегува од приложените докази кон тужбата кои целосно кореспондираат и со тужбените наводи на тужителот, беше причина судот врз основа на чл.434, чл.436 и чл.437 од ЗОО да најде дека тужбеното барање на тужителот е во целост основано, односно тужениот има долг спрема тужителот по основ на превземен долг со полноважен договор склучен во согласност со цитираните одредбите на ЗОО, како што е поставено тужбеното барање, а покрај долгот согласно чл.266, чл.266-а ст.1 и чл.313 од ЗОО, имајќи го во предвид рокот 'веднаш' во кој на ден 10.03.2010 год. тужениот се обврзал да ја исполни паричната обврска, тужениот должи и камата согласно закон сметано од денот на доспеаност на долгот -11.03.2010 год., па до конечна исплата, поради што следуваше судот да одлучи како во изреката на пресудата.

При писмената изработка на пресудата, судот во согласност со чл.327 ст.5 од ЗПП, во своето образложение ги изнесе само причините што го оправдуваат донесувањето на ваква пресуда.

Согласно чл.148 и чл.149 од ЗПП, бидејќи тужителот успеа во спорот и со тужбата побара трошоци, следуваше судот да го задолжи тужениот да му ги надомести нужно предизвиканите парнични трошоци во вкупен износ од 1.200,00 денари, а кои се однесуваат на судска такса за тужба во износ од 800,00 денари и судска такса за пресуда поради неподнесување на одговор на тужба од 400,00 денари, а согласно Законот за судските такси, соодветно на вредноста на спорот.

ОСНОВЕН СУД ВЕЛЕС, Малв.ТС бр.13/2012 од 02.05.2012 година

Судија

Александар Шопов

ПРАВНА ПОУКА: Против оваа пресуда незадоволната странка има право на жалба во рок од 8 дена по приемот преку овој суд до Апелационен суд Скопје.

НАЛОГ ЗА ТАКСА:

Согласно чл.3 ст.4 од Законот за судските такси, СЕ ЗАДОЛЖУВА тужителот да плати судска такса за пресуда поради неподнесување одговор на тужба во износ од 400,00 денари во корист на буџетските средства на Буџетот на Р.Македонија, со уплата на трезорската сметка при НБРМ бр.100000000063095, уплатна сметка 840-174-03338, приходна шифра 722211/00.

ДН: -тужител

-тужен

Прашања:

1. Врз основа на судската пресуда и користејќи ги податоците содржани во неа направи договор за преземање на долг.
2. Каково е значењето на согласноста на доверителот за договорното преземање долг?

5. Суброгација – пример од Законот за задолжително осигурување од автомобилска одговорност

Согласно Законот за задолжително осигурување од автомобилска одговорност Правото на суброгација е уредено со Член 16 т 1: *“Со осигурувањето од автомобилска одговорност се опфатени и штетите предизвикани со употреба на моторно возило од неовластено лице.*

(2) За неовластено лице во смисла на ставот (1) од овој член се смета лице кое: а) управувало со моторно возило без соодветна возачка исправа

(вклучувајќи лице кое е на обука за добивање возачка исправа без присуство на овластено лице) или на нелегален начин управувало со моторно возило или лице кое е соучесник во таквиот чин или

(3) Друштвото за осигурување што ќе ја надомести штетата предизвикана со употреба на моторно возило од страна на неовластено лице има право на регрес за исплатениот износ на надомест на штета заедно со камата и трошоци создадени на тој начин од неовластеното лице."

Прашања:

1. Одреди го основниот облигационен однос кој може да се препознае во одредбата?
2. Што претставува суброгација во конкретната одредба?
3. Како влијае суброгацијата на основниот облигационен однос ?
4. За каков вид на суброгација се зборува тука (законска или договорна)?

ВЕЖБА БР. 5

Престанување на облигациони односи

(исполнување, пребивање, отпуштање на долг, новација, соединување, невозможност за исполнување, раскинување на договор, истек на време и отказ, смрт и застареност)

Пример 1: Анализа на пресуда за раскинување на договор за дар

15.09.2009 П.бр.34/09

П.34/09

ВО ИМЕТО НА ГРАЃАНИТЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

ОСНОВНИОТ СУД ВО КИЧЕВО како првостепен граѓански суд, во состав од судијата Абдула Лимани, претседател, со членовите на советот И.А., и В.А., судии поротници, постапувајќи по правната работа на тужителката Ш.М. од с.П., против тужениот Ш.Н. од с.П., **за раскинување на договор за подарок поради неблагодарност**, со вредност на спорот 20.000,00 ден, по днес закажана и одржана расправа, во присуство на тужителката, нејзиниот полномошник Д.К.адвокат од К. и во присуство на тужениот и полномошникот А.К. адвокат од К, денес на ден 16.7.2009 год, ја донесе следната:

ПРЕСУДА

ДЕЛИМИЧНО СЕ УСВОЈУВА тужбеното барање на тужителката, Ш.М. од с.П., ВО ЦЕЛОСТ КАКО ОСНОВАНО, па

СЕ РАСКИНУВА договорот за подарок на недвижен имот ОДУ бр. 143/08 од 24.3.2008 год, склучен помеѓу тужителката Ш.М. од с.П., како дародавател, и тужениот Ш.Н. од с.П, како даропримател, само за недвижниот имот ст.2 од договорот, заведен во имотен лист бр. 492 за КО П., и за овој дел од договорот, во иднина да не произведува правно дејство, тужителката го отповикува направениот дар, след тоа да настанат промени во катастарската евиденција, и во имотниот лист бр. 492 за КО П., имотот да се запише на име од тужителката, па

СЕ ЗАДОЛЖУВА тужениот Ш.Н. од с.П., да го признае тужбеното барање, имотот предмет на договорот да го предаде во владение на тужителката, се во рок од 15 дена по правосилноста на оваа пресуда.

СЕ ЗАДОЛЖУВА тужениот Ш.Н., да и ги надомести парничните трошоци на тужителката Ш.М., направени во текот на постапката во износ од 26.000,00 ден, а над досудениот износ до истакнатото побарување по приложениот трошковник, СЕ ОДБИВА КАКО НЕОСНОВАНО, се во рок од 15 дена по правосилноста на пресудата.

Образложение

За тужителката Ш.М. од с.П., полномошникот Д. К. адвокат од К., на почеток и во завршен збор, остана при тужбата и барањето, побара истото да се усвои, договорот за подарок склучен помеѓу странките во постапката, за недвижниот имот да се раскине, договорот го отповика за направениот дар, поради крајна неблагодарност, со појаснување дека иако тужителката го подарила имотот од страна на тужениот, членовите на неговото семејство не и е пружена помош, затоа што истите ја оставиле сама, заминале на временна работа во И., нејзините секојдневни потреби за лекување, хранење, чистење ги вршеле други особи. Барањето е основано согласно чл.563 ст.1 од Законот за облигациони односи, Службен весник бр. 18/2001.

Предложи докази, побара трошоци по приложен трошковник.

За тужениот Н.Ш. од с.П., неговиот полномошник, А. К. адвокат од К., на почеток и во завршен збор, на денешната расправа го оспори тужбеното барање, смета дека исценирана е состојбата, намерно била во болница, да настане компликации, секогаш на време е дадено нега од страна на тужените, постои и таква согласност и денес на страната на тужениот Н.

Тужителката прима пензија, и не е доведена во таква лоша материјална состојба да нема средства, истата склучила и предходно договори, истата е склона на вакви постапки за раскинување на договори.

Предложи докази, побара трошоци.

Судот во текот на постапката, ги допушти и изведе доказите, со вршење увид и читање на договор за подарок, нотарскиот акт ОДУ бр. 143/08, со читање на извештај на специјалист - 7, со вршење увид и читање на лабораториска дијагностика, увид и читање на упат од специјалист, увид и читање на лабораториски упат, со увид и читање во предметот П.бр.103/08, со читање на исказот на сведоците А.Ј. А.Е., Ш.Б., А.Б., даден на записник од 6.7.2009 год, со читање на исказите на тужителката Ш.М., и тужениот Ш.Н., во својство на странки, ценејќи ги овие докази поединечно и вкупно во согласност на чл.7 и 8 од ЗПП, судот ја најде за утврдена следната фактичка состојба:

Помеѓу странките во постапката склучен е договор за подарок на недвижен имот, тужителката М. како дародавател, а тужениот Н., како даропримател, кој договор е заведен кај нотар Л.К. во К., ОДУ бр.143/08 од 24.3.2008 год, со кој договор подарен е меѓу другото и имотот заведен во имотен лист бр.492 за КО П., предмет на тужбеното барање, меѓу другото подарен е и имотот сопственост на тужителката во имотен лист бр. 281 за КО И., имотен лист бр. 495 за КО Л., кој договор е потпишан од страна на тужителката и тужениот.

Тужителката М. поседува свој имот во с.П., како ниви, градини, меѓу кој и куќа. каде што истата живее сама.

Тужениот Ш.Н. кој и е внук од девер, е на временна работа во И., подолг временски период, каде што живее со неговата сопруга Ш., и неговата мајка Б.Ш..

По склучување на договорот за подарок, тужениот со неговото семејство си заминува за И., со себе ја зема и неговата мајка, но обезбедува особа, лицето Б.А.од с.П. да се скојдневно оди кај тужителката во нејзиниот дом, и и врши услуга за секојдневните потреби, кој на истата и плаќал по 100 евра сметано за секој месец.

Тужениот повремено се враќал од И., за времениот престој и вршел и услуга за секојдневните нејзини потреби.

Пошто тужителката е во години, со загрошено здравје, имала потреба од секојдневна посега, затоа што од 2004 год, па навака, поради нарушено здравје имала потреба со придружба да се носи на лекар на специјалистички преглед и слично.

Со склучувањето на договорот била постигната согласност пво постапката, да Н. заедно со неговата сопруга живеат во домот на тужителката М., но тоа не го направил тужениот, не само што не живеел со нејзе, него ја оставиле сама, заминале во И., каде што се на временна работа со неговата сопруга и неговата мајка.

За време на отсуство на тужениот и членовите на неговото семејство, скоро секој ден ја посетувала А.Ј., внука од брат на тужителката, која и помагала за секојдневните потреби, одела кај нејзината куќа, и сл.

Додека пак А.Е.исто така внук од брат на тужителката, кој е на временна работа во С., за време на неговиот престој во с.П., одел ја посетувал, и давал помош, и на критичниот ден 3.4.2009 год, бил кај нејзиниот дом, во дворното место, приметил дека влезна врата од куќата е заклучена, кој истиот на неколку пати ја повикал тужителката, неговата тетка, таа му одговорила дека лежела во креветот,

дека не могла да стане, заради што истиот превзел дејствија со кршење на прозорот на дневната соба, влегување во внатрешните простории, при што увидл дека М. била во тешка здравствена состојба, па заедно со нејговата сестра, и помогнале на истата, ја исчистиле, ја искапале, а след тоа ја упатиле на лекување во Градската болница во К..

Сите овие дејствија кој се првземени од внукот и внуката од брат на тужителката било во времето кога тужениот не се најдувал во с.П..

Од тој временски период па навака, тужителката веќе не прифаќала друга и туѓа нега, освен негата на внуката и внукот.

При така тешка здравствена состојба, истата била однесена на лекување во интерното одделение во К., кое е направено со помош на внукот, и внуката.

Во текот на денешниот ден истата во тешка здравствена состојба, поради неможење да се движи со сопствените нозе, донесена е во судот, внесена е во судската сала со помош на двајца придружници, меѓу кој едниот беше и внукот Е., заедно ја внесоа во судската сала, која истата на прашање од судот одговори, знае дека се најдува во судот во К., ги препозна странките во постапката, го позна адвокатот А. К., знаеше да се оријентира, беше во состојба да може да даде одговор на сите прашања од судот.

Тужителката имала склучено и договор за доживотна издршка ЗАВ НД бр.20/2005 во Основниот суд во Охрид од 3.10.2005 год. со нејзиниот брат Р.А., кој по истиот договор водена е постапка пред овој суд, одбиено е тужбеното барање на тужителката Ш.М. да се раскине тој договор, па по повлекување на жалбата, судот донесол решение П.бр.103/08 се отфрла како недозволено.

Ваквата фактичка состојба судот ја утврди од доказите изведени во текот на постапката, имено од увидот во нотарскиот акт, договор за подарок на недвижен имот ОДУ бр.143/08, од 24.3.2008 год, во ст.2 од договорот наведено е дека се подарува имот меѓу кој и имотот, во имотен лист бр.492 за КО П., поединечно наведен со број на парцели, култура, каде што е наведено и сопствената куќа, како и имотот во имотниот лист бр.281 за КО И. и имотниот лист бр.495 за КО Л.

Од увидот во извештајите на специјалист, супспецијалист, кој истите се од 2004 год, се гледа дека истата била на лекување, давана и е медицинска помош.

Од другите извештаи на специјалист од 2000 год, извршено е контрола во ехо во М.Б. извршени се лабораториски анализи и слично, кој материјални докази укажуваат на околноста дека према нејзината возраст има потреба за непрекинато и перманентна помош со редовност на придружување, за да се

задоволат секојдневните потреби, затоа што се работи за особа која била родена 1936 год. а денес е на возраст од 74 год.

Од исказот на сведоците А.А., стара на 24 год, внука од брат на тужителката, судот утврди неспорните околности по однос на тужбеното барање, дека таа заедно со другите членови на семејството и давале помош, биле придружници на М., затоа што немало кој друг да и помогне, семејството на Н. биле на времена работа во И..

Од исказот на сведокот А.Е., стар на 28 год, судот утврди неспорната околност дека на критичната ден кога тој пошол да ја посети била затворена влезната врата на нејзината куќа, скршено е стаклото на прозорецот, дадена и е прва помош, најдена е во состојба да не може да стане од кревет, па заедно со нејзините блиски, помогнато и е на М., исчистена е и измиена, па след тоа е пружена помош за лекување во Медицински центар во К., на кој сведоци судот посвети верба, затоа што во времето кога таа била во најлоша состојба, тие биле како блиска роднина, први кои пружале помош, т.е во тоа време тужениот Н. бил во И., заедно со неговата сопруга и неговата мајка, немал никаква можност да и се даде ваква помош како што тоа го направиле внукот и внуката.

Од исказот на сведокот Ш.Б., стара на 63 год, кој се јатрви со тужителката, ги кажа неспорните околности дека договорот го склучиле со Н. тој да ја издржува, тој да и помага до нејзината смрт, истата неспорно потврди дека тој е на времена работа во И. заедно со неговата сопруга, а со синот одела и таа повремено, што за судот е од битна околност по основ на тужбеното барање.

Од исказот на сведокот Б.А. стара на 47 год, од с.П., судот утврди неспорните околности дека таа понекогаш ја посетувала, и правела измет, ја хранела и слично, но од Фебруари 2009 год, па навака не одела кај нејзе, со нејзино кажување дека за наредниот период нејзе ќе ја посетуваат и ќе и прават измет од страна на нејзината фамилија, и на денешната расправа сведокот ги посочи присатните во судската сала внукот и внуката на тужителката Ј. и Е., дека тие ги задоволувале потребите од Фебруари 2009 год, па навака.

Од исказот на тужителката Ш.М. распрашана во својство на странка, судот утврди неспорните околности дека во времето на потпишувањето била кај нотарот Л.К., дека во присуство на Н. и Н., потпишан е тој договор од нејзе и од Нурана, но под услов како што зеле обврска да и прават измет, дека ќе ја гледаат, дека ќе ја почитуваат, и и ветиле дека ќе живеат со нејзе во нејзината куќа, и под такви услови пристанала и го потпишала договорот. По склучување на договорот нити Н., нити било кој член од неговото семејство не се дојдени да живеат во домот на тужителката, истите си заминале во И., но само две недели и правела измет Н.,

после тоа и таа си заминала, заедно со се јатрвата Б. која кажа дека никогаш кај нејзе не била, никогаш не и правела измет.

За време додека се најдувала во болница во К., не пошол да ја посети нити Н., нити Н., во еден момент кога му се дала прилика на Н., и се обратил со погрдни зборови, му кажав дека ќе барам други лица да ме догледаат, затоа што имам имот, поради тоа што нема родени деца.

Од исказот на тужениот Н. распрашан во својство на странка, судот утврди исто така неспорни околности во времето на склучувањето на договорот дека истиот по склучување на тој договор се вратил во И, заедно со неговите членови, сопругата и децата, дека по извесен период со него е појдена и неговата мајка, и дека не е спорна околноста дека од кај А. ја имаат донесено и во болница и денес во судот.

Тужбеното барање на тужителката делимично се усвојува., заради следните причини:

Судот во согласност со чл. 2 ст.1 од Законот за парнична постапка, постапи по тужбеното барање, изведе докази во границите на барањето натужбата, раскинување на договор, и отповикување на да, поради крајна неблагодарност, на таа околност изведе докази, со примена на чл.563 ст.1 од Закон за облигациони односи.

Делимично е усвоено тужбеното барање, затоа што тужителката која е на возраст од 74 год, која нема деца во бракот, која е во тешка здравствена сотојба, соброволно пристанала да го склучи овој договор, со тужениот внук од девер, се со цел да може да живее со нејзе во нејзината куќа и да и се помогне, на оваа околност се изведоа доста докази, тоа сам го потврди и тужениот дека тој со неговата сопруга е на временна работа во И., а повремено ја има со себе и неговата мајка.

Само овој податок за судот е од битно значење дека тужениот не го почитувал договореното, не останал да живее со нејзе заедно со неговата куќа, не живеел ни во неговата куќа во П., не и давал нега и помош на тужителката која е во години и изнемоштена.

На истата околност, дека постои крајна неблагодарност на страната на тужениот, судот се увери во текот на денешната расправа, кога во судската сала со примом на двајца возрасни луѓе, седејќи во столица, ја донесоа во судската сала која истата на прашање од судот, меѓу другото одговори, го молам судот да ми го раскине договорот, овој не ми прави измет, овој имот ќе го поклонам на другите внуци за да ми прават измет, тие ме однесоа во болница, тие денеска ме донесоа во судот, затоа барам да се раскине договорот.

На многу јасен начин тужителката одговараше на прашањата од судот, реагираше на секој одговор на тужениот Н., при исказот во својство на странка, иако истиот од негова страна имаше воља да продолжи понатака овој договор, дека ќе ја почитува и слично.

Судот го усвои тужбеното барање од причините погоре наведени, затоа што смета дека има доволно материјални докази, на околноста да се раскине овој договор за делот на имотот за КО П., да го отповика направениот дар, затоа што стварно има неблагодарност на страната на тужениот, на неговиот однос према тужителката, дозволи да прими дар, а за тоа не покажал никаква благодарност, што за судот е доволен факт да се раскине овој договор, само со тоа што тој на напуштил, заминал во И. со неговата сопруга и мајка.

При донесувањето на ваквата одлука, судот ги имаше во превид и другите изведени материјални докази, посебно увидот во списите П.бр.103/08 каде што тужителката имала склучено **договор за доживотна издршка за истиот имот со Р.А.**, за кое е донесено сега веќе правосилна пресуда со кое што се одбива тужбеното барање за раскинување на тој договор, овој материјален доказ судот смета дека е од битно значење, за намерата на тужителката која е во години, која е физички немоќна сама да се издржува, на секаков начин сака преку својот имот, да најде особа блиска кој ќе живее со нејзе, кој ќе и дава помош, неа, здравствена услуга по здравствените институции и сл, затоа и го користи правото со вака поднесената тужба да се раскине овој договор.

Поради овие причини судот одлучи како што е наведено во диспозитивот на тужбеното барање.

Во согласност со чл.148 и 149 од ЗПП, судот го задолжи тужениот, да и ги надомести парничните трошоци на тужителката М., од кој 3.500,00 ден, на име награда за состав на тужбата, 2.000,00 на име такса за тужба и одлука, за 3 застапувања за секое по 3.500,00 ден, или сумата од 10.500,00 ден, во вкупен збир по сите усвоени основи 26.000,00 ден. со напмена дека при одмерување на висината на досудените трошоци, имаше во предвид превземените, потребни и неопходни дејствија направени во текот на постапката, со примена на чл.8, од Тарифата за награда на адвокати, а над овој износ до истакнатото побарување по приложениот трошковник се одбива како неосновано.

ОСНОВЕН СУД КИЧЕВО.П..бр. 34/09 од 16.7.2009 год.

Претседател на совет-судија,

Абдула Лимани с.р.

ПОУКА: Рок за жалба 15 дена по приемот на пресудата преку овој суд до Апелациониот суд во Гостивар

Д-НО: на полномошниците на странките

Прашања:

1. Колку облигациони односи можеш да препознаеш при анализа на пресудата и именувај ги?
2. Определи ги страните на облигационите односи во конкретниот случај и содржината на истите?
3. На кој начин доаѓа до престанок на облигацијата во конкретниот случај и објасни ги условите за ваквото престанување.

Пример 2: Анализа на пресуда за враќање на долг

24.06.2009 Мал.в.П.бр.9/2009

Мал.в.П.бр.9/2009

ВО ИМЕТО НА ГРАЃАНИТЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

ОСНОВНИОТ СУД ВО КИЧЕВО како првостепен граѓански суд во совет составен од судијата Ванко Стојаноски како судија поединец постапувајќи по тужбата на тужителот АД С. против тужениот И. Б. од с.Г , **за долг, вредност 6.309,00 денари**, по одржаната усна, јавна и главна расправа во присуство на полномошникот на тужителот Ѓ.С. а во одсаство на тужениот, уредно викан, денес на ден 11.03.2009 година ја донесе и јавно ја објави следната:

ПРЕСУДА

СЕ УСВОЈУВА тужбеното барање на тужителот АД С.

СЕ ЗАДОЛЖУВА тужениот И. Б. од с.Г. да му плати на тужителот на име долг за потрошена електрична енергија и тоа за месец 12-ти 2004 година сума во износ од 5.598,00 денари со законска затезна камата сметано од 15.01.2005 година па до конечната исплата како и да му ги надомести трошоците во постапката сума во износ од 1.200,00 денари во рок од 15 дена по правосилноста на пресудата под страв на присилно извршување.

Образложение

На денешната расправа и во завршен збор полномошникот на тужителот изјави дека останува при тужбата и барањето да се задолжи тужениот да му плати на тужителот за потрошена електрична енергија за месец 12-ти 2004 година сума во износ од 5.598,00 денари со законска камата сметано од 15.01.2005 година па до исплатата а побарувањето не било застарено бидејќи предлогот за извршување е поднесен на ден 26.12.2005 година.

Предложи докази, трошоци бара.

Денешната расправа судот ја одржа во отсуство на тужениот согласно чл.280 ст.2 од ЗПП бидејќи уредно викан (видно од вратената доставница) не присуствуваше на расправа а своето недоаѓање не го најави нити дополнително оправда.

Судот откако ги допушти и изведе преложените докази тоа(Со читање на предлог за извршување со картица за неплатен долг, со читање на приговор, со читање на примерок од доставна книга од тужителот со доказ за примени предлози за извршување од 26.12.2005 година, со читање на картица за потрошувачи од 11 март 2009 година на име на тужениот ,па ценејќи ги сите докази поединечно и вкупно во смисол на чл.7 и 8 од ЗПП за утврдена ја најде следната фактичка состојба:

Тужениот И.Б. како корисник на електричната енергија која ја снабдува и дистрибуира тужителот му нема платено долг за потрошена електрична енергија за месец 12-ти 2004 година сума во износ од 5.598,00 денари. Поради тоа тужителот поднесол предлог за извршување врз основа на веродостојна исправа на ден 26.12.2005 година кој предлог е трансформиран во тужба со платен налог на кој должникот вложил приговор за застареност на побарувањето.

020 Мал.в.П.бр.9/2009

Ваквата фактичка состојба судот ја утврди од изведените докази.

Од предлогот за извршување, примерокот од доставната книга и приговорот на должникот судот утврди дека тужителот на ден 26.12.2005 година до судот доставил предлог за присилно извршување за наплата на своето побарување а тужениот вложил приговор поради застареност на побарувањето.

Од картица за потрошувачи од 11 март 2009 година на име на тужениот судот утврди дека тужениот нема платено за потрошена електрична енергија за месец 12 ти 2004 година сума во износ од 5.598,00 денари.

При една вака утврдена фактичка состојба тужбеното барање на тужителот е основано поради што судот го задолжи тужениот да му плати на тужителот на име долг за потрошена електрична енергија за месец 12 ти 2004 година сума во износ од 5.598,00 денари со законска затезна камата сметано од денот на доспенаноста на побарувањето 15.01.2005 година.

Судот го зеде во предвид приговорот на тужениот за **застареност на побарувањето** меѓутоа смета дека истиот е неоснован бидејќи предлогот за извршување е поднесен на ден 26.12.2005 година па бидејќи согласно чл.367 од ЗОО овие побарувања имаат едногодишен рок на застареност побарувањето на тужителот кое се однесува за месец 12-ти 2004 година не е застарено.

Одлуката за трошоците во постапката судот ја донесе согласно чл.148 од ЗПП па бидејќи тужителот успеа во спорот го задолжи тужениот да му ги надомести трошоците во постапката во износ од 1.200,00 денари а кои се однесуваат за такса за тужба и одлука.

Предвид наведеното се одлучи како во дипозитивот.

ОСНОВЕН СУД КИЧЕВО Мал.в.бр.9/2009 од 11.03.2009 година.

ПОУКА: Рок за жалба 8 дена од приемот

преку овој суд до Апелационен
с.р.

суд Гостивар.

С у д и ј а,

Ванко Стојаноски

Д-НО: На странките

Прашања:

1. За кој облигационен однос се зборува во анализираната пресуда?
2. Определи ги страните и содржината на односот.
3. На кој начин престанува анализираниот облигационен однос?
4. Што се подразбира под институтот застареност и рокови на застареност за кои се зборува во анализираната пресуда?

Пример 3: Договор за новација

Договорни странки при новацијата се ДПТУ „Машинобрана“ од Струмица (како доверител) _____ претставуван од управителот _____ и Ристе Крстевски од Струмица (како должник)

Врз основа на член 337-339 од Законот за облигационите односи („Службен весник на Република Македонија“ број 18/2001, 78/2001, 04/2002, 59/2002, 05/2003, 84/2008 и 81/2009), ДПТУ „Машинобрана“ од Струмица (како доверител) _____ претставуван од управителот _____ и Ристе Крстевски од Струмица (како должник) заклучија:

Предмет на договорот продажба на кована ограда е заменет со долг за заем

ДОГОВОР ЗА НОВАЦИЈА

Член 1

Ристе Крстевски од Струмица - Должник и ДПТУ „Машинобрана“ од Струмица - **Доверител**, се согласија да долгот односно побарувањата по основ на продажба на кована ограда во износ од 105.320 денари денари да се замени со нов облигационен однос во ист износ врз основ на Договор за заем.

Член 2

Договорните странки од членот 1 на овој договор согласни се да долгот-побарувањето се претвори-замени во заем кој ќе се врати во рок од една година од денот на потпишувањето на Договорот за заем..

Член 3

Лица од овој договор согласни се да условите за претворување на долгот во заем утврдаат со Договорот за заем ,кој ќе биде склучен во рок од 15 дена од денот на потпишување на овој Договор.

Член 4

Со денот на потпишување на овој Договор престануваат облигациите по основ на купопродажба на кована ограда во износ од 105.320 денари и настанува нова облигација во ист износ кој ќе се превземе со Договорот за заем.

Член 5

Останатите прашања кои не се регулирани со овој Договор се применуваат одредбите од Законот за облигационите односи

Член 6

Овој Договор е сочинет во 4(четири) истоветни примероци од кој по 2 (два) за ДПТУ „Машинобрана“ од Струмица и 2 (два) за Ристе Крстевски

Член 7

Во случај на спор надлежен е Основниот суд во Струмица

Во Струмица 12.12.2010 година .

ДОВЕРИТЕЛ:

ДОЛЖНИК:

ДПТУ „Машинобрана“

Ристе Крстевски

Прашања:

1. Што е новација и кои се услови за нејзино настанување?
2. Дали во анализираниот пример се исполнети условите за новација – објасни?

Пример 4: Застарување на регресно побарување согласно правно мислење на Врховниот суд²

Врховниот суд на Република Македонија на Одделот за граѓански дела при Врховниот суд на Република Македонија на седницата одржана на ден 28.10.2013 година, го усвои следното:

ПРАВНО МИСЛЕЊЕ

Регресното побарување на Друштвото за осигурување од задолжително осигурување во сообраќајот спрема лице кое управувало со моторно возило за кое нема овластување, застарува во рок од 3 години, а застарувањето започнува да тече првиот ден од денот кога Друштвото за осигурување исплатило надомест на штета.

Образложение

До Одделот за граѓански дела при Врховниот суд на Република Македонија е поднесено барање од страна на Апелациониот суд Штип за разгледување на правното прашање во кој рок застарува регресното побарување на Друштвото за осигурување од задолжително осигурување во сообраќајот, спрема лице кое управувало со моторно возило на кое нема овластување, во смисла дали рокот на застареност треба да изнесува 5 години со примена на членот 360 од Законот за облигационите односи, или 3 години согласно членот 369 став 3 и став 6 од

² Достапно на официјалната страна на Врховниот суд на Р.Македонија http://www.vsrn.mk/Pravni_mislenja_i_stavovi.aspx

Законот за облигационите односи, а заради обезбедување на единствена примена на законот и воедначување на судската практика.

Судиите од Одделот на седницата расправаа по поставеното правно прашање, по што се усвои и правното мислење.

Правниот основ за усвоеното правно мислење е одредбата од членот 369 став 3 од Законот за облигационите односи, според која побарувањата на осигурителот од договорот за осигурување застаруваат за 3 години. Согласно членот 369 став 6 од Законот за облигациони односи, застарувањето на побарување кое му припаѓа на осигурителот према третото лице одговорно за настапување на осигурениот случај, почнува да тече тогаш кога и застарувањето на побарување на осигуреникот према тоа лице и се навршува во истиот рок.

При факт дека се работи за регресно барање на осигурувачот спрема својот осигуреник од договорот за осигурување, согласно цитираните одредби, таквото барање застарува во рок од 3 години. Застареноста на регресното побарување на осигурувачот спрема својот осигуреник, започнува да тече првиот ден од денот кога осигурувачот го исплатил надоместокот на оштетениот.

Датум на правното мислење

28.10.2013

ВЕЖБА БР. 6 Општо за договорите и ВЕЖБА БР. 7 Општи услови за настанување на договорите и класификација на договорите

Пример 1: (Одлука на Апелационен суд Штип, ГЖ бр.2054/08.)

"Договорот за доживотна издршка е полноважен, ако во својство на примател на издршката го склучило лице кое е во длабока старост, ако деловната способност не му е одземена и ако истото било способно за расудување во моментот на склучувањето на договорот."

Од образложението

Во поднесената тужба тужителот наведува дека нивниот правен претходник склучил договор за доживотна издршка со тужените како законски наследници. Со договорот тужените презеле обврска на примателот на издршката, кој живеел одвоено да му плаќаат месечно по 1.500,00 денари, да го негуваат во случај на болест и по смртта да го погребат според месните обичаи. Примателот на издршката се обврзал како надоместок за издршката на давателите на издршката да им го остави целокупниот недвижен имот. Тужителот бара склучениот договор да се поништи, поради постоење мани на волјата на странката на примателот на издршката, а поради тоа што во моментот на склучувањето истиот бил на возраст од осумдесет и шест години и поради староста не бил во состојба да расудува.

Првостепениот суд го одбил тужбеното барање како неосновано. Во правните причини наведува дека иако примателот на издршката бил здрав и можел правилно да расудува. По склучувањето на договорот живеел уште девет години, починал ненадејно без да боледува од некоја болест.

Второстепениот суд ги прифати овие образложени причини, наведувајќи дека староста на примателот на издршката не значи неспособност за расудување и дека склучениот договор за доживотна издршка е полноважен.

Прашања:

1. Кои се општите услови за настанување на договор?

2. За кој од општите услови се зборува во примерот – објасни го значењето на општиот услов во конкретниот случај.

Пример 2: Апелационен суд Штип Гж.бр.277/09 од 13.05.2009 год. и Врховен суд на РМ рев.бр.1058/09 од 10.02.2011 год.

"Постои несразмерна корист и ништовност на договорот за заем кога помеѓу странките е договорено на позајмените девизи да се плати 4% месечна камата и кога тој износ е пресметан во главницата, а покрај тоа е и договоренот да во случај на невраќање на заемот должникот плати затезна камата согласно ЗВСЗК (што се плаќа за доцнење при враќање на денари). Ништовноста на договорот за заем предизвикува и ништовност на договорот за пренос на побарување од него и на договорот за обезбедување (хипотека)."

Од образложението

Основниот суд во Струмица со пресуда П.бр.479/03 од 15.7.2008 година год. утврдил дека договорот за заем заклучен помеѓу тужителот Н. К. П. од Струмица во својство на заемопримач и В. З. од Скопје во својство на заемодавач на ден 4.5.2001 година на сума од 20.400,00 ДЕМ како денарска противвредност на 663.400,00 ден. со време на враќање од девет месеци е ништавен и истиот не произведува правно дејство од моментот на неговото заклучување. Утврдил дека нотарскиот акт - договор за хипотека заверен од страна на Нотар С. П. од Скопје на ден 4.5.2001 година под ОДУ бр.351/01 заклучен помеѓу З. В. од Скопје во својство на заемодавач и хипотекарен доверител и Н. К. П. од Струмица во својство на заемопримач и хипотекарен должник е ништавен и не произведува правно дејство од денот на неговото заверување - потврдување од страна на Нотар С. П.....

Во конкретниот случај од изведените докази во текот на доказната постапка неспорно се констатира фактот дека и двата склучени заеми за девизи се лихварски договори, бидејќи во самите договори за заем е договорена законска камата од 4% месечно која законска камата на заем на девизи е незаконита бидејќи на девизите се досудува домицилна камата по штеден влог на видување. Покрај договорената 4% месечна камата во чл.3 и 4 од двата спорни договора е наведено дека во случај на реализирање на хипотеките должникот – тужителот бил должен да плати камата согласно ЗВСЗК која согласно изјавата на свидетелот Ж. Б. во времето на склучување на спорните договори била над 20% и истата била далеку поголема од домицилната камата за девизи во тоа време.

Лихварскиот карактер на овие договори се гледа и во фактот и што покрај тоа предмет на договорите за заем биле девизни средства – тогашни германски марки истите исто така биле реализирани во германски марки во самите договори била кажана денарска противвредност на девизите за која денарска противвредност е договорена реализирана камата од ЗВСЗК во случај на реализирање на хипотеките. Лихварскиот карактер на договорите се содржи во фактот и што во

самата главница е инволвирана и месечна камата од 4% за одреден временски период.

При одлучувањето првостепениот суд го ценел фактот дека при склучувањето на овие договори учествувал и сведетелот Ж. Б. кој по професија е адвокат, посредувал помеѓу странките и истиот ги подучувал како да се направат самите договори, а истиот и ги составувал овие договори. Бидејќи овие договори за заем помеѓу П. Н. И Љ. А. се правиени во отсуство на тужителот П. Н. на вешт начин било избегнато прикривањето на целта на договорите со кој би се избегнал утврдување на фактот **дека истите не се во согласност со уставот и постојните законски одредби.** Имено, очигледна е несразмерната корист која е договорена во овие договори а тоа е во 4% месечна камата како и во случај на реализирање на хипотеката по овие договори било договорена денарска противвреднаст на девизите во согласност со ЗВСЗК. Тужителот П. Н. бил човек со недоволно искуство и лекомислено постапувал кон овие договори.

Бидејќи договорот за заем на девизи склучен помеѓу П. и З. На 4.5.2001 година по мислење на овој суд е апсолутно ништавен и договорот за хипотека солемизиран од страна на нотар С. П. Под ОДУ.бр.351/01 од 4.5.2001 година е апсолутно ништавен, бидејќи на **апсолутно ништавен договор за заем на девизи неможе да се договори исолемнизира договор за хипотека.....**

Прашања:

1. Што претставува институтот ништовност во облигационото право?
2. Кои се причини за ништовност и со која од причините се среќаваме во анализираниот дел од судската пресуда?
3. Објасни ги специфичностите на лихварскиот договор и објасни кој од принципите на облигационото право е повреден во конкретниот случај?

Пример 3: Договори ³

3.1. Договор за купопродажба на недвижен имот

Договор за купопродажба на недвижен имот

Склучен на ден 15.06.2009 година во Прилеп помеѓу:

1. J.M. од Прилеп, ул. Круме Волондароски бр. __ со л.к број _____ и ЕМБГ _____, како купувач и
2. P.L. од Прилеп, ул. Димче Ацев бр. _____, со лична карта бр. _ и ЕМБГ __ од друга страна како продавач.

Член 1

Продавачот е сопственик на парцела КП бр. __ во место викано Село и тоа на земјиште под зграда во површина од 150 м², земјиште покрај зграда во површина од 500 м² и нива класа 3 во површина од 215 м², заведени во Имотен лист бр. 1 1 за катастарска општина Ореовец.

Член 2

Со овој договор продавач се обврзува да му го пренесе правото на сопственост и владение на недвижностите наведени во член 1 од овој договор на купувачот.

Член 3

Купувачот со овој договор се обврзува на продавачот да му исплати купопродажна цена од 2.000,00 евра во денарска противвредност и се обврзува цената да ја исплати во целост веднаш.

Член 4

Продавачот гарантира за правните совјства на недвижноста и за тоадека не шостои право на сопственост или други стварни права на трето лице врз недвижноста. Во случај на евикција, продавачот е согласен да му пружи на купувачот заштита.

Член 5

³ Договорите треба да им послужат како пример на студентите за самостојна изработка на договори од ист вид по класификација, но различна содржина. Целта на вежбата е при изработка на договорот студентите да ги воочат битните елементи што договорот од одреден вид треба да ги содржи и исполнувањето на општите услови.

Купувачот се обврзува да го сноси данокот на промет и трошоците за заверка кај нотар.

Член 6

Договорот е склучен во 6 (шест) еднообразни примероци од кои по еден за купувачот и продавачот, еден за нотарот и останатите за надлежни органи.

Купувач

Продавач

**Забелешка за договорот за продажба на недвижности: Согласно Законот за облигациони односи, Член 443 (Форма на продажбата на недвижности):"(1) Договорот за продажба на недвижни предмети мора да биде склучен во писмена форма.*

*(2) Потписите на договорните страни кај договорот за продажба на недвижности се заверуваат кај нотар."*⁴

3.2. Договор за доживотна издршка

ДОГОВОР

За доживотна издршка

Склучен на ден **06.09.2004** година, во **Кочани** помеѓу:

- 1. Гоце Павлов од Кочани** со стан на ул. Бел Камен бр 103, со ЕМБГ 1506930005004 и л.к. бр. 58201, издадена од СВП – Кочани (во натамошниот текст, примател на издршката) и
- 2. Раде Маневски од Кочани** со стан на улица Крсте Мисирков, бр.3, со ЕМБГ 2303969483001 И Л.К. БР. 132944, издадена од СВП – Кочани (во натамошниот текст, давател на издршката)

Член 1

⁴ Оваа форма во правната доктрина е позната како задолжителна форма и форма на јавно заверена исправа

Примателот на издршката и неговата сопруга Елица Павлова, со иста улица и број, со ЕМБГ 1204935497004 и л.к.бр. 75589, издадена од СВП Кочани се во поодминати години, а поради нарушеното здравје имаат потреба од чување и негување од друг и затоа, со цел да си обезбеди за себе и за сопругата подобри услови за живот во наредните години од животот го склучува овој договор за доживотна издршка со давателот на издршката.

Член 2

Примателот на издршката е сопственик на следниот недвижен имот по Имотен лист бр 6213 за КО – Кочани, и тоа:

Лист Б:

- КП бр. 13965 на ул. Бел Камен , земјиште покрај зграда, двориште од 300 м²;
- КП бр. 13965 на улица Бел Камен, земјиште под зграда од 115 м²;

Лист В:

- КП бр. 13965 на ул. Бел Камен, зграда со површина од 243 м²;

Член 3

Со овој договор страните се договорија давателот на издршката доживотно да ги издржува примателот на издршката и неговата сопруга, да ги чува и негува, да им приготвува јадење, да ги пере и да ја одржува хигиената во куќата, како и личната хигиена на примателот на издршката и неговата сопруга, во случај на болест да им обезбеди лекарска помош и лекување и во случај на смрт да им обезбеди пристоен погреб, а гробот да го уреди со подигнување на надгробен споменик и да дава вообичаени износи и задушници. Овие обврски давателот на издршката ќе ги извршува спрема сопругата на примателот на издршката во случај таа да го надживее примателот на издршката.

За возврат, примателот на издршката му го остава во наследство недвижниот имот опишан во член 2 од овој договор и врз основа на овој договор давателот на издршката може да бара прибележување на своето право во јавните книги, а

предавањето на недвижностите во сопственост на давателот на издршката е одложено до моментот на смртта на примателот на издршката.

Член 4

Заради остварување на целите на овој Договор, страните воспоставуваат заедница на живот.

Член 5

Овој Договор е составен од 5 истоветни примероци, од кои по два за секоја договорна страна, а еден останува во судот при неговата заверка.

**ДАВАТЕЛ НА ИЗДРШКА
ИЗДРШКА**

ПРИМАТЕЛ НА

Основниот суд во град Кочани и тоа судијата Јован Марков по утврдувањето на идентитетот на страните договарачиитоа:

-Примател на издршката Гоце Павлов од Кочани со стан на ул. Бел Камен бр 103, со ЕМБГ 1506930005004 и л.к. бр. 58201, издадена од СВП – Кочани и од друга страна

- Давател на издршката Раде Маневски од Кочани со стан на улица Крсте Мисирков, бр.3, со ЕМБГ 2303969483001 И Л.К. БР. 132944, издадена од СВП – Кочани

ПОТВРДУВА

Врз основа на чл. 1029 и чл. 1030 од Законот за облигациони односи потпишаниот судија им ја прочита постигната спогодба – договорот на страните договарачи и сведоците: Јаневски Владо од Кочани, со стан на ул. Гошо Викентиев бр.13 со ЕМБГ 1209978990007 и Атанас Гочевски од Кочани со стан на ул. Крсте Мисирков бр.3 со ЕМБГ 3012950992001 а потоа ги предупреди страните договарачи за последиците од давање согласност по овој договор.

Страните договарачи изјавија дека се согласуваат со содржината на договорот и по прочитувањето на истиот ги ставија своите потписи на овој договор.

Такса по тарифа бр. 10 т. 7 од Републичкиот закон за судски такси е платена во износ од 2 000,00 денари преку жиро сметка и уплатницата е приложена кон договорот што останува кај судот.

Заверка бр. 56/2004 од 15.10.2004 година

ОСНОВЕН СУД – КОЧАНИ

Судија, Јован Марков

3.3. Договор за отстапување на имот за време на живот

ДОГОВОР

за отстапување на имот за време на живот

Склучен на ден 09.05.2009 година во Основен суд – Кочани помеѓу:

1. **Отстапител на имотот**, Јонче Димитров од Кочани со стан на ул. Крсте Мисирков бр. 14 со рег.бр. на л.к. 105268 издадена од СВП – Кочани и ЕМБГ 2411924499012 (во натамошниот текст отстапувач на имотот) и
2. **Приматели на имотот** : Дончо Димитров (син на отстапителот) од Кочани со стан на ул. Крсте Мисирков бр. 14 со рег.бр. на л.к. 13420 издадена од СВП – Кочани и ЕМБГ 0410944490005 и
Ленче Илиевска (ќерка на отстапителот) со стан на ул. Цветан Димов бр.12 во Пехчево, со л.к. бр. 15672 издадена од СВП - Кочани и ЕМБГ 15079509922001 (во натамошниот текст приматели на имотот)

Член 1

Отстапителот на имотот е исклучив сопственик на имот заведен во имотен лист бр. 2340 за КО –Кочани и тоа следниот:

Лист Б:

- КП бр. 13965 на ул. Бел Камен , земјиште покрај зграда, двориште од 300 м²;
- КП бр. 13965 на улица Бел Камен, земјиште под зграда од 115 м²;

Лист В:

- КП бр. 13965 на ул. Бел Камен, зграда со површина од 243 м² .

Член 2

Отстапителот од своја слободна волја и непринудуван од никого, а при чиста совест го ОТСТАПУВА својот имот наведен во член 1 од овој договор на своите деца, наведени како приматели на имот во овој договор, и тоа на секој по една идеална половина.

Член 3

Врз основа на овој договор примателите на издршка стекнуваат право на сопственост врз отстапениот имот и тоа секој по една идеална половина и имаат овластување да бараат да се изврши пренос на правото на сопственост од име на отстапувачот на нивно име во катастарската евиденција.

Член 4

Отстапениот имот не влегува во оставината на отстапувачот и не се зема во предвид при утврдување на вредноста на оставината.

Член 5

Отстапувачот ја користи законската можност и го задржува за себе правото на плодуюживање на отстапениот имот од член 1 до крајот на својот живот.

Член 6

Примателите на имотот на отстапителот му изразуваат голема благодарност на својот татко за отстапениот имот и го примат во сопственост и владение.

Член 7

Договорот е составен од 6 еднообразни примероци од кои по еден за страните и останатите за службена употреба.

ОТСТАПУВАЧ НА ИМОТ
ИМОТ

ПРИМАТЕЛИ НА

1. _____

2. _____

ОСНОВЕН СУД КОЧАНИ

Зав. Бр. 98/2009

Потврдува дека на страните : Отстапител на имотот, Јонче Димитров од Кочани со стан на ул. Крсте Мисирков бр. 14 со рег.бр. на л.к. 105268 издадена од СВР – Кочани и ЕМБГ 2411924499012 и

Приматели на имотот : Дончо Димитров (син на отстапителот) од Кочани со стан на ул. Крсте Мисирков бр. 14 со рег.бр. на л.к. 13420 издадена од СВР – Кочани и ЕМБГ 0410944490005 и

Ленче Илиевска (ќерка на отстапителот) со стан на ул. Цветан Димов бр.12 во Пехчево, со л.к. бр. 15672 издадена од СВР - Кочани и ЕМБГ 15079509922001

им е прочитан договорот, истите се предупредени за последиците што произлегуваат од него, по што страните се согласија со содржината на договорот и го потпишаа истиот.

Судска такса 2100

СУДИЈА

Датум 09.05.2009

СТЕФАН КРСТЕВСКИ

Согласно член 17 од Законот за даноците на имот (Сл. Весник на РМ бр. 61/04 се ослободуваат од плаќање данок на наследство и подарок по даночна пријава бр. 24-12/360 од 13.07.2009 година.

Изготвил

Градоначалник

Дарка Спасовска

Славе Димитров

3.4. Договор за дар на недвижен имот

Договор за дар на недвижен имот

Склучен на ден 12.09.2010 гоидна во Скопје помеѓу

1. _____ од Скопје, ул. _____, со лична карта бр. _____ и ЕМБГ _____, како дарувач
2. _____ од Скопје ул. _____, бр. _____ со ЕМБГ _____ и број на лична карта _____, како страна на даропримач

Договорните страни се во крвно сродство, односно дарувачот е татко на даропримачот па денеска при чиста свест и здрав разум, неприсилени од никого се договорија за следното

Член 1

Дарувачот е сопственик на недвижен имот кој се наоѓа во Скопје чл. _____, бр _____ со вкупна површина од 122 метри квадратни, во зграда 1, влез 01, кат 02, на КП. Бр. 001, КО Карпош, за што поседува Имотен лист бр 1*** од ДЗГР – Сектор за премер и катастар Скопје.

Член 2

Со овој договор дарувачот недвижниот имот опиѓан во член 1 од овој договор го подарува на даропримачот, со што имото преминува во сопствености владение на даропримачот, без никаков надомест.

Член 3

Даропримачот со овој договор изразува особена благодарност спрема дарувачот за чинот кој го чини со овој договор, го прима дарот што е предмет на договорот во сопственост и владение и ветува дека во иднина кон својот татко – дарувачот ќе се однесува со посебно внимание и почитување.

Член 4

Даропримачот, врз основа на овој договор, е овластен и без присуство на дарувачот да го упише правото на сопственост на недвижен имот што е предмет на овој договор на свое име во јавната книга при Катастарот на недвижности.

Член 5

Свесни за значењето на овој договор и од никого неприсилени договорните страни изјавуваат дека се откажуваат од правото да бараат раскинување на истиот по било кој основ, освен поради изразување крајна неблагодарност од страна на даропримачот спрема дарувачот.

Член 6

Дарувачот му гарантира на даропримачот за правните својства врз недвижниот иот, предмет на овој договор и се обврзува во случај на потреба да му пружи на даропримачот заштита од евентуална евикција од страна на трето лице.

Член 7

Во случај на спор по одредбите од овој договор надлежен е основниот суд Скопје 1.

Член 8

Овој договор е составен од 6 еднообразни примероци од кои еден за дарувачот два за даропримачот, еден за заверка кај нотар, а останатите за пред надлежни органи.

Дарувач

Даропримач

***Забелешка за формата: Според член 556 од Законот за облигациони односи:**

"(1) Договорот за дар се склучува во писмена форма.

(2) Договорот за дар за движен предмет склучен во усмена форма е полноважен, ако тој е предаден на даропримачот.

(3) Кога дар се прави со договор во корист на трето лице, прифаќањето на даропримачот не мора да биде во писмена форма, освен ако предмет на договорот за дар е недвижност.

(4) Кога предмет на договорот за дар е недвижност на формата од ставовите (1) и (3) на овој член, соодветно се применува одредбата за формата на договорот за продажба на недвижности."

3.5. Договор за заем на парични средства

Договор за заем на парични средства

Склучен на ден ___ во _____ помеѓу:

1. J.M. од ____, улица бр. _____ со лична карта бр. _____ и ЕМБГ _____ издадена од _____, како заемодавец и
2. A.B. од ____, улица бр. _____ со лична карта бр. _____ и ЕМБГ _____ издадена од _____, како заемопримач.

Член 1

Заемодавецот има слободни девизни парични средства и за потребита на заемопримачот му дава на заем сума од износ 12.000, 00 евра на парични средства, без да бара камата за нив.

Член 2

Заемопримачот се обврзува на заемодавачот да му ги врати парите во износот определен со член 1, без камата, најдоцна до 20.06.2015 година.

Член 3

Заради обезбедување на побарувањето од член 2 на заемодавачот спрема заемопримачот, заемопримачот е согласен да се воспостави хипотека врз недвижност – стан на улица _____ во град _____, заведен во сопственост на заемопримачот во Имотен лист бр. _____, со вкупна површина од 64 м², на втори спрат од стамбената зграда во корист на заемодавачот.

Член 4

Страните се договорија договорот да послужи за запишување на заложното право – хипотека врз недвижноста опишана во член 3 во јавните книги.

Член 5

Договорните страни постигнаа согласност овој договор за заем да може да се раскине пред договорениот рок за враќање определен во член 2 од овој договор доколку заемопримачот целосно го врати заемот.

Член 6

Доколку заемопримачот не ја исполни обврската во рокот и на начин определен со член 2 заемодавецот може да го оствари своето право на залог востановено со член 3 од овој договор и да бара продажба на недвижноста заради наплата на побарувањето, односно на главниот долг со законска затезна камата која ќе тече од моментот на втасаноста на побарувањето па се до денот на исплатата.

Член 7

Во случај на спор, надлежен е Основниот Суд Скопје 1 Скопје.

Член 8

Овој договор е составен од 4 еднообразни примероци, по два за секоја договорна страна.

Заемодавец

Заемопримач

3.6. Договор за закуп

Договор за закуп на стамбен простор со востановување право на залог

Склучен на ден 21.08.2009 година во Св. Николе помеѓу:

1. ДПТУ А-С ДОО Св. Николе со ЕДБ _____, застапуван од управител Ј.К. како закуподавач и
2. Спасевска Елена ул. Пролетерска бр. 16 со ЕМБГ _____ И лична карта бр. А1***** издадена од ОВР Св. Николе како закупец

Член 1

Предмет на договорот е издавање под закуп на стамбен простор во сопственост на закуподавачот.

Член 2

Закуподавачот на закупаецот му го дава на користење, со цел станување во него, следниот стамбен простор: стан во стамбена зграда 1 блез 02, на приземје, еднособен на улица Ударничка бр. 8/1 бб на КП. Бр. 11*** во Св. Николе.

Член 3

За користење на просторот закупаецот е должен да му плаќа на закуподавецот закупнина во износ од 3. 000,00 денари месечно за период од 36 месеци.

Потрошената електрична енергија и вода не влегуваат во висина на закупнината и закупаецот нив е должен да ги плаќа одделно додека го користи просторот под закуп.

Член 4

Доколку закупаецот вложува средства за одржување и обновување на станот. Закуподавецот е согласен овие средства да ги пребие со закупнината што треба да ја плати закупаецот.

Член 5

Закупаецот ќе започне да го користи стамбениот простор од 01.09.2009 и ќе го користи до 31.08.2014 година.

Закупаецот е должен да го одржува стамбениот простор, а трошоците за тоа тековно одржување е согласен сам да ги сноси.

Член 6

За се што не е предвидено со овој закон ќе се применуваат одредбите на Законот за облигациони односи.

Член 7

Во случај на спор страните ќе настојуваат да го решат спогодбено а доколку не се спогодат надлежен суд за решавање на спорот е Основниот суд во Св. Николе.

Член 8

Договорот е составен во четири еднакви примерока од кои по еден за страните а останатите за надлежните органи.

Закуподавач

Закупаец

Полномошник

Ј.П.

3.7. Договор за дело

Договор за дело⁵

Склучен на ден _____ помеѓу следните договорни страни:

1. _____, од една страна како нарачувач на работата и

2. _____, од друга страна како вршител на работата.

Член 1

Вршителот на работата се обврзува да изврши повеќе работи во погон, монтажа на нарачувачот на работата, на операции потребни за производниот процес на нарачувачот на работата, _____.

Член 2

Нарачувачот на работата се обврзува на вршителот на работата да му обезбеди свој материјал за работа со сопствени стандарди за квалитет на материјалот.

Член 3

Нарачувачот на работата има право да врши надзор над извршената работа од страна на вршителот на работата и да му дава упатства за извршување на

⁵ Образецот на овој договор е превземен од <http://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=http%3A%2F%2Fmarjan.mk%2Fwp-content%2Fuploads%2F2010%2F10%2Fdogovor-za-delo.doc>

работата, а вршителот на работата е должен тоа да му го овозможи на нарачувачот на работата.

Член 4

Вршителот на работата е должен да му скрене внимание на нарачувачот на работата за недостатоците на материјалот кој нарачувачот на работата му го предал, а кои недостатоци вршителот на работата ги забележал или можел да ги забележи, во спротивно е одговорен за штетата која може да му ја предизвика на нарачувачот на работата.

Член 5

Вршителот на работата е должен да ја изврши работата за период кој ќе го одреди нарачувачот на работата во својот налог за работа, а нарачателот е должен да ја прими работата извршена според правилата на работата.

Член 6

Нарачателот на работата е должен да му исплати надомест за извршената работа на вршителот на работата и тоа откако ќе биде извршена работата и откако нарачателот ќе ја прегледа извршената работа и ќе изврши прием на истата _____.

Член 7

За сите други прашања кои не се регулирани со овој договор непосредно ќе се применуваат одредбите од Законот за облигационите односи.

Член 8

Овој договор е склучен во четири примероци од кои по еден за договорните страни и останатите за надлежните органи.

Нарачувач на работата

Вршител на работата

Пример 4: Ништовност на договорите – пример преку начелно правно мислење на Врховниот суд на Р.Македонија

Наслов: Ништовност на договорот за награда за адвокатски услуги склучен помеѓу адвокат – полномошник и странка од 01.03.2012 година

Врховниот суд на Република Македонија врз основа на член 101 од Уставот на РМ, член 37 став 1 точка 1 од Законот за судови, член 59 став 2 и член 69 од Деловникот за работа на Врховниот суд на Република Македонија, на Општата седница одржана на ден 01.03.2012 година, го утврди следното:

НАЧЕЛНО ПРАВНО МИСЛЕЊЕ

Договорот за награда за адвокатски услуги склучен помеѓу адвокат-полномошник и странка, во делот со кој висината на наградата се определува во процентуален износ, а ќе биде пресметана по правосилното окончување на постапката, кога судот ќе донесе одлука за висината на надоместот – сумата ќе стане неспорна, Е НИШТОВЕН.

Образложение

Според член 449 од Законот за облигационите односи (“Службен весник на РМ” бр.18/01), ништовен е договорот со кој адвокат или некој друг налогопримач би купил спорно право чие остварување му е доверено, или би договорил за себе учество во поделбата на износот досуден на неговиот налогодавач.

Од оваа одредба, неспорно произлегува дека полномошникот адвокат, може со странката слободно да ја договори наградата, трошоците, начинот и средството на плаќање, за дадената правна помош (член 1 став 2 од АТ), меѓутоа истиот не може наградата да ја договори со неговото учество во поделбата на износот досуден на неговиот властодавец.

Договорот склучен спротивно на член 449 став 2 од ЗОО, помеѓу адвокат и странка, доведува до ништовност на договорот (повреда на пропис – *leges perfectae*), на која ништовност судот внимава по службена должност (член 101 став 1 од ЗОО), а на ваквата ништовност се применуваат одредбите од член 95 до 102 од ЗОО. Самата околност што со Тарифата за награда и надоместок на трошоците за работа на

адвокатите, адвокатот и странката слободно можат да ја договорат наградата, не значи дека договорот склучен спротивно на член 449 став 2 од ЗОО, може да се конвалидира (да се претвори ништовниот договор во полноважен договор). Таквите договори не се само спротивни на закон, туку и на моралот и кодексот на

адвокатската етика.

Како судската практика, така и правната теорија, ваквите договори склучени помеѓу адвокат и странка, спротивно на член 449 став 2 од ЗОО, ги смета за ништовни.

Меѓутоа, Врховниот суд на Република Македонија по предметот Рев.бр.780/09 отстапи од досегашната пракса на Основните судови, Апелационите судови и досегашната пракса на Врховниот суд на РМ во врска со примената на член 449 став 2 од ЗОО, кое беше причина да се расправа на Општа Седница за да не се создаде правна несигурност, обезбедување на единство во примената на Законот од страна на судовите и почитување на начелото на владеењето на правото, како една од темелните вредности на Уставот на РМ (член 8 став 1 точка 3).

Општата Седница, со мнозинство гласови го утврди ова начелно правно мислење.

На Општата Седница на Врховниот суд на Република Македонија беше изразено и спротивно мислење, дека членот 449 став 2 од ЗОО е остаток на некое друго време, кога поинаку биле регулирани општествено правните односи, дека оваа одредба случајно останала во делот на договорот за продажба од ЗОО. Ваквото мислење наоѓа основ во член 19 од Законот за адвокатура (“Службен весник на РМ” бр.59/02), според кој член, адвокатот има право на награда и надоместок на трошоците за извршената работа во вршењето на адвокатската дејност според Тарифата за награда и надоместок за трошоците за работа на адвокатите, како и член 1 став 2 од Тарифата за наградата и надоместокот на трошоците за извршената работа според Тарифата за наградата и надоместокот за трошоците за работа на адвокатите, кое мислење не беше прифатено од мнозинството членови на Општата Седница на Врховниот суд на Република Македонија.

ОПШТА СЕДНИЦА НА

ВРХОВНИОТ СУД

НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Прашања:

1. Што претставува институтот ништовност на договорите?
2. Кои правни последици ги повлекува ништовноста на еден договор?
3. Кој може да се повикува на ништовност на договор и во кои рокови?
4. Објасни што се подразбира под ништовноста во конкретниот пример.

ВЕЖБА БР. 8 Облигациони односи што настануваат со причинување на штета(Општи и посебни услови) во врска со ВЕЖБА БР. 9 Видови на одговорност за причинета штета (Субјективна одговорност, објективна одговорност, договорна одговорност, одговорност за друг, одговорност на правното лице и неговите органи за штета причинета на трето лице, останати случаи на одговорност за причинета штета)

1. Субјективна одговорност – анализа на судска пресуда

26.03.2012 Малв.П.бр.370/10

ВО ИМЕТО НА ГРАЃАНИТЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

ОСНОВНИОТ СУД ВЕЛЕС како првостепен парничен суд во совет составен од судијата Наташа Мишева како претседател на совет и судиите-поротници Биљана Давчевска и Наталија Димовска како членови на совет, одлучувајќи по тужбата на тужителот Друштво за вработување на инвалидни лица за трговија на големо и мало Т ДООЕЛ В против тужениот К. Ж. од В., за надомест на штета, вредност на спорот 143.900,00 денари, по одржаната усна, јавна и главна расправа на ден 02.03.2012 година, во присуство на полномошникот на тужителот адвокат А. М. од В. и тужениот лично, на ден 16.03.2012 година ја донесе и објави следната:

П Р Е С У Д А

Тужбеното барање на тужителот Друштво за вработување на инвалидни лица за трговија на големо и мало Т. ДООЕЛ В., ДЕЛУМНО СЕ УСВОЈУВА.

СЕ ЗАДОЛЖУВА тужениот К. Ж. од В. на тужителот Друштво за вработување на инвалидни лица за трговија на големо и мало Т. ДООЕЛ В. да му исплати на име надомест на штета сума во износ од 140.001,00 денари пресметани со законска казнена камата, во висина на референтната стапка на НБ на РМ што важела на последниот ден од полугодието што му претходело на тековното полугодие, зголемена за осум процентни поени, сметано од 29.11.2010 година па до исплатата, како и да му ги надомести на тужителот парничните трошоци во постапката сума во износ од 48.000,00 денари, а сето тоа во рок од 8 дена по правосилноста на пресудата.

Тужбеното барање на тужителот да се задолжи тужениот да му исплати на име материјална штета уште сума од 3.899,00 денари како разлика од бараниот износ од 143.900,00 ден до досудениот износ од 140.001,00 денари со законска казнена камата, во висина на референтната стапка на НБ на РМ што важела на последниот ден од полугодието што му претходело на тековното полугодие,

зголемена за осум процентни поени, сметано од 29.11.2010година па до исплатата СЕ ОДБИВА КАКО НЕОСНОВАНО.

Тужбеното барање на тужителот да се задолжи тужениот на име трошоци во постапката да исплати уште износ од 3.900,00ден како разлика од бараната сума во износ од 51.900,00ден до досудената сума во износ од 48.000,00ден. СЕ ОДБИВА КАКО НЕОСНОВАНО.

Образложение

До овој суд тужителот Друштво за вработување на инвалидни лица за трговија на големо и мало Т ДООЕЛ В против тужениот КЖ од В, поднесе тужба за надомест на штета, вредност на спорот 143.900,00денари.

Во тужбата и на расправата полномошникот на тужителот наведе дека тужениот бил во работен однос кај тужителот до 25.08.2010год. кога работниот однос му престанал со откажување на договорот за вработување поради кршење на работната дисциплина. Со одлука на Управителот на тужителот бр.03/643 од 03.09.2010год. тужениот бил задолжен на име материјална штета да му плати износ од 143.900,00ден. Одлуката му била доставена на тужениот на 19.10.2010год. На ден 17.11.2010год. со писмено известување примено од тужениот на ден 18.11.2010год., тужениот бил повикан да ја надомести штетата по одлуката во рок од 8 дена. Тужениот не се јавил кај тужителот и очигледно е да нема намера доброволно да ја плати сторената материјална штета. Имено тужениот на ден 26.05.2010год. управувал со возилото Волво Кипер ВЕ 143 БВ возел на релација В-Н и пренесуал песок и разминувајќи се со автобус пред реката Б на кривините се удрил во автобус или бил удрен, неможел самиот да утврди при што бил искршен ретровизорот. Не забечежал чија сопственост бил автобусот од која компанија ниту регистарската ознака. Тужениот како возач не постапил со должно внимание во сообраќајот како и што и самиот признал на записник кај тужителот бидејќи доколку забележал на која компанија било возилото ќе можело да се пријави штета од автоодговорност. И покрај тоа што автобусот го напуштил местото на настанот, тој требало да се јави во фирмата веднаш да го пријави настанот и да се повикала полиција на лице место па ќе се пријавела штета од непознат сторител, а потоа постоела можност и полицијата да го пронајде автобусот. Тужениот тоа не го сторил, туку кога пристигнал на базата на утовар се јавил кај тужителот и со тоа тужителот не можел да изврши пријава на штета од автоодговорност во осигурителна компанија со што направил материјална штета во износ од 9.000,00ден. Не ден 28.05.2010год. тужениот

возејќи товарно возило Волво кипер со рег.бе.ВЕ 143 БВ на релација В-Н и пренесувал песок без да ги провери штрафовите на тркалата на четвртата осовина од десна страна.поради истото му олабавиле мутерите на тркалото, поради што дошло до оштета на панковите, добошот,држачот за гуртни и куќиштето на главчињата.Тужениот не постапил како совесен возач и не го прегледал возилото пред да почне да управува со истото,ниту пак пријавил во работилница било каков дефект и оштетувања поради кое предизвикал штета и тоа на панковите со вредност од 6.140,00ден. држачот за гуртни со вредност од 30.700,00ден. и куќиштето на главчината со вредност од 55.260,00ден односно вкупно 92.100,00ден.Тужениот на 13.07.2010година го возел камионот Мерцедес . на релација В.-Н. го претоварил со песок поради што дошло до кршење на федерите,платната на првата и втората осовина со што ги оштетил федерите во вредност од 7.000,00ден.Со истото возило тужениот на ден 09.08.2010год. направил штета со тоа што дозволил возилото да работи односно превезувал повеќе тури песок на на релација В.-Н. , а возилтоо уште во раните утрински часови кога го танкирал со нафта му димело и како совесен возач не смеел да влегува во сообраќај односно да почне со работа со возилото без претходно да провери дали има нафта, уље, и дали возлото ги исполнува и другите технички работи пред да почне со работа.Тој самиот изјавил дека во раните утрински часови му димело возилото што значи дека имало сигнал дека нешто не е во ред со возилото, меѓутоа и покрај тоа тој не го проверил уљето на кое ниво било туку истото го сторил при крајот на денот пради што покасно при растурање на моторот било утврдено дек абиле оштетени кариките на левата страна на првиот и четвртиот клип и четвртата хилзна од левата страна со што има нанесено штета за тужителот осум парчиња карики по 2.420,00ден. парче што изнесува 19.360,00ден,една хилзна која зинела 2.590,00ден. и една гарнитура дихтони кои чинат 13.850,00ден. Вкупно сите делови за настаната штета изнесувале 35.800,00ден. Од погореневеденото се утврдува да тужениот од крајно невнимание има направено материјална штета без пресметка на работна рака која била ангажирана кај работодавецот за промена на деловите. Во член 156 од ЗРО е предвидено да работникот кој на работа или во врска со работата намено или од тешка небрежност му пердизвика штета на работодавецот должен е истата да ја надомести. Предлага тужбеното барање судот да го усвои во целот. Побара трошоци.

Во писмениот одговор на тужбата и на расправата, полномошникот на тужениот наведе дека тужбеното барање е неосновано. Имено тужениот единствено признава дека ја предизвикал штетата за скршениот ретровизор во износ од 9.000,00ден. и истата прифаќа да му ја надомести на тужителот, иако немал намера за предизвикување на истата. Останатите наводи во тужбата се неосновани.Така неосновано е тужбеното барање за надомест на штета во износ

од 92.100,00ден. за штета на ден 28.05.2010год. а причината била како ште се вели во тужбата била тоа што тужениот не ги проверил штрафовите на тркалата на четвртата осовина од десната страна. Тужениот го проверил возилто пред тргнување, но неможел да забележи дека има проблем со штрафовите. Исто така неосновано е барањето за надомест на износ од 7.000,00ден. од ден 13.07.2010год. бидејќи тужениот не извршил претвар на возилото. Неосновано е и барањето за наводна штета на 09.08.2010год. во износ од 35.800,00ден. бидејќи тужениот не превзел ниту едно дејствие со кое би предизвикал нешто што би значело оштетување на возилото. Предложи тужбеното барање да се одбие како неосновано. Трошоци не побара.

Имајќи ги во предвид наводите на полномошниците на странките и од изведените докази и тоа: увид во одлука за надомест на материјална штета бр. 03/643 од 03.09.2010год. од страна на Т. ДООЕЛ В., достава на одлуката во фотокопија во препорачана пратка од 18.10.2010год., известување бр 03/903 од 17.11.2010год. од Тргошпед ДООЕЛ Велес, препорачана пратка на изветувањето од страна на Т. ДООЕЛ В. од К., фактура бр. 138/10 од 13.07.2010год. на одпад Д. ДООЕЛ В., потврда за извршен превоз работно време и потрошени материјали од ПТП К.пром К., работен налог бр. 245/10 од 10.08.2010год. на Т. Т. В., во пријава на штета бр. 03/575-1 од 18.08.2010год. од Тодоров Лазе, записник за утврдување на висината на штетата бр 303/626 од 31.08.2010год., испратница бр. 13/1 од 26.05.2010год., фактура бр. 01-536/010 од 22.05.2010год. од В. Македонија, испратница бр.01-536/2010 од 22.03.2010год. до В. Македонија, работен налог бр. 165/10 од 28.05.2010год. од Т. Т., испратница бр. 17/1 од 28.05.2011год. од Н. проект К., испратница бр.16/1 од 27.05.2010 год. од Н.проект К.и, рабоен налог бр. 182/10 од Т. Т., испратница бр. 23./2 од 08.07.2010год. од Н. проект К.и, во работен налог бр. 212/10 од 13.07.201год., наод и мислење до страна на вешто лице Л. С. од 10.05.2011год., промена на дополнение на штета од страна вешто лице Л. С.и од 17.06.2011год., а врз основа на совесна и грижлива оценка на секој доказ посебно и сите докази заедно, како и врз основа на резултатите на целокупната доказна постапка, согласно чл.7 и 8 од ЗПП, судот ја утврди следната фактичка состојба:

Тужениот Ж. К. од В. бил во редовен работен однос кај тужителот на работно место возач на голем камион .

На ден 22.03.2010год. тужителот со Фактура бр.01-536/2010 и испратница бр. 01-536/2010 од правното лице В. М. набавил држач за лев ретровизор во вредност од 8.624,00ден.

На ден 26.05.2010год. тужениот како возач на В. VE 143 BV, видно од испратница бр.15/1 издадена од Нип Проект К. за тужителот вршел транспорт на 16м3 машавина.

На 27.05.2010год. тужениот како возач на Волво VE 143 BV, видно од испратница бр.16/1 издадена од Нип Проект Кавадарци, за тужителот вршел транспорт на речен песок 18м3 .

На ден 28.05.2010год. тужителот на лицето Л.Л. му издал работен налог бр.165/10 за промена на држач на лев ретровизор за возило Волво BE 143 БВ.

На ден 28.05.2010год. лицето Д. И. како возач на Мерцедес ..., видно од испратница бр.17/1 издадена од Н. П. К. за тужителот вршел транспорт на на сепариран песок 16м3.

На ден 31.05.2010год. тужителот на лицето Л. Л. му издал работен налог бр.182/10 за промена на панкнови, држач за гуртни и куќиште на главчина за возилото Волво VE 143 BV

На ден 08.07.2010год. тужениот како возач на Мерцедес ., видно од испратница бр.23/2 издадена од Н.Проект К., за тужителот вршел транспорт на транспорт на мешавина 16м3.

На ден 13.07.2010год. тужителот со Фактура бр. 138/10 од правното лице Отпад Д. ДООЕЛ набавил отпадно железо федер во вредност од 8.260,00ден.

На ден 13.07.2010год. тужителот на лицето Л. Л. му издал работен налог бр.212/10 за промена на федер платна на прва и втора осовина за возилото Мерцедес BE - 851 -BA.

На 09.08.2010год. тужениот како возач на Мерцедес ., видно од Потврда за извршен превоз, работно време и потрошени материјали на ПТП КИН -ПРОМ К., за тужителот вршел транспорт во месноста Н.и на релација место на утовар В. до место на растовар Сепарација, 4 тури по 16 кубика.

На ден 10.08.2010год. тужителот на лицето Л. Л. му издал работен налог бр.245/10 за ремонтирање на мотор за возилото Мерцедес ...

На ден 18.08.2010год. до Управителот на тужителот од страна на одговорното лице сведокот Л. Т. од В.била поднесена Пријава на штета бр.03/575-1. Во Пријавата е наведено да тужениот во изминатиот период имал направено неколку повреди на работните обврски со кои предизвикал материјана штета од крајно невнимание на тужителот. Имено тужениот на ден 26.05.2010год. управувал го возилото Волво Кипер ... разминувајќи се со автобус пред реката Бабуна на

кривините го удрил ретровизорот меѓутоа не ја забележал ниту фирмата, ниту регистрацијата на автобусот, ниту се јавил во фирмата веднаш со што можеле да пријават штета во осигурителна компанија. На ден 28.05.2010год. тужениот возејќи Волво кипер со рег.бр.... не ги проверил штрафовите на тркалата на четвртата осовина од десна страна, поради истото му олабавиле мутерите на тркалото, поради што дошло до оштета на панкновите, добошот, држачот за гуртни и куќиштето на главчињата. На 13.07.2010година Мерцедес .. бил проверен во гаража и забележани биле скршени федер платна на првата и втората осовина од двете страни имало скинат централен штраф што ги држи платната на прва осовина од десна страна која штета била направена како последица на претовар на возилото со кои претходно управувал тужениот. На ден 09.08.2010год. на Мерцедес кипер ... му доставил уље во моторот 5 литри без негово знаење како одговорно лице за одржување на возилата а претходно забележал дека моторот премногу димел на издувот и дека му недостасувало уље. На негово јавување одговорното лице отишло на самото место и утврдило дека недостасувало уље во моторот скоро 8 литри. Дотурил уље во моторот меѓутоа приметил дека преку издуваната грана на моторот од левата страна истиот исгрлал уље. По растурање на моторот било утврдено дека уљените карики на левата страна на првиот и четвртиот клип биле оштетени и оштетена била и четвртата хилзна од левата страна.

На ден 31.08.2010год. до Управителот на тужителот бил доставен Записник за утврдување на висината на штетата бр.03/626 изготвен од страна на Комисија во состав: лицето П. Т., Ј. Г. и сведокот Т. Л.. Во записникот се наведува износот на материјалните штети што ги сторил тужениот при извршување на работните обврски. Во Записникот е наведено да висината на направената материјална штета на ден 26.05.2010год. од страна на тужениот кога управувал возило Волво Кипер ... изнесува 9.000,00ден. Во однос на штетата за која тужениот се товари од 28.05.2010год. возејќи го товарното возило Волво Кипер .. , оштетени биле панкновите со вредност од 6.140,00ден. држачот за гуртни со вредност од 30.700,00ден. и куќиштето на главчината со вредност од 55.260,00ден. односно вкупно 92.100,00ден. Во однос на штетата причинета од тужениот на ден 13.07.2010год. кога го возел камионот Мерцедес ... тужениот ги оштетил федерите во вредност од 7.000,00ден. И во однос на штетата причинета на ден 09.08.2010год. од страна на тужениот возејќи го Мерцедес кипер BE 851 BA во Записникот е наведено да вредноста на оштетените делови била осум парчиња карики по 2.420,00ден. парче што изнесува 19.360,00ден, една хилзна која зинела 2.590,00ден. и една гарнитура дихтони кои чинат 13.850,00ден., или вкупно 35.800,00ден. На крајот од Записникот е наведено да од крајно невнимание тужениот имал направено материјална штета во вкупен износ од 143.900,00ден.

без пресметка на вредноста на работна рака која бил ангажирана кај работодавецот за промена на деловите.

На ден 03.09.2010год. од страна на Управителот на тужителот била донесена Одлука за надомест на материјална штета бр.03/643 со која се задолжува тужениот во рок од 8 дена од денот на приемот на одлуката, на тужителот да му ја надомести материјалната штета предизвикана при работа од крајно невнимание-небрежност во вкупна висина од 143.900,00ден. Одлуката бр. 03/643 од 03.09.2010год, била примена од тужениот на ден 19.10.2010год. видно од потврда за прием на пратка.

На ден 17.11.2010год. од страна на тужителот до тужениот било доставено известување бр. 03/903 со кое се известува тужениот дека има рок од 8 дена од денот на приемот на известувањето да ја плати штетата или да направи писмена спогодба за плаќање на истата на рати. Во спротивно тужителот го известил тужениот дека ќе покрене судска постапка за наплата на истата. Известувањето бр.03/903 од 17.11.2010год. е приемно од тужениот на ден 18.11.2010год. видно од потврда за прием на пратка.

Од исказот на тужениот распитан во својство на странка судот најде да истиот бил вработен кај тужителот од 24.02.2004год. на работно место бравар. Потоа бил на друго работно место како возач на мал камион, па се префрлил како возач на голем камион шлепер. Од страна на тужителот му бил даден отказ од работно место од причина што ги оштетил возилата што ги возел. Но конкретно за мерцедесот т 35 35 со кој вршел превоз на песок, камионот димел, се јавил кај тужителот и од кај тужителот Лазе му рекол да го вози камионот дента и ако има нешто понатаму ќе видат што е со камионот и да се види што му е и истиот ден го повикал Лазе и тој му донел улје и му ставиле на камионот улје, потоа отишол го товарил со песок и го вратил назат кај тужителот. По три дена бил известен од истиот дека е даден на дисциплинска постапка од причини што со камионот нешто не било во ред. Исто така имал возено како што кажал предходно ТМВ Волво Кипер и исто така пренесувал песок но тоа било со фабричка мана. И истиот дел звоното на четвртата осивина се кршело повеќе пати. Механичарите знаеле дека повеќе пати се случува истиот дефект а тоа го знаеле механичарите и другите шофери. За ретровизорот Волво Кипер е негова вина тој го чукнал ретровизорот и не порекнува. Тој не одел кај никоја друга контрола туку тоа тој лично го правел дали е во ред со возилото и тргал на пат. Од страна на тужителот со самото вработување им било наведено дека штом земаат камион треба да го проверат пред да тргнат на пат и да констатираат дали има дефект или нема. И до колку констатира дека нешто не е во ред се јавувам кај шефот, тој иде и ми става улје .Камионот потоа го вратил во возна состојба назат.

Од исказот на сведокот Т. Л. судот најде да тој заедно со тужениот биле вработени кај тужителот, тој прво бил вработен како механичар а потоа како раководител на одржување на возила и се уште е на тоа работно место. Негова обврска во врска со работата е доколку некој од возачите на камиони кој предходно пред да одат на пат ќе утврдат дека на возилото нешто механички му фали, го носат кај него и тој ги одстранува недостатоците, со тоа што обврска на секој возач кога заминува на пат е тој лично да ги провери гумите на возилото, улјето, течноста за ладење на моторот, со документи дали е исправен. Познато му е дека на Волвото, Жарко кога го возел се удрил со некој автобус на разминување и го скршил ретровизорот тоа му е познато но исто така познато му е дека за истово ова возило камион кипер Волво го возел тужениот ова возило со разлабавени тркала штарафови а му е должност да го провери тоа пред да тргне на пат и поради тоа дошло до оштетување на главчињата на панктовите а тоа се гуртните држачите за кочење. Исто така се има случено да го вози мерцедесот- камион кипер претоварен и од тоа да се федералтната на предните осовини односно тоа е осовината што ги држи тркалата и од сите овие причини ги носеше возилата кај мене да јас го одстранам дефектот. Исто така на судот му укажувам дека на мецедесот Жарко не му го проверил маслото и кога дошол да товара песок утврдил дека му недостасува масло и подигнал 5 литри масло од сепарцијата каде се наоѓал и ми се јави телефонски да дојдат и да донесат уште масло за да може камионот да се врати назад кај тужителот со напомена дека никој не смее да дотура масло без нивно знаење односно без знаење на раководителот. Во моментот кога во моторот каде што стои масло треба да има 22 литара а во моментот кога го возел тужениот истото го возел со 7 литри што е многу малку и тогаш доаѓа до оштетување на деловите внатре во моторот и кога ќе му се дотури масло тоа масло го исфрла.

Врз основа на вака утврдената фактичка состојба, судот одлучи како во диспозитивот од следните причини:

Во конкретниот случај, не е спорно да тужениот бил во редовен работен однос кај тужителот, дека на ден 26.05.2010 година при извршување на редовните работни обврски го управувал возилото Волво Кипер .. кога дошло до кршење на ретровизорот, дека на ден 28.05.2010 година при извршување на редовните работни обврски го управувал возилото Волво Кипер BE 143 BV кога дошло до штета на панктовите, добошот, држачот за гуртни и куќиштето за главчињата, дека на ден 13.07.2010 год. при извршување на редовните работни обврски го управувал го возилото Мерцедес BE ... кога дошло до кршење на федерите, платната на првата и втората осовина, дека на ден 09.08.2010 година при извршување на редовните работни обврски го управувал возилото Мерцедес BE .. кога дошло до оштетување на кариките на левата страна на првиот и четвртиот

клип и четвртата хилзна од левата страна. Исто така не е спорно и дека на ден 18.08.2010год. до Управителот на тужителот од страна на одговорното лице сведокот Лазе Тодоровски од Велес била поднесена Пријава на штета бр.03/575-1, дека на ден 31.08.2010год. до Управителот на тужителот бил доставен Записник за утврдување на висината на штетата бр.03/626 и дека на ден 03.09.2010год. од страна на Управителот на тужителот била донесена Одлука за надомест на материјална штета бр.03/643 со која се задолжува тужениот во рок од 8 дена од денот на приемот на одлуката, на тужителот да му ја надомести материјалната штета предизвикана при работа од крајно невнимание-небрежност во вкупна висина од 143.900,00ден.

Спорно во постапката е прашањето дали на страната на тужениот постои вина или крајна небрежност при постапувањето со возилата кои ги користел за извршување на редовните работни обврски а со тоа и обврска да ја надомести причинетата штета.

Согласно член 30 од ЗРО ст.1 Работникот е должен совесно да ја извршува работата на работното место за коешто склучил договор за вработување, во време и на место, коишто се определени за извршување на работата, почитувајќи ја организацијата на работа и деловната активност на работодавачот.

Согласно член 156 од ЗРО ст.1 Работникот кој на работа или во врска со работата намерно или од тешка небрежност му предизвика штета на работодавачот е должен да ја надомести.

Согласно член 142 од ЗОО Штетата е намалувањето на нечиј имот (обична штета) и спречувањето на негово зголемување (испуштена корист), како и нанесувањето на друга физичка или душевна болка или страв (нематеријална штета).

Согласно член 174 од ЗОО ст.1 Одговорното лице е должно да ја воспостави состојбата што била пред да настане штетата.,ст.2 Доколку воспоставувањето на поранешната состојба не ја отстранува штетата на полно, одговорното лице е должно за остатокот на штетата да даде надомест во пари.

и ст.3 Кога воспоставувањето на поранешната состојба не е можно, или кога судот смета дека не е нужно тоа да го стори одговорното лице, судот ќе определи тоа да му исплати на оштетениот соодветна сума пари на име надомест на штетата.

Предизвикувањето на штета има за последица одговорност за таа штета под услови и на начин пропишан со Закон. За настанување на облигационо правен однос од кој за едната страна постои обврска да ја надомести причинетата штета, а за другата страна право да добие надомест, потребно е пред се постоење на штетник и оштетен помеѓу кои настанува тој однос. Потоа потребно е постоење на

штетно дејствие,штета и причинска врска како општи услови за посоење на тој однос. Исто така како посебен услов потребно е постоење на вина кај штетникот. Штетното дејствие се состои во чинење кое кое е противзаконско или неморално, а причинската врска како општ услов е таков однос помеѓу штетното дејствие и штетата кај кои штетното дејствие се јавило како причина, а штетата како последица на тоа дејствие, односно помеѓу нв потребно е да постои каузалитет.

Од доказите изведени во текот на постапката односно од увид во Фактура бр.01-536/2010 и испратница бр. 01-536/2010 од правното лице Волво Македонија и работен налог бр.165/10 судот утврди дека тужениот на ден 26.05.2010год. при извршување на редовните работни обврски, односно управувајќи го возилото Волво Кипер .. на релација В.-Н. се удрил во друго возило поради што дошло до кршење на ретровизорот на истото. Ваквиот факт судот го утврди и од исказот на тужениот даден при распит на странки кога тужениот самиот призна дека го скршил ретровизорот на возилото Волво Кипер ВЕ 143 БВ, па имајќи го во предвид горенаведеното судот неспорно утврди дека висината на материјалната штета причинета на ден 26.05.2010год. изнесува 9.000,00ден.

Од изведените писмени и вербални докази судот утврди дека кај тужителот постои материјална штета изразена во оштетување на некои од деловите од моторните возила кои тужениот ги користел при извршување на редовните работни обврски.

Така на ден 28.05.2010година на товарното возило Волво Кипер сопственост на тужителот, а управувано од сега тужениот, дошло до оштетување на гуртни-облоги за кочење, држач за гуртни и куќиште за главчињата.

На ден 13.07.2010година на товарното возило Мерцедес ... сопственост на тужителот, а управувано од сега тужениот, дошло до оштетување односно кршење на федерите, платната на првата и втората осовина.

На ден 09.08.2010година на товарното возило Волво Кипер ... сопственост на тужителот, а управувано од сега тужениот, дошло до оштетување на кариките на левата страна на првиот и четвртиот клип и четврта хилзна од левата страна

Погоре наведените факти судот неспорно ги утврди од увид во Пријава на штета бр.03/575-1 од 18.08.2010год. и Записник за утврдување на висината на штета бр.03/626 од 31.08.2010год. Имено од овие докази видно е дека на тужениот на ден 28.05.2010год. возејќи Волво кипер со рег.бр.ВЕ 143 БВ му олабавиле мутерите на тркалото, поради што дошло до оштета на панковите, добошот, држачот за гуртни и куќиштето на главчињата. На 13.07.2010година Мерцедес ВЕ 851 БА при проверка во гаража биле забележани скршени федер платна на првата и втората осовина од двете страни имало скинат централен штраф што ги

држи платната на прва осовина од десна страна која штета била направена како последица на претовар на возилото. На ден 09.08.2010год. на Мерцедес кипер ВЕ 851 БА по растурање на моторот било утврдено дека уљените карики на левата страна на првиот и четвртиот клип биле оштетени и оштетена била и четвртата хилзна од левата страна.

Во однос на причината за настаната штета од исказот на сведокот Тодоров Лазар и исказот на тужениот распитан во својство на странка судот на сигурен јасен и недвосмислен начин утврди дека причина за материјалната штета е крајното невнимание на страна на тужениот. Имено од исказот на сведокот Тодоров Лазар судот утврди да обврска на секој возач вработен кај тужителот кога заминувал на пат, била тој лично да ги провери гумите на возилото, улјето, течноста за ладење на моторот, со документи дали е исправен. Од исказот на тужениот распитан во својство на странка судот утврди да од страна на тужителот со самото вработување на вработените им било наведено дека штом земаат камион треба да го проверат пред да тргнат на пат и да констатираат дали има дефект или нема. И до колку констатира дека нешто не е во ред да се јават кај шефот. Исто така од наодот и мислењето на вештото лице Славески Леонардо судот утврди да должност на секој возач пред да почне со работа е да изврши преглед пред употреба на ТМВ и во колку воочи одредни недостатоци од доменот на техничка исправност треба да ги пријави во Техничката работилница а визуелен преглед се работи и после завршување на експлоатацијата на ТМВ. *Имајќи го во предвид погоренаведеното а како тужениот не постапил со должно внимание во поглед на техничката исправност на возилото, судот неспорно утврди да во конкретниот случај причина за настанувањето на материјалната штета е непочитувањето на работната дисциплина од страна на тужениот во поглед на постапувањето со средствата за работа односно товарните возила кои тој ги користел при извршувањето на редовните работни задачи.*

Од сето ова произлегува дека дејствијата што тужениот пропуштил да ги превземе во конкретниот случај, односно да ги провери возилата од аспект на нивната техничка исправност и за констатираните неправилности да го извести одговорното лице, претставуваат штетни дејствија и како такви се причина за штетата настаната кај тужителот.

Што се однесува до висината на материјалната штета причинета од тужениот на ден 13.07.2010год. согласно увидот извршен во фактура бр.138/2010 од 13.07.2010. на Отпад Д. ДООЕЛ со која за отпадно железо-федер е фактуриран износ од 7.000,00ден. судот неспорно утврди да висината на материјалната штета причинета на ден 13.07.2010год. изнесува 7.000,00ден.

Што се однесува до висината на материјалната штета причинета од тужениот на ден 28.05.2010год., согласно наодот и мислењето на вештото лице со неговите дополнувања, цената на чинење на резервните делови за настанатата неисправностна товарно м/в VOLVO со пресметана 50% стапка на амортизација на Гуртни-панкнови за кочење би изнесувал 112,400,00ден. со ДДВ. Па како судот поклони верба на наодот и мислењето на вештото лице бидејќи истото е изготвено од стручно и компетентно лице од својата област, а имајќи во предвид да тужителот со тужбата побарува износ од 92.100,00ден судот неспорно утврди да висината на материјалната штета причинета на ден 28.05.2010год. изнесува 92.100,00ден

Во однос на висината на материјалната штета причинета од тужениот на ден 09.08.2010год согласно наодот мислењето на вештото лице со неговите дополнувања, цената на чинење на резервните делови за настанатата неисправност на товарното м/в MERCEDES би чинела 63.802,00ден со ДДВ а во делот на пресметка на степен на амортизација вештото лице навело дека не може да се произнесе од причина што тужителот има евиденција од 460 000km па до настанување на дефектот, претходна евиденција за извршените поправки на возилото нема. Имајќи го предвид погоренаведеното согласно член 209 одЗПП според кој Ако се утврди дека на странката и припаѓа правото на надоместок на штета, на паричен износ или на заменливи предмети, но висината на износот, односно количината на предметите не може да се утврди или би можела да се утврди само со несразмерни тешкотии, судот за ова ќе одлучи по слободна оценка,па судот оцени да висината на материјалната штета причинета на ден 09.08.2010год. ако се земе стапка на амортизација од 50 % изнесува 31.901ден. Судот по слободна оценка зема стапка на амортизација од 50 % бидејќи се работи за постар модел на возило кое има изминато повеќе од 500 000 km, за кое нема евиденција дали е извршен ремонт односно има евиденција од 460 000km па до настанување на дефектот.

Имајќи ги во предвид погоре утврдените факти односно дека висината на материјалната штета причинета на ден 26.05.2010год. изнесува 9.000,00ден., дека висината на материјалната штета причинетана ден 13.07.2010год изнесува 7.000,00ден., дека висината на материјалната штета причинета на ден 28.05.2010год. изнесува 92.100,00ден. и дека висината на материјалната штета причинета на ден 09.08.2010год. изнесува 31.901,00ден судот утврди дека вкупната материјална штета која му е причинета на тужителот од страна на тужениот изнесува 140.001,00денари. Имајќи го во предвид горенаведеното судот одлучи како во став 2 од диспозитивот на пресудата, односно го усвои тужбеното барање за надомест на материјална штета во износ од 140.001,00денари а во останатиот дел односно за разликата од досудениот износ од 140.001,00денари

до побаруваниот износ од 143.900,00ден. го одби и одлучи како во 3 од диспозитивот на пресудата .

Согласно член 175 од ЗОО Обврската за надомест на штетата се смета за стасана од моментот на настанувањето на штетата.

Согласно член 266 ст.1 од ЗОО Должникот кој ќе задоцни со исполнувањето на парична обврска, долгува покрај главнината и казнена камата .

Согласно член 266-а ст.1 од ЗОО Стапката на казнената камата се пределува за секое полугодие и тоа во висина на каматната стапка од основниот инструмент од операциите на отворен пазар на Народната банка на Република Македонија (референтна стапка), што важела на последниот ден од полугодието што му претходело на тековното полугодие, зголемена за десет процентни поени во трговските договори и договорите меѓу трговци и лица на јавното право, односно зголемена за осум процентни поени во договорите во кои барем едното лице не е трговец (законска казнена камата).

Согласно член 313 ст.1 од ЗОО Должникот паѓа во задоцнување кога не ќе ја исполни обврската во рокот определен за исполнување

Со оглед да во конкретниот случај недвомислено се утврди дека тужениот паднал во задоцнување во моментот на настанувањето на штетата согласно чл. 175 од ЗОО погорецитиран, па како тужителот побара камата од 29.11.2010година како ден на поднесување на тужбата, судот утврди дека тужениот е должен на износот од 140.001,00 денари денари да плати и законска казнена камата, во висина на референтна стапка на НБРМ што за секое полугодие важела на последниот ден од полугодието што му претходело на тековното полугодие, зголемена за 8% поени сметано од 29.11.2010година па до исплатата⁶

Претседател на совет Судија Наташа Мишева

ПРАВНА ПОУКА:

Против оваа пресуда дозволена е жалба во рок од 8 дена по приемот, преку овој суд до Апелационен суд Скопје.

Прашања:

⁶ Целосниот текст на пресудата е достапен на <http://www.osveles.mk/Odluki.aspx?odluka=2975> на 07.07.2014 година

1. Врз основа на анализа на пресудата определи ги страните на облигациониот однос, видот на облигациониот однос кој постои меѓу нив и нивните права и обврски.
2. Определи ги општите и посебните услови за настанување на облигација во конкретниот случај.
3. Во што се состои штетното дејствие во конкретниот случај?
4. Која околност на случајот укажува дека се работи за субјективна одговорност?
5. Каков вид на вина постои на страна на штетникот во конкретниот случај и објасни го поимот вина и нејзините поделби воопшто?
6. За каков вид на штета се работи во конкретниот случај?

2. Објективна одговорност

05.04.2012 Рев2.бр.1490/2010

ВО ИМЕТО НА ГРАЃАНИТЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

ВРХОВНИОТ СУД НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА, во совет составен од судиите: Владимир Бабунски - претседател на советот, Зирап Лимани, д-рМилка Ристова, Беса Адеми и Светлана Трајчовска - членови на советот, во правната работа на тужителот Д.М. од село М. – К., против тужениот Р.М., за надомест на штета,

одлучувајќи по ревизијата на тужениот преку Државното правобраниелство на Република Маедонија, изјавена против пресудата на Апелациониот суд Скопје ГЖ.бр.3784/10 од 7.10.2010 година, на седницата одржана на ден 5.04.2012 година, донесе:

ПРЕСУДА

Ревизијата на тужениот ДЕЛУМНО СЕ УСВОЈУВА.

Пресудата на Апелациониот суд Скопје ГЖ.бр.3784/10 од 7.10.2010 година и пресудата на Основниот суд Куманово П.бр.2254/03 од 25.06.2010 година, во усвоениот дел на тужбеното барање во однос на досудената законска затезна камата за материјалната штета СЕ ПРЕИНАЧУВААТ и се ПРЕСУДУВА:

СЕ ЗАДОЛЖУВА тужениот Р.М. да му исплати на тужителот на досудените износи на име материјална штета, причината од вооружен конфликт за уништени објекти во вкупен износ од 1.177,525,00 денари, како и на износот на име материјална штета за испуштена корист од несобирање реколта за 2001 година во вкупен износ од 122.722,00 денари, законска затезна камата сметано од 25.06.2010 година до конечната исплата согласно Законот за висината на стапката на затезната камата.

Тужбеното барање на тужителот, на досудените износи, за камата согласно Законот за висината на стапката на затезната камата во период од 26.08.2003 година до 25.06.2010 година, СЕ ОДБИВА КАКО НЕОСНОВАНО.

Ревизијата во останатиот дел СЕ ОДБИВА КАКО НЕОСНОВАНА.

Образложение

Основниот суд Куманово со пресуда П.бр.2245/03 од 25.06.2010 година го усвоил тужбеното барање на тужителот и го задолжил тужениот да му плати на тужителот на име материјална штета причинета во вооружениот конфликт од 3.05.2001 година па се додека траел за уништени објекти за становање и помошни простории кои се наоѓаат на имот опишан како во изреката на пресудата сопственост на тужителот, во поединечни износи опишани како во изреката на првосепената пресуда или за сите објекти вкупен износ од 1.177.525,00 денари со затезна камата од поднесување на тужбата 26.08.2003 година до денот кога му е исплатена оваа штета 30.01.2008 година, се во рок од 15 дена по приемот на

пресудата под страв на присилно исполнење. Делумно го усвоил тужбеното барање на тужителот и го задолжил тужениот на тужителот на име материјална штета *во вид на испуштена корист на несобирање на реколта и плодови за 2001 година* да му плати и тоа за имот опишан како во изреката на првостепената пресуда вкупен износ од 122.722,00 денари со затезна камата од поднесување на тужба 26.08.2003 година до денот кога му е исплатена оваа штета 30.01.2008 година во рок од 15 дена по приемот на пресудата под страв на присилно исполнење. Го одбил како неосновано во останатиот дел тужбеното барање на тужителот да се задолжи тужениот да му плати на тужителот на име надомест на штета на имот во текот на 2002 и 2003 година. Го задолжил тужениот на тужителот на име процесни трошоци да му плати износ од 20.000,00 денари во рок од 15 дена по приемот на пресудата под страв на присилно исполнење.

Апелациониот суд Скопје со пресуда ГЖ.бр.3784/10 од 7.10.2010 година жалбата на тужениот ја одбил како неоснована и ја потврдил пресудата на Основниот суд Куманово П.бр.2245/03 од 25.06.2010 година во обжалениот дел со кој делумно е усвоено тужбеното барање на тужителот. Пресудата на Основниот суд Куманово П.бр.2245/03 од 25.06.2010 година, во необжалениот одбиен дел на тужбеното барање на тужителот, останала неизменета.

Против второстепената пресуда ревизија изјавил тужениот поради суштествена повреда на одредбите од парничната постапка и погрешна примена на материјалното право, со предлог ревизијата да се усвои, побиваната и првостепената пресуда да се укинат и предметот да се врати на повторно судење пред првостепениот суд или побиваната пресуда да се приначи на начин што тужбеното барање на тужителот ќе се одбие како неосновано во целост.

Врховниот суд на Република Македонија по проучување на списите по предметот и наводите во ревизијата, испитувајќи ја побиваната пресуда во смисла одредбата од член 377 став 3 од Законот за парничната постапка, најде:

Ревизијата на тужениот е делумно основана.

Основан е ревизискиот навод на тужениот за погрешна примена на материјалното право во делот на усвоеното тужбено барање на тужителоза досудената законска затезна камата, на износите на име материјална штета од 1.177.525,00 денари и од 122.722,00 денари, сметано од поднесување на тужбата 26.08.2003 година, до денот кога му е исплатена штетата односно 30.01.2008 година.

Врховниот суд на Република Македонија наоѓа дека во конкретниот случај пониските судови погрешно го примениле материјалното право односно одредбата од член 313 став 1 и 2 од Законот за облигационите односи, кога досудиле законската затезна камата на износот од 1.177.525,00 денари за уништени објекти, како и за износот за испуштена корист поради несобирање на реколтата за 2001 година во износ од 122.722,00 денари, да тече од поднесување на тужбата 26.08.2003 година до денот кога е исплатена штета 30.01.2008 година. Пониските судови застанале на стојалиште дека тужениот паднал во задоцнување со денот на поднесување на тужбата.

Согласно член 178 став 2 од Законот за облигационите односи („Службен весник на РМ“ бр.18/2001), висината на надоместот на штетата се определува според цените во времето на донесувањето на судската одлука, освен ако нешто друго не е уредено со закон.

Според член 266 од истиот закон, должникот кој ќе задоцни со исполнувањето на паричната обврска, долгува покрај главнината и затезна камата по стапката утврдена со закон.

Имајќи ја во предвид содржината на наведените законски одредби, произлегува дека висината на штетата е утврдена во времето на донесувањето на првостепената пресуда и од тој момент за тужениот постои обврска истата да ја надомести со законска затезна камата.

Од овие причини Врховниот суд на Република Македонија барањето за исплата на законска затезна камата од денот на поднесување на тужба 26.08.2003 година до пресудувањето, го одби како неосновано и го задолжи тужениот да му плати на тужителот законска затезна камата на досудените износи на име материјална штета, сметано од денот на пресудување односно од 25.06.2010 година, а до конечната исплата согласно Законот за висината на стапката на затезната камата.

Поради наведеното следуваше, Врховниот суд на Република Македонија пресудите на пониските судови во делот на досудената камата да ги преиначи на начина како во изреката на пресудата, согласно член 387 став 1 од Законот за паричната постапка.

Врховниот суд на Република Македонија наоѓа дека неоснован е ревизискиот навод на тужениот за сторена суштествена повреда на одредбата од член 343

став 2 точка 13 од Законот за парничната постапка. Ова од причина што побиваната пресуда со која е потврдена првостепената пресуда во делот на усвоеното тужбено барање за надомест на материјална штета на тужителот на име материјална штета за уништени објекти и испуштена корист поради несобирање на реколта за 2001 година, е јасна, разбирлива, истата содржи доволно образложени причини за решителните факти и како таква може со сигурност да се испита.

По наоѓање на Врховниот суд на Република Македонија правилно е стојалиштето на пониските судови дека *тужителот за време на воениот конфликт од 2001 година му е причинета материјална штета која се состои во 100 % уништување на неговата куќа како и поради испуштена корист од несобирање на реколта во 2001 година, која тужениот односно државата е должна да му ја надомести по принципот на објективна одговорност, во износи поединечно наведени во изреката на побиваната пресуда.*

Правилен е заклучокот на пониските судови дека одредбата од член 166 став 1 од Законот за облигационите односи предвидува објективна одговорност на државата за настаната штета поради акти на насилство или терор и од ваквата одговорност државата не може да се ослободи.

Во оваа смисла судот ги ценеше ревизиските наводи, дека во конкретниот случај нема вина на тужениот и дека без утврдување на вина судот не може да досудува надомест на штета, но ги одби како неосновани од погоре образложените причини

Од овие причини Врховниот суд на Република Македонија во овој дел ја одби ревизијата како неоснована, согласно член 384 став1 од Законот за парничната постапка.

Пресудено во Врховниот суд на Република Македонија на ден 5.04.2012 година под Рев2.бр.1490/10.

Претседател на советот - Судија

Владимир Бабунски с.р.

За точноста на отправокот - т в р ди:секретар,

Прашања:

1. Определи кој е страна на штетник , а кој е страна на оштетен во анализираната одлука на Врховниот суд.

2. Определи ги општите и посебните услови за настанување на облигација во конкретниот случај.
3. Определи во што се состои основот на одговорноста на штетникот во конкретниот случај.
4. Определи во што се состои штетата и на кој начин таа се надоместува.

3. Договорна одговорност

Пример на тужба за надомест на штета поради неисполнување обврски од договор

До Основен суд Скопје 2 Скопје

Тужител: М.Т.од с. Драгобраште, Веница

со ЕМБГ _____ застапуван од адвокат _____ од Кочани

Тужен: Друштво за инженеринг и трговија Соработка

Инвест ДООЕЛ Скопје, со седиште на ул. Братфордска бр. 2/3-27

Основ: надомест на штета поради неисполнување обврски од договор

Вредност: 40.000,00 денари

ТУЖБА

Странките склучиле договор за изработка на ПВЦ столарија која тужениот бил должен да ја изработи во договорен рок, а за монтажа тужителот да му исплати износ од 10.500,00 евра

Доказ: Договор бр. 93/05

Најпрвин тужениот задоцнил со монтажата на ПВЦ соларијата, која отстапка од договорот и не е толку проблематична. Но откако тужениот ја монтирал

столаријата, од страна на тужителот биле утврдени низа недостатоци за кои тужителот веднаш му јавил на тужениот и направил рекламација. Тужениот по рекламацијата дошол на лице место и заменил два од монтираните прозори, поточно нивните стакла, но пак не ги отстранил сите недостатоци.

Поради ваквата состојба тужителот му испратил на тужениот писмена рекламација за сите недостатоци. Штетата која тужителот ја има претрпено со нестручното монтирање на столаријата од страна на тужениот подетално е опишана во Известувањето – рекламацијата доставена од страна на тужителот до тужениот.

Доказ: Известување – рекламација од 10.06.2005 година, Распит на тужителот и паспит на одговорно лице – управител на тужениот.

Согласно чл. 251 став 1 од ЗОО: "*Доверителот во обврзан однос еовластен на бара од должникот исполнување на обврската, а должникот е должен да ја исполни совесно во сето како што гласи таа.*

(2) Кога должникот не ќе ја исполни обврската или ќе задоцни со нејзиното исполнување, доверителот има право да бара и надомест на штетата што ја претрпел поради тоа." Додека пак согласно **член 255:** "*(1) Доверителот има право на надомест на обичната штета и испуштената корист, кои должникот морал да ги предвиди во време на склучувањето на договорот како можни последици од повреда на договорот, со оглед на фактите што тогаш му биле познати или морале да му бидат познати.*

(2) Во случај на измама или намерно неисполнување, како и неисполнување поради крајно невнимание, доверителот има право да бара од должникот надомест на целокупната штета што настанала поради повреда на договорот, без оглед на тоа што должникот не знаел за посебните околности поради кои настанале тие.

(3) Ако при повреда на обврската, покрај штетата, за доверителот настанала и некоја добивка, при определувањето на висината на надоместот за неа ќе се води сметка во разумна мера."

Со оглед на фактот дека тужениот го нема доработено, односно не го исправил недостатокот рекламиран од тужителот, на тужителот му е причинета штета. Поради тоа предлагам Основниот суд Скопје 2 Скопје да закаже главна расправа на која по изведувањето на приложените докази ќе ја донесе следната

ПРЕСУДА

Тужбеното барање на тужителот _____ од с. Драгобраше се уважува во целост.

Се задолжува тужениот да му ја надомести на тужителот претрпената штета причинета со непрофесионално монтирање на столаријата, во износ кој дополнително ќе биде прецизиран поизвршеното вештачење од страна на вешто лице.

Се задолжува тужениот на тужителот да му ги надомести трошоците за постапката

Кочани, 20.11.2009 година

Полномошник

Прашања:

1. Одреди го облигациониот однос кој произлегува од тужбата, определи ги неговите страни и објасни ги нивните права и обврски и определи ја специфичноста на овој вид одговорност во однос на страните?
2. Определи ги општите и посебните услови за настанување на облигација во конкретниот случај.
3. Кое е штетното дејствие во конкретниот случај?
4. На што се заснова одговорноста за штета (на вина на штетникот или не) и доколку се заснова на вина на штетникот определи за каков вид на вина се работи?

4. Пример на одлука за надомест на штета предизвикана на работодавач од страна на повеќе работници:

Врз основа на член 156 од Законот за работните односи („Службен весник на РМ“ број 62/05...39/2012), управителот на Друштвото _____, донесе

О Д Л У К А

за надоместување на причинета штета

I. Се задолжуваат работниците:

1. _____, на работно место _____

2. _____, на работно место _____

3. _____, на работно место _____

да му ја надоместат причинетата штета на работодавачот во висина од _____ денари.

II. Бидејќи не може да се утврди делот на штетата на секој работник одделно, именуваните се должни да ја надоместат штетата на еднакви делови.

III. Со оглед на висината на штетата, се дозволува работниците да ја надоместат штетата на три рати, почнувајќи од наредниот месец по конечност на оваа одлука.

Образложение

На _____ година при вршењето редовен попис на имотот и средствата на работодавачот, утврден е кусок на материјални средства на работодавачот, во вкупна пазарна вредност од _____ денари.

Со наведените средства се задолжени именуваните работници, кои согласно актите и правилата за работа на работодавачот, имаат обврска да се грижат за истите. Имено, работниците имаат обврска да водат грижа за стоката што се продава во продавницата во која именуваните работат и да спречат евентуални кражби.

Со оглед дека именуваните пропуштиле должен надзор и овозможиле да настане кусок на средствата на работодавачот, донесов одлука за надоместување на причинетата штета.

Управител

Правна поука: Против оваа одлука работниците имаат право на приговор до Собирот на содружниците, во рок од 8 дена од врачување на одлуката

***Забелешка:** Правниот основ на ова одлука се состои во член 156 од Законот за работни односи: *"(1) Работникот кој на работа или во врска со работата намерно или од тешка небрежност му предизвика штета на работодавачот е должен да ја надомести.*

(2) Ако повеќе работници предизвикаат штета секој меѓу нив е одговорен за оној дел на штетата што го предизвикал.

(3) Ако за секој работник не е можно да се утврди колкав дел од штетата предизвикал, сите работници се еднакво одговорни и ја надоместуваат штетата во еднакви делови.

(4) Ако повеќе работници предизвикале штета со намерно казниво дејствие, за штетата се солидарно одговорни.

(5) Ако работникот на работа или во врска со работата намерно или од крајно невнимание му предизвика штета на трето лице, работодавачот е должен на тоа лице да му ја надомести штетата, а работникот е должен да ја надомести штетата на работодавачот."

Прашања:

1. Во што се состои односот на правилата за надомест на штета во Законот за работни односи и во Законот за облигациони односи?
2. Определи ги општите и посебните услови за настанување на облигација во конкретниот случај.
3. На кој термин од теоријата на облигациите соодветствува терминот тешка небрежност што го користи Законот за работни односи?

4. Одговорност поради терористички акти, јавни демонстрации или манифестации

Наслов: Утврдување на одговорност за надомест на штета по член 166 од ЗОО⁷

Одделот за граѓански дела на Врховниот суд на Република Македонија, согласно членот 90 став 3 од Законот за судовите (“Сл.весник на РМ“ бр.58/2006, 35/2008, 150/2010), членот 160 став 3 од Судскиот деловник (“Сл. весник на РМ“ бр.71/2007) и членот 46 став 2 од Деловникот за работа на Врховниот суд на Република Македонија, расправајќи за правно прашање од интерес за работата на сите совети во судот и уедначување на судската пракса, на седницата одржана на ден 22.02.2011 година, го усвои следното:

ПРАВНОМИСЛЕЊЕ

Утврдувањето на одговорноста, видот, обемот и висината на штетата настаната во смисол на одредбата од членот 166 “Одговорност поради терористички акти, јавни демонстрации или манифестации“ од Законот за облигационите односи, се определува согласно оваа одредба и другите одредби од истиот закон од одделот 2, насловен – Причинување на штета, од членот 141 до членот 198.

Образложение

Како последица од воениот конфликт што се случи во Република Македонија во 2001 година, одредени физички и правни лица претрпеа материјална штета. За остварување на правото на надоместок на штетата, оштетените поднесоа тужби до Основните судови во Република Македонија, против државата Република Македонија, врз основа на членот 166 став 1 од Законот за облигационите односи.

По поднесените тужби, судовите во Република Македонија, во сите истанци (Основни, Апелациони и Врховниот суд), донесуваа пресуди со кои во целост или делумно ги усвојуваа тужбените барања на тужителите, утврдувајќи дека тужената Република Македонија е одговорна за надомест на штетата согласно наведената законска одредба.

Меѓутоа, во судската пракса се изрази различен став за тоа дали “висината на надоместокот на штетата “ треба да се утврдува според одредбите од Законот за облигационите односи, или според одредбите од Одлуката за донесување на

⁷ Достапно на http://www.vsrn.mk/Pravni_mislenja_i_stavovi.aspx на 10.07.2014 година.

единствена методологија за процена на штетите од елементарни и други непогоди (“Сл. Весник на РМ“ бр.75/2001).

Одредбата од членот 166 од Законот за облигационите односи (“Сл.весник на РМ“ бр.18/01, 78/01, 4/02, 59/02, 5/03, 84/08 и 81/09), во структурата на Законот е поместена во оддел 2, насловен “Причинување на штета”, отсек 6, со наслов “Посебни случаи на одговорноста” со поднаслов “Одговорност поради терористички акти, јавни демонстрации или манифестации”.

Според ставот 1 од овој член, за штета настаната од смрт, телесна повреда или оштетување, односно уништување на имотот на физичко или правно лице, поради акти на насилство или терор, како и при јавни демонстрации и манифестации одговара државата. Според ставот 2, организаторите, учесниците, поттикнувачите и помагачите во актите на насилство или терор, во јавните демонстрации и манифестации, што се насочени кон подривање на уставното уредување немаат право на надомест на штета според оваа основа. Согласно ставот 3 пак, државата има право и обврска да бара надомест на исплатениот износ од лицето кое ја предизвикало штетата, а според ставот 4 од овој член, тоа право застарува во роковите пропишани за застареност на побарувањата за надомест на штета.

Од содржината и анализата на оваа одредба, произлегува дека со неа се уредува прашањето за одговорноста на државата за надомест на штета, што ја претрпеле физичките и правните лица, а што настанала “поради акти на насилство или терор, како и при јавни демонстрации и манифестации” потоа, прашањето за околностите/случаите, во кои се исклучува одговорноста на државата за надомест на штета, како и нејзиното право и обврска да бара надомест на исплатениот износ од лицето кое ја причинило штетата и на крај, одредување, дека тоа право застарува во роковите пропишани за застареност на побарувањата за надомест на штета.

Од изнесеното, недвојбено се констатира дека одредбата од членот 166 од Законот за облигационите односи, не содржи овластување-правен основ, Владата на Република Македонија, со подзаконски акт да ја доработи оваа одредба заради нејзина примена.

Оттука, покрај другите елементи за одлучување за надомест на штетата од членот 166 став 1 од Законот за облигационите односи, како што се- видот и обемот на штетата, исто така, и за нејзината висина, судовите се овластени и обврзани да одлучуваат според одредбите содржани во Законот за облигационите односи, како единствено меродавно право.

Ова, бездруго значи, дека за утврдување на висината на штетата во овој вид

спорови, нема правен основ, и затоа неможе висината на штетата да се утврдува согласно Одлуката за донесување на единствена методологија за процена на штетите од елементарни и други непогоди, како подзаконски пропис, Владата на Република Македонија ја има донесено врз основа на член 36 став 3 од Законот за Владата на Република Македонија (“Сл.весник на РМ“ бр.59/00), а во врска со членот 5 и член 15 од Законот за статистика (“Сл.весник на РМ“ бр.54/97) – во понатамошниот текст Одлуката.

Понапред изнесените причини за немеродавноста на Одлуката, при утврдување на висината на штетата во предметниот вид спорови, дополнителна поткрепа наоѓаат и во констатацијата дека целата содржина на Одлуката е така структурирана, што детално ги уредува прашањата за: намената на методологијата со деталзирање на поимите на елементарни и други непогоди; целите на процената; предмет на процената; единиците за кои се врши процената; организаторите на работите за процена на штетите; основните принципи за процена на штетите; видот и облигите на шифрираните обрасци и табелите на кои се врши процената и нивното доставување до локалната самоуправа и Државниот завод за статистика; како и други технички прашања од значење за проценување на штетата и конечно и најважно, како една од задачите на Републичката комисијата е одредено “збирниот извештај за проценетите штети на територијата на Републиката го доставува до Владата на Република Македонија, заедно со предлози на мерки што треба да се превземат за отстранување или ублажување на последиците од штетите“. Оттука, следи да се заклучи, дека Одлуката уредува други прашања и служи за остварување на други цели и потреби на Владата на Република Македонија, а нема функција на доработка на одредбата од членот 166 од Законот за облигационите односи, заради нејзина примена.

Конечно, во Одлуката, никаде не е определено дека истата ќе се применува и при утврдување на штетите во судските спорови за надомест на штета од членот 166 од Законот за облигационите односи, што е целосно исправно и е во согласност со уставниот принцип за владеење на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска (член 8 став 1 алинеја 3 и 4 од Уставот на Република Македонија).

Принципот на поделбата на власта, посебно е Уставно нормиран во членот 68 став 1 алинеја 2 од Уставот на Република Македонија во кој е одредено дека Собранието на Република Македонија донесува закони и дава автентично толкување на законите, како, и во членот 91 став 1 алинеја 1 и 5, во кој е одредено дека Владата на Република Македонија – ја утврдува политиката на извршувањето на законите и другите прописи на Собранието и одговара за

нивното извршување; и

донесува уредби и други прописи за извршување на законите, а Амандманот XXV на Уставот на Република Македонија, определува дека судската власт ја вршат судовите и дека судовите се самостојни и независни. Судовите судат врз основа на Уставот и законите и меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот.

Од сето понапред изнесено, следувахе да биде усвоено правното мислење.

Оддел за граѓански дела
на Врховниот суд на Република Македонија

Изработил:

Судија Владимир Бабунски

Прашања:

1. Определи го облигациониот однос за кој се зборува во правното мислење на Врховниот суд на Р.Македонија.
2. Кои се страни на овој облигационен однос и кои се нивните права и обврски?
3. За кој вид на одговорност се зборува во правното мислење, во поглед на основот на одговорноста?
4. На кој начин се остварува правото на надомест на штета согласно ова правно мислење?

ВЕЖБА БР. 10

Надоместување на штета

(Надомест на материјална и нематеријална штета)

1. Судска пракса:

1.1. Пресуда на Првостепен суд за надомест на нематеријална штета

ВО ИМЕТО НА ГРАЃАНИТЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

ОСНОВНИОТ СУД ВЕЛЕС, како првостепен парничен суд преку судија поединец Аница Теова решавјќи во правната работа на тужителите Н.Б. и Н.П. и двајцата од нас.О.-В. против тужениот Н.В. од Нас.О., за надомест на штета, вредност на спорот 60.000,00 денари по одржаната усна, главна и јавна расправа во присуство на полномошникот на тужителите А.В. адвокат од В. и полномошник на тужениот В.Г. адвокат од В. денес на ден 21.03.2011 година ја донесе, а ја објави на ден 28.03.2011 година следната

ПРЕСУДА

I

Тужбеното барање на тужителите Н.Б. и Н.П. и двајцата од нас.О.-Велес Делумно сеусвојува.

СЕ ЗАДОЛЖУВА тужениот Н.В. од Нас.О. на тужителот Б.Н. од Нас.О. да исплати *на име надомест на нематеријална штета за претрпен страв сума од 6.000,00 денари и претрпен душевен бол поради повреда на честа и угледот сума во износ од 6.000,00 денари* со законска казнена камата сметано од 21.03.2011 година, како ден на донесување на пресудата, во висина на референтната стапка на НБРМ за секое полугодие што важела на последниот ден од полугодието што му претходело на тековното полугодие зголемено за осум процентни поени до исплатата, а сето тоа во рок од 15 дена по правосилноста на пресудата. СЕ ЗАДОЛЖУВА тужениот на тужителите да им ги надоместат трошоците во постапката сума во износ од 16.008,00 денари, а сето тоа во рок од 15 дена по правосилноста на пресудата.

II

Тужбеното барање на тужителите Б.Н. и Н.П. и двајцата од Нас.О. да се задолжи тужениот Н.В. на име нематеријална штета на двајцата тужители засебно да им исплати разлика од досудениот износ од 6.000,00 денари до бараниот износ од 10.000,00 денари за претрпен страв и разлика од досудениот износ од 6.000,00 денари до бараниот износ од 10.000,00 денари претрпен душевен бол поради повреда на честа и угледот, а сето тоа во рок од 15 дена по правосилноста на пресудата **СЕ ОДБИВА КАКО НЕОСНОВАНО.**

Барањето на тужителите да се задолжи тужениот да му ги надоместат трошоците уште сума од 16.008,00 денари разликата од бараните трошоци до досудените трошоци **СЕ ОДБИВА КАКО НЕОСНОВАНО**

ОБРАЗЛОЖЕНИЕ

Пред овој суд поведена е постапка по тужба на тужителот тужителите Н.Б. и Н.П. и двајцата од нас.О.-В. против тужениот Н.В. од Нас.О. за надомест на штета, вредност на спорот 60.000,00 денари. Во тужбата и на расправата полномошникот на тужителот наведе да Основниот суд В. постапувајќи по приватната кривична тужба поднесена од приватните тужители сега тужителите против обвинетиот сега тужениот донел пресуда со која го огласи за виновен сега тужениот *за сторено кривично дело „Навреда „ од чл. 173 ст.1 од КЗ и две кривични дела Загрозување на сигурноста од чл.144 од ст.1 од КЗ* и му се изрекува една единствена парична казна од 18 дневни глоби од по 10 евра во паричен износ од 180 евра во денарска противвредност од 11.067,00 а истовремено му се изрекува алтернативна мерка условна осуда да утврдената казна затвор од 5 месеци нема да се извршува доколку во рок од една година обвинетиот не стори кривично дело. *Со оваа пресуда тужителите се упатени своето имотно правно побарување да го остварат во спор.*

Полномошникот на тужителот на расправата одржана на ден 21.03.2011 година го прецизираше тужбеното барање и предлага да судот како такво го усвои.

Побара трошоци по приложен трошковник. Во одговор на тужбата и на расправата полномошникот на тужениот го призна тужбеното барање по основ но по висина смета дека е превисоко поставено. Судот на расправата ги изведе предложените докази и тоа изврши увид во пресуда К.бр... од 21.10.2009 година, наод и мислење на вештото лице Др.Катерина Николова-невропсихијатар, а врз основа на совесна и грижлива оценка на секој доказ посебно и сите докази заедно, како и врз основа на резултатите од целокупната постапка, согласно член 7 и 8 од ЗПП, судот ја утврди следната фактичка состојба:

На ден 23.02.2009 година, околу 09,00 часот во Нас.О. откако тужителите Б.Н. и П. Н. се наоѓале во нивниот двор слушнале човечко викање и животински крици , се доближиле до меѓата која граничи со недвижноста на тужениот Н.В. каде што го виделе тужениот како грубо физички ја малтретира нивната мачка, удирајќи ја со стап, по што тужителката Б. ја замолила да престане зошто ако продолжи со удирање ќе ја убие мачката, на што тужениот и се обратил со зборовите „Гомнарко една „ и ѝ ја загрозил сигурноста со сериозна закана дека ќе ја убие и неа како мачката, па на двајцата тужители им ја загрозил сигурноста со сериозна закана дека ќе видат убаво само ако писнат ќе ги уништи и нив. Тужителите вознемирени за својата сигурност, како и за сигурноста на своите миленичиња , со своето возило се приближиле на патот кој води до селотото и тужениот пред нив ја фрлил тогаш веќе мртвата мачка и продолжил да ги навредува со зборовите „Пичка ви мајчина ваша да ја ебам, апаши едни" и им ја загрозил сигурноста со сериозна закана дека и тие ќе завршат како нивното милениче. До овој суд тужителите против тужениот поднеле приватна кривична тужба за што е заведен кривичен предмет К.бр... Овој суд постапувајќи по тужбата донел пресуда К.бр... од 21.10.2009 година со која сега тужениот го огласил за виновен за сторени две кривични дела Навреда од чл.173 ст.1 од КЗ и две кривични дела Загрозување на сигурноста од чл.144 од ст.1 од КЗ , па за секое кривично дело

Навреда од чл.173 ст.1 од КЗ , и утврдена му е парична казна во износ од 10 дневни глоби од по 10 евра и осуден е на единствена парична казна од 180 евра или во денарска против вредност 11.067,00 денари истовремено утврдено му е единствена казна затвор во траење од 3 месеци која нема да се извршува за време од една година доколку обвинетиот не стори ново кривично дело. Според наодот и мислењето на вештото лице Д-р Катерина Николова Невропсихијатар тужителката Н.Б. на критичниот ден доживеала првичен или примарен страв со јак интензитет во траење од 30 минути, сразмерен на ситуацијата во која се наоѓала и се соочила. После овој период доживувањата губат во јачина и во период од 20-на дена стравот се одржува како страв со слаб интензитет кој се манифестирал со периоди на аксиозност и депресивност. Секундарниот страв се јавува за време на лекување и рехабилитација, што во случајов не постои. Има појава на доцен страв тоа е период од 2-3 месеци од настанот, се јавува повремено кога тужителката е во контакт со тужениот. После опишаниот период стравот исчезнува без да остави консеквенци по психичкото здравје кај тужителката. Што се однесува душевната болка тужителката трпела душевна болка поради навреда на честа и угледот од моментот кога тужителот и упатил навредливи зборови доста невкусни.Тужителката доживеала реметење на душевниот интегритет, на претходно лабилна и невротизирана личност со што трпи морална загуба. Во одредени моменти има чувство на помала вредност, таа немала снага да се консолидира како личност и да остане имуна на непријатните слогани. Содржината на зборовите ја направиле анксиозна што трае во период од околу 1-2 месеци кога симптомите на несоница, плачливост и нерасположение се поманифестирани, за да потоа губат во интензитет да тужителката со расположение на субдепресивност опстојува сèуште и прима соодветна терапија за смирување како и анти депресивна терапија. Како за случајот зборувале и жителите во населбата за што следеле најразлични коментари, некои ја оправдувале други го обвинувале нејзиното однесување на одгледување на домашни миленичиња, па така тужителката морала да се соочи и со овие непријатности од кои трпела душевна болка. Тужителот Н.П. е срцево болен, после настанот состојбата на психички план му е пораздразлив, со несоници со

страв да не му се влоши соматското здравје, со чувство на гушење особено за време на водење на кривичната постапка., тужителот во моментот на настанот доживел страв со јак интензитет првите 15-на минути кога се соочил со непријатна слика од нивнотот милениче , како и страв за безбедноста негова и безбедноста на неговата сопруга , а произлезен од заканите упатени од страна на тужениот . Понатаму стравот опстојува како страв со средно јак интензитет 1-2 дена од појавата на стравот , ова е примарен , првичен страв .После овој период стравот опстојува со слаб интензитет во период од околу 1 месец. Има појава на касен страв , да излегува навечер , страв од случајна средба со тужениот, на евентуална конфликтна состојба не е спремен. Стравот кај тужителот е манифестиран со чувство на гушење, повремени несоници, нерасположение. Бидејќи бил извршен атак врз честа и угледот на вербален начин и со вулгарности тој трпи промени во неговиот афектен живот. Душевната болка со промена на расположението до степен на субдепресивност кај тужителот опстојувал додека се водела кривичната постапка што досега го вознемирувало и будело непријатни чувства и истата траела околу 6 месеци. После тој период кај тужителот се будат непријатни чувства повремено истите не оставаат последици по неговиот психички живот.

Имајќи ја во предвид напред утврдената фактичка положба следуваше судот да одлучи како во диспозитивот, а од следните причини:

Според чл.141 од ЗОО тој што ќе му причини штета на друг должен е да ја надомести, доколку не ќе докаже дека штетата настанала без негова вина. невнимание.

Според чл.189 од ЗОО за претрпени физички болки, за претрпени душевни болки поради намалување на животната активност, нагрденост, повреда на угледот,честа,слободата или правата на личноста,смрт на блиско лице, како и за страв судот ако најде дека околностите на случајот, а особено јачината на болките и стравот и нивното траење го оправдува тоа, ќе досуди справедлив паричен надомест,независно од надоместот на материјалната штета, како и во нејзино

одсуство. Според ст.2 од истиот член при одлучување за барањето за надомест на нематеријална штета како и за висината на нејзиниот надомест судот води сметка за значењето на повреденото добро и за целта за која служи тој надомест,но и за тоа со него да не им се погодува на стремежите што не се спојливи со неговата природа.

Согласно чл.266 од ЗОО Должникот кој задоцни со исполнување на парична обврска, покрај главната долгува и казнена камата, утврдена со закон односно договор.

Согласно чл.8 од Законот за измени и дополнување на ЗОО од 30.12.2009 година „Кај облигационите односи засновани пред започнување со примената на овој закон, на правата и обврските по основ на договорна и казнена камата настанати заклучно со 31.01.2010 година се применуваат одредбите од ЗОО (Службен весник на РМ бр.18/2001,78/2001,04/2001,59/2002, 05/2003,84/2008 и 81/2009 година)Кај облигационите односи од став 1 на овој член, на правата и обврските по основ на договорна и казнена камата кои ќе настанат по 31.01.2010 година се применуваат одредбите од овој закон.

Согласно горецитираните законски одредби, покрај утврденото парично побарување тужителот има право и законска казнена камата сметано од 21.03.2011 година денот кога е утврдена од кога и е утврдена висината на паричниот надомест и од кога тужените се во обврска да ја платат, па до исплатата.

Тужбеното барање на тужителите Б.Н. и Н. П. и двајцата од Нас.О. да се задолжи тужениот Н.В. на име нематеријална штета на двајцата тужители посебно им исплати разлика од досудените износи од 6.000,00 денари до бараните износи од 10.000,00 денри за претрпен страв и разлика од досудените износ од 6.000,00 денари до бараните износи од 10.000,00 денри претрпен душевен бол поради повреда на честа и угледот, а сето тоа во рок од 15 дена по правосилноста на пресудата,судот го одби како неосновано од причини што смета дека вака поставеното барање е превисоко и несоодветствува на вистинската фактичка положба и повреденото добро, ценејќи ги при тоа околностите на случајот, наодот

и милењето на вештото лице стравот кај тужителката Б. е со јак интезитет во траење од 30 минути, после овој период доживувањата губат во јачина и во период кој следи опаѓа во интезитет, а секундарниот страв кој се јавува за време на лекување и рехабилитација не постои, а душевната болка која ја трпела е изразена во вид на непријатност со која била соочена, а кај тужителот П. стравот е со јак интезитет првите 15-на минути понатаму опаѓа стравот со средно јак интезитет, за подоцна со слаб интезитет опстојува краток период од 1 месец. Душевната болка била присутна додека се водела кривичната постапка после тој период кај тужителот непријатни чувства се јавуваат повремено и истите не оставаат последици по неговиот психички живот, а тука судот пред се го имаше во предвид значењето на повреденото добро и целата за кој служи надоместот, особено тоа што надоместот на нематрејалната штета треба е во согласност со природата на штетата затоа што истиот има пред се карактер на сатисфакција отколку функција на компензација.

Својата одлука за трошоците по спорот судот ја донесе согласно чл. 148 и чл.149 од ЗПП, а како тужителот делумно успеа во спорот и побара трошоци судот следуваше судот делумно постигнатиот успех на тужителот а оценувајќи ги грижливо сите околности, да го задолжи тужениот да му ги надомести парничните трошоците на тужителот во износ од 50% од сторените парнични трошоци и тоа за за состав на тужба 4.225,00 денари, за две застапувања 10.140,00 денари, судска такса за тужба и одлука 3.200,00 денари, вештачење 6.000,00 денари, за состав на трошковник 1.690,00 денари, состав на 2 полномошна 2.600,00 денари, присуство на рошиште за објава 5.070,00 денари или вкупно 32.015,00 денари. Од оваа вкупна сума судот на тужителот му досуди 50% сразмерно успехот во спорот или сума од 18.870,00 денари, а за останатиот дел од барањето на тужителот за надомест на трошоците уште сума 18.870,00 денари судот барањето го одби како неосновано. Судот го одби и барањето на тужителот за надомест на уште сума за 1.000,00 денари на име такса за тужба и уште сума од 1.000,00 денари на име такса за одлука. Ова затоа што видно е да со оглед на висината на спорот одредена е такса за тужба 1.000,00 денари која и такса тужителот задолжен ја

платил на овој суд, па како и да таксата за одлука е иста како и таксата за тужба следуваше судот и во овој дел да го одбие барањето.

Судија Анкица Теова

Правна поука

Против оваа пресуда незадоволната странка ома право на жалба во рок од 8 дена од денот на приемот преку овој суд до Апелациониот суд во Скопје.

Прашања:

1. Кој облигационен однос го препознаваме во анализираната судска пресуда, именувај го, определи ги страните, облигационо-правниот факт и содржината на истиот.

1.1. Кој може да биде страна на доверител кај облигационен однос настанат со причинување на нематеријална штета?

Во нашето право следниве одредби даваат одговор на тоа прашање:

Член 190

(1) Во случај на смрт на некое лице, судот може да им досуди на членовите на неговото потесно семејство (брачен другар, деца и родители) справедлив надомест за нивните душевни болки.

(2) Таквиот надомест може да им се досуди и на браќата и сестрите ако меѓу нив и умрениот постоела потрајна животна заедница.

(3) Во случај на особено тежок инвалидитет на некое лице, судот може да им досуди на неговиот брачен другар, на децата и на родителите справедлив паричен надомест за нивните душевни болки.

(4) Надоместот од ставовите (1) и (3) на овој член може да му се досуди и на вонбрачниот другар, ако меѓу него и умрениот постоела трајна животна заедница.

Член 193

(1) Побарувањето на надомест на нематеријална штета преминува врз наследникот само ако е признаено со правосилна одлука или со писмена спогодба.

(2) Под истите услови тоа побарување може да биде предмет на отстапување, пребивање и на принудно извршување.

2. Што претставува нематеријална штета во конкретниот случај – објасни во што се состои

3. Кој го утврдува постоењето на нематеријалната штета кај оштетените?

4. Што претставува законска основа за надомест на нематеријална штета?

5. Како се определува висината на износот на нематеријалната штета и кој ја определува истата⁸?

6. Што може да се заклучи за односот меѓу кривичната и граѓанската постапка на основ на анализираниот случај?

⁸ Новелираниот член 189.а ЗОО посебно од содржината на вториот став од овој член во кој изрично се вели: **"При одлучувањето за барањето за справедлив паричен надоместок судот ќе води сметка за силината и траењето на повредата со која биле предизвикани физички,душевени болки и страв,како и за целта за која служи надоместокот,но и за тоа надоместокот да не е во спротивност со стремежите кои не се споеви со неговата природа и општествена цел"**

1.2. Пресуда на првостепен суд за надомест на нематеријална штета

22.11.2013

П4.бр.3/13

ВО ИМЕТО НА ГРАЃАНИТЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

ОСНОВНИОТ СУД ВО ГЕВГЕЛИЈА, како надлежен, првостепен и парничен суд, во состав од судијата Тана Трајковска, како судија поединец, со записничар Мирјана Ангелкова, решавајќи по предметот горен број, а по тужбата од тужителот М. П. – К. од Г., поднесена преку полномошник Бранко Радојчиќ - адвокат од Скопје, против тужениот Ш. Б. М. АД С., **по основ Надомест на нематеријална штета, вредност на спорот 2.100.000,00 денари**, по одржаната главна, јавна и усна расправа на ден 12.09.2013 година, во присуство на тужителот - лично со неговиот полномошник и полномошникот на тужениот Владимир Андреевски - адвокат од Скопје, на ден 23.09.2013 година, во присуство на тужителот - лично, а во отсуство на тужениот - уредно викан, ја донесе и јавно објави следната:

ПРЕСУДА

ДЕЛУМНО СЕ УСВОЈУВА тужбеното барање на тужителот М. П. – К. од Г., против тужениот Ш. Б. М. АД С., ПА

СЕ ЗАДОЛЖУВА тужениот на тужителот да му плати *на име нематеријална штета - справедлив паричен надомест поради повреда на личните права, вкупен износ од 1.200.000,00 денари од кои за претрпени физички болки износ од 250.000,00 денари, за претрпен страв износ од 150.000,00 денари, за претрпени душевени болки поради намалена општа животна активност износ од 500.000,00 денари, за нагрденост износ од 180.000,00 денари и за идна нематеријална штета изразена во вид на душевни болки поради нагрденост и намалена општа животна активност износ од 120.000,00 денари*, со законска казнена камата во висина на референтната стапка на НБ на РМ, што за секое полугодие важела на последниот ден од полугодието што му претходело на тековното полугодие зголемено за 8 процентни поени, сметано од денот на пресудувањето - 23.09.2013 година до конечната исплата, во рок од 15 дена по приемот на пресудата.

СЕ ОДБИВА поголемото тужбено барање на тужителот М. П. – К. од Г., против тужениот Ш. Б. М. АД С., со кое побара тужениот да биде задолжен да му плати на име нематеријална штета - справедлив паричен надомест поради повреда на личните права над досудениот вкупен износ од 1.200.000,00 денари до бараниот

вкупен износ од 2.100.000,00 денари, за разликата во износ од 900.000,00 денари од кои за претрпени физички болки од досудениот износ од 250.000,00 денари до бараниот износ од 450.000,00 денари или за износ од 200.000,00 денари, за претрпен страв од досудениот износ од 150.000,00 денари до бараниот износ од 200.000,00 денари или за износ од 50.000,00 денари, за претрпени душевени болки поради намалена општа животна активност од досудениот износ од 500.000,00 денари до бараниот износ од 850.000,00 денари или за износ од 350.000,00 денари, за нагрденост од досудениот износ од 180.000,00 денари до бараниот износ од 300.000,00 денари или за износ од 120.000,00 денари и за идна нематеријална штета изразена во вид на душевени болки поради нагрденост и намалена општа животна активност од досудениот износ од 120.000,00 денари до бараниот износ од 300.000,00 денари или за износ од 180.000,00 денари, со законска казнена камата сметано од денот на пресудувањето до конечната исплата,

КАКО НЕОСНОВАНО

СЕ ЗАДОЛЖУВА тужениот да му ги надомести на тужителот трошоците на постапката во износ од 72.073,00 денари, во рок од 15 дена по приемот на пресудата, а поголемиот дел од барањето на тужителот за надомест на трошоците на постапката, за разликата од досудениот износ до бараниот вкупен износ од 155.579,00 денари, СЕ ОДБИВА КАКО НЕОСНОВАНО.

ОБРАЗЛОЖЕНИЕ

Тужителот М. П. – К. од Г., преку полномошник Бранко Радојчиќ - адвокат од Скопје, до овој суд поднесе тужба против тужениот Ш. Б. М. АД С., по основ Надомест на нематеријална штета, вредност на спорот 2.100.000,00 денари, по која е заведен парничниот предмет горен број.

Тужителот во тужбата, на главната расправа и во завршен збор, преку својот полномошник, наведе дека на ден 03.02.2012 година излегувајќи од експозитурата на тужениот во Г. и движејќи се со особено внимание, се лизнала од лизгавиот поради мраз и остаоци од неисчистен снег мермерен под, кој вработените кај тужениот го покриле со картон и паднала на одмаралиштето. Тужителот не можел да ја избегне опасноста, бидејќи кога згазнал на картонот не можел да знае дека под него има остатоци од мраз и снег. Исклучиво виновен и објективно одговорен за настанатата незгода е тужениот кој имал законска обврска да го исчисти влезот пред неговата деловна единица во Г. и за цело време да обезбеди непречен пристап до истиот, но наместо тоа лизгавиот под кој не бил ни означен како таков, го прекрил со парчиња од картон, што претставува неодговорно однесување со такво средство и на тој начин да се обезбеди непречен и сигурен пристап, со што

всушност ги довел во заблуда минувачите - корисниците на неговите услуги дека газејќи на поставените картони можат безбедно да се движат. При падот тужителот се здобил со тешка телесна повреда - нестабилна скршеница на трите глужда од левиот скочен зглоб, поради кое бил подложен на две операции. Од здобиената повреда тужителот претрпел повреда на личните права со нарушување на телесното и душевното здравје, изразени во вид на физички бол, страв, намалена општа животна активност и нагрденост, кои сеуште постојат, а се очекува последиците да траат и во наредниот период, ако се има во предвид дека се работи за серозни повреди и истите по една година не се санирани, видливи се отоци на повреденото место, тужителот отежнато се движи и ги извршува своите личи и професионални активности, а кое ќе има значително влијание врз неговиот живот. Поради ова предложи да се задолжи тужениот да му плати на име нематеријална штета - справедлив паричен надомест во вкупен износ од 2.100.000,00 денари од кои за претрпени физички болки износ од 450.000,00 денари, за претрпен страв износ од 200.000,00 денари, за претрпени душевени болки поради намалена општа животна активност износ од 850.000,00 денари, за претрпени душевени болки поради нагрденост износ од 300.000,00 денари и за идна нематеријална штета изразена во вид на душевни болки кои тужителот ќе ги трпи во иднина поради нагрденост и намалена општа животна активност износ од 300.000,00 денари, со законска казнена камата, сметано од денот на пресудувањето до конечната исплата, во рок од 15 дена по приемот на пресудата.

За докази предложи увид во писмени докази, вештачења и распит на вештите лица, сведоци и странки. Процесни трошоци побара во вкупен износ од 155.579,00 денари.

П4.бр.3/13

Тужениот во писмениот одговор на тужбата, на главната расправа и во завршен збор, преку неговиот полномошник наведе дека го оспорува тужбено барање и по основ и по висина, бидејќи кај тужениот не постои вина, односно причинско - последична врска за критичниот настан што се случил и повредите на тужителот. Имено се работи за временска непогода - снег, кој постојано паѓал уште од претходниот ден, тужителот носел несоодветни обувки за движење по снег, поради кое се лизнал, изгубил рамнотежа и паднал при што се повредил, кој во такви метеоролошки услови бил должен да се движи со соодветно внимание според неговите физички способности и карактеристики или да почека снегот да се отстрани доколку не можел да се движи по него. Тужениот ги презел сите мерки на безбедност во рамките на неговите можности за непречено влегување и излегување во и од експозитурата во Г., тоа е покриено место, скалите биле исчистени и сите пречки отстранети, а тужителот бил предупреден да се движи по

поставениот таписон, но тоа не го сторил, поради кое повредувањето е резултат на негово невнимание при движењето и спуштањето по скалите.

За докази предложи распит на сведоци. Процесни трошоци побара во вкупен износ од 55.670,00 денари.

На одржаната главна расправа, судот ги изведе предложените докази, т.е. ги прочита и изврши увид во: метеоролошки податоци бр.Сл... од 1.7.2013 година, изјава од 3.2.2012 година, изјава без дата, изјава без дата, изјава од 9.2.2012 година, сите напишани во ракопис - фотокопија, пријава за несреќа на работа образец ЕТ-8 од 3.2.2012 година - фотокопие, мислење од 3.2.2012 година, налог од 3.2.2012 година и двете во фотокопие, записник УП.бр... од 3.2.2012 година, отпусна листа бр... од 3.2.2012 година, изештаи на специјалист бр.15822 од 16.2.2012 година, бр... од 16.2.2012 година, бр... од 30.3.2012 година, бр... од 9.4.2012 година, бр... од 30.4.2012 година, бр... од 8.6.2012 година, бр... од 4.5.2012 година, бр... од 27.11.2012 година, бр... од 26.7.2012 година, сите во фотокопија, отпусно писмо бр... од 25.1.2013 година, сметка бр... од 1.2.2013 година, фискална сметка од 1.2.2013 година - фотокопија, пресметка од 25.1.2013 година, извештаи на специјалист бр... од 25.1.2013 година, бр... од 7.2.2013 година во фотокопие недоволно читливи, медицинска експертиза вешт наод и мислење од Д - р С. П. - хирург при ЈЗУ О. Б. во Г. и неуропсихијатриско вештачење од вешто лице Прим. Др. Д. Г. - неуропсихијатар од Г., ги сослуша на записник наведените вешти лице, ги сослуша сведоците Ф. К. од Г., Р. Џ. од Г., З. З. од М., К. В. од Г., Д. Ј. од М., Л. Р. од Г., С. К. од с.Н. – Г., Ж. С. од с.Н. – Г. и В. С. од с.Н. – Г., како и изврши распит на странки со сослушување на тужителот М. П. – К. од Г. во својство на сведок, па согласно чл.7 и 8 од ЗПП, ценејќи ги истите поединечно и во целина ја утврди следната фактичка состојба:

Тужителот М. П. – К. од Г. е на возраст од 53 години, истиот е сопственик и работи во фирмата ДКУ „О.“ ДООЕЛ од Г., со претежна дејност сметководство. На ден 03.02.2012 година времето било облачно со врнежи од снег од раните утрински часови со снежен покривач во висина од 9 см во 07,00 часот и среднодневна температура на воздухот од 1,1 степен целзиусов, а врнежи од снег имало и претходниот ден. Утрото на 03.02.2012 година тужителот отишол во центарот на градот до С. Б. и Џ. Р. во Г. да заврши некои професионални работни задачи и обврски, на нозете носел зимски кожени обувки „Волк макс“ со гумено стапало во ребраста форма и дебелина од околу еден прст, а поради временските прилики полека и тешко се движел. Околу 09,30 часот се упатил кон експозитурата на тужениот во Г. за да изврши уплата на налог, скалите и платформата пред влезот на банката изградени од полирани мермерни плочки биле покриени со

мраз и неисчистен снег врз кои биле поставени парчиња картон од кутии. На излегување од банката поклонил верба на поставениот картон дека е безбедно да се симне по скалите, но кога стапнал на истиот, поради лизгавата и несигурна подлога од неисчистен мраз и снег, се лизнал и паднал на одмаралиштето пред скалите при што тешко ја повредил левата нога. Веднаш дотрчал сведокот Роза кој бил во непосредна близина да му помогне, како и вработени кај тужениот кои се јавиле и повикале брза помош бидејќи не можел да стане, по извесно време пристигнала екипа со медицинско возило, која го затекнала тужителот легнат на заледениот плочник од снег пред банката, во неприродна хоризонтална положба со извртена лева нога по целата должина покриена со телото и со помош на сведоците Д. и К. го качиле во возилото. За намалување на јаките болки му ставиле инекција и го однеле на хируршко оделение при ЈЗУ О. Б. во Г. каде бил примен како итен случај, му ставиле имобилозација - гипсена лонгета уште една инекција против болки и веднаш бил упатен во ЈЗУ УК К. за т. – С. Таму биле направени ренген и клинички иследувања и констатирано дека од падот тужителот се здобил со тешка телесна повреда - нестабилна скршеница на трите глужба од левата подколеница во висина на скочниот зглоб со изместување на структурите во истиот настаната со негова ротација и одвлекување, а поради сериозниот карактерот на повредата итно бил опериран со остеосинтеза – фиксација на скршениците со поставување на остеосинтетски материјали плочка со жичено поврзување и шраф на глуждот од лисната коска, шрафови и метален клин на глуждовите од големата голенична коска, по што е испишан на 07.02.2012 година со препишана терапија во тек на наредните 4 недели, упатен на физикална терапија и редовни контроли, имал привремена спреченост за работа и бил на боледување до 31.07.2012 година. Во врска со настанот што се случил била поднесена пријава за несреќа при работа од работодавецот на тужителот и извршен инспекциски надзор од страна на државен инспекторат за труд при што било констатирано дека несреќата се случила на работно место при извршување на секојдневни работни задачи и обврски, а повредата е предизвикана од лизнување по смрзната лизгава површина пред експозитурата на тужениот во Г. На 22.01.2013 година, тужителот бил примен на хируршко оделение при ЈЗУ О.б. во Гевгелија како елективен случај за оперативно отстранување на поставениот остеосинтетски материјал, каде повторно му била направена операција и испишан на 25.01.2013 година со препишана терапија и боледување од еден месец. Во моментот на повредувањето, бидејќи тужителот бил свесен, веднаш претрпел физичка болка од најјак интензитет во пределот на скршеницата која траела околу половина час, се до доаѓањето на брзата помош кога му дале инекции за намалување на болките, на патот кон Скопје дејството на аналгетикот престанало, поради кое повторно се појавиле јаки болки, се до приемот на клиниката каде бил соодветно третиран, после операцијата имал болки од среден интензитет околу

еден месец, кои се потенцирале при придвижување на зглобот, бидејќи не смеел да вади на повредената нога неколку месеци, а физикалната терапија само делумно му ги намалила болките, кои во понатамошниот период биле од среден до слаб интензитет при подолго стоене, одење и слично, со умерен степен на ограничување, но при потешки форми на физичко оптеретување како качување и симнување по скали, брзо одење и потрчување, во движењето на левиот скочен зглоб со ротација, одвлекување и привлекување на стапалото, движење на стапалото према напред и према назад, постоеле болни ограничувања од тежок степен. Кога тужителот се повредил и видел дека стапалото му е завртено во ненормална положба, со излегување на мал дел од скршениците над кожата околу 1 до 2 см осетил страв од многу јак интензитет, страв дека ќе ја загуби ногата или ќе остане инвалид, кој траел се до завршување на операцијата, по што преминал во страв од среден интензитет и траел околу половина година, бидејќи изгледот на оперираниот скочен зглоб кој бил отечен и со променета боја на кожата го потсеќал дека неговата здравствена состојба не е добра и дека уште долго време ќе има тешкотии од истиот, кој потоа преминал во страв од слаб интензитет, со оглед да тужителот иако претежно се помирил со состојбата, сепак постоела загриженост кај истиот за иднината со повредената нога. На психички план се појавила реактивно – депресивна неуроза, поради кое редовно примал седативи и антидепресиви кои многу не му помагале, свесен дека новонастанатата состојба со скршеницата кај него оставил голем хендикеп, се осеќал со намален физички ефект во секојдневниот живот и работа и постојано стрепел кога одел и нагазувал на повредената нога со ортопедско помагало – патерица за секоја сигурност. Од скршениците на левиот скочен зглоб тужителот претрпел душевни болки поради намалена општа животна активност, која во првите шест месеци по повредата и операцијата била од тежок степен, кога не бил во состојба да се движи самостојно и за извршување на основните физиолошки функции, хранење, хигиена, пресоблекување и.т.н. му била неопходно потребна помош и нега од друго лице, во наредниот период до вадење на имплантите, иако се движел со потешкотии можел да ги врши основните животни активности, поради кое намалената општа животна активност била од силен и среден интензитет, а после еден месец од отстранување на имплантите намалената општа животна активност преминала од среден интензитет, со оглед на тоа дека секое движење му било отежнато, ограничено и со помагало, така што после стоене од 10 до 15 минути чувствувал болка во повредената нога. Со оглед на тоа дека тужителот користел физикална терапија во повеќе наврати, од настанот до сега има поминато подолг временски период и скршениците се веќе сраснати, а не и се потребни други оперативни зафати, последиците се од таков карактер што не може да дојде до поголемо подобрување на неговата здравствена состојба, тужителот и во иднина ќе има трајни последици од

повредата, така што сите покрети во скочниот зглоб ќе бидат со умерена болка и со умерен степен на ограничување, одредени движења во истиот ќе бидат од тежок степен на ограничување при качување и симнување од скали, побрзо одење и поттрчување, како и подолго стоење, додека при седење ногата секогаш ќе треба да биде подигната во хоризинтална положба за да не се зголеми отокот кој е евидентен и со тоа потешкотиите, истиот сеуше зема аналгетици во услови кога ногата е пооптеретена, користи масти за спречување на тромбоза и седативи за смирување на нервниот систем препишани од психијатар. Поради ова, повредата кај тужителот оставила трајно нарушување на општата животна активност, бидејќи од една активна личност која постојано е во работна активност, денес со потешкотии ги извршува основните животни и професионални активности, чувствува нелагодност поради нејзината состојба на неможност да биде активна како и пред повредата, кое се манифестира со трпење на душевни болки, особено поради фактите дека повредата оставила трајни последици по нејзиното здравје и дека цел живот ќе се движи ограничено и со помагало – патерица. Душевни болки тужителот трпи и поради лузната и големиот оток околу двата глужда на левиот скочен зглоб, кои трајно ќе останат и претставуваат нагрденост на прв поглед, така што постојано ќе треба да ги сокрива видливите делови од ногата, особено летно време, кои душевни болки се дотолку повеќе изразени што нема да може да носи обувки какви што доликуваат на една деловна жена, обувките кои сега ги користи се два броја поголеми со ластик поради отокот и деформитетот на левата нога и има нарачано специјални ортопедски зимски обувки, а исто така и отежнатото движење му причинува голема душевна болка.

Ваквата фактичка состојба, судот ја утврди од изведените докази и тоа:

Од извршениот увид во метеоролошки податоци бр.Сл.08-1381/3 од 1.7.2013 година, се утврди фактот дека критичниот ден на 03.02.2012 година времето било облачно со врнежи од снег од раните утрински часови со снежен покривач во висина од 9 см во 07,00 часот и среднодневна температура на воздухот од 1,1 степен целзиусов, како и фактот дека врнежи од снег имало и претходниот ден на 02.02.2012 година.

Од исказите на тужителот М. П. – К. сослушана во својство на сведок, сведоците Р. Џ., К. В. и Д. Ј., кои биле директни оцевидци на настанот, како и од извршениот увид во налог од 3.2.2012 година во фотокопија, изјава без дата, изјава без дата и изјава од 9.2.2012 година, сите напишани во ракопис и фотокопија, се утврди дека тужителот на возраст од 53 години е деловна жена, сопственик и вработен во фирмата ДКУ „О.“ ДООЕЛ од Г., со претежна дејност сметководство кој утрото на 03.02.2012 година отишол во центарот на градот до С. Б. и Џ. Р. во Г. да заврши

некои професионални работни задачи и обврски, фактот дека на нозете носел зимски кожени обувки „Волк макс“ со гумено стапало во ребраста форма и дебелина од околу еден прст, а поради временските прилики полека и тешко се движел, дека околу 09,30 часот се упатил кон експозитурата на тужениот во Г. за да изврши уплата на налог, се утврди фактот дека скалите и платформата пред влезот на банката изградени од полирани мермерни плочки биле покриени со мраз и неисчистен снег врз кои биле поставени парчиња картон од кутии и на излегување од банката поклонил верба на поставениот картон дека е безбедно да се симне по скалите, но кога стапнал на истиот, поради лизгавата и несигурна подлога од неисчистен мраз и снег, се лизнал и паднал на одмаралиштето пред скалите, веднаш дотрчале сведоците Р., К. и Д. кои биле во непосредна близина, како и вработени кај тужениот да му помогнат, бидејќи се жалел на болки во левата нога и не можел да стане, поради кое екипата на брза помош која пристигнала по извесно време со помош на Д. и К. го качиле во медицинското возило, се утврди дека истиот ден повеќе лица паднале во тој дел од деловниот комплекс каде се сместени деловни единици и на други правни лица, но само тужителот поминал со потешки последици, како и фактот дека поради отокот и деформитетот на левата нога користи два броја поголеми обувки со ластик и има нарачано специјални ортопедски зимски обувки.

Од исказот на сведокот Л. Р., како и од извршениот увид во изјава од 3.2.2012 година, се утврди дека критичниот ден околу 10,00 часот наутро екипата на брза помош била повикана пред Ш. Б. во Г. и кога отишле на лице место го затекнала тужителот легнат на заледениот плочник од паднат снег пред банката, во неприродна хоризонтална положба со извртена лева нога по целата должина покриена со телото и со помош на други луѓе го качиле во амбулантното возило, за намалување на јаките болки му ставиле инекција и го однеле на хируршко одделение при ЈЗУ О. Б. во . каде бил примен како итен случај, од исказот на наведениот сведок се потврди дека на местото на настанот, односно влезот пред банката и скалите не биле заштититени, а имало неисчистен снег како што бил паднат.

Од извршениот увид во пријава за несреќа на работа образец ЕТ-8 од 3.2.2012 година - фотокопие, мислење од 3.2.2012 година и записник УП.бр.07-05245 од 3.2.2012 година, сите во фотокопие, се утврди дека во врска со настанот што се случил работодавецот на тужителот поднел пријава за несреќа при работа и извршен инспекциски надзор од страна на државен инспекторат за труд при што било констатирано дека несреќата се случила на работното место при извршување на секојдневни работни задачи и обврски, а повредата е предизвикана од лизнување по смрзната лизгава површина пред експозитурата на

Од извршениот увид во отпусна листа бр.161/12 од 3.2.2012 година, изештаи на специјалист бр... од 16.2.2012 година, бр... од 16.2.2012 година, бр... од 30.3.2012 година, бр... од 9.4.2012 година, бр... од 30.4.2012 година, бр... од 8.6.2012 година, бр... од 4.5.2012 година, бр... од 27.11.2012 година, бр... од 26.7.2012 година, сите во фотокопија, отпусно писмо бр.170 од 25.1.2013 година, сметка бр... од 1.2.2013 година, фискална сметка од 1.2.2013 година - фотокопија, пресметка од 25.1.2013 година, извештаи на специјалист бр... од 25.1.2013 година, бр... од 7.2.2013 година во фотокопие недоволно читливи, медицинска експертиза вешт наод и мислење од Д - р С. П. - хирург при ЈЗУ О. Б. во Г., како и од неговиот исказ даден на записник од рочиште за главна расправа, се утврди видот и карактерот на телесните повреди со кои се здобил тужителот од критичниот настан, дека на хируршкото оделение при ЈЗУ О. Б. во Г. бил примен како итен случај, му ставиле имобилозација - гипсена лонгета, инекција против болки и веднаш бил упатен во ЈЗУ УК К. за т. – С., каде по направените ренген и клинички иследувања било констатирано дека се работи за тешка телесна повреда - нестабилна скршеница на трите глужба од левата подколеница во висина на скочниот зглоб со изместување на структурите во истиот настаната со негова ротација и одвлекување, дека поради сериозниот карактерот на повредата итно бил опериран со остеосинтеза – фиксација на скршениците со поставување на остеосинтетски материјали плочка со жичено поврзување и шраф на глуждот од лисната коска, шрафови и метален клин на глуждовите од големата голенична коска, дека од ЈЗУ УК К. за т. – С. бил испишан на 07.02.2012 година со препишана терапија во тек на наредните 4 недели, упатен на физикална терапија и редовни контроли, се утврди дека од повредите тужителот имал привремена спреченост за работа и бил на боледување до 31.07.2012 година и дека на 22.01.2013 година се јавил на хируршкото оделение при ЈЗУ О. Б. во Г. за оперативно отстранување на поставениот остеосинтетски материјал, каде повторно му била извршена операција и испишан на 25.01.2013 година со препишана терапија и боледување од еден месец.

Од истата медицинската документација и неуропсихијатриско вештачење од вешто лице Прим. Др. Димитар Граматиков - неуропсихијатар од Гевгелија, како и од неговиот исказ даден на записник од рочиште за главна расправа, се утврди дека во моментот на повредувањето, бидејќи тужителот бил свесен, веднаш претрпел физичка болка од најјак инетензитет во пределот на скршеницата која траела околу половина час, се до доаѓањето на брза помош кога му ставиле инекции за намалување на болките, на патот кон С. дејството на аналгетикот престанало, поради кое повторно се појавиле јаки болки се до приемот на клиниката каде бил соодветно третиран, после операцијата имал болки од среден

интензитет околу еден месец, кои се потенцирале при придвижување на зглобот, бидејќи не смеел да гази на повредената нога неколку месеци, а физикалната терапија само делумно му ги намалила болките, кои во понатамошниот период биле од среден до слаб интензитет при подолго стоење, одење и сл., со умерен степен на ограничување, но при потешки форми на физичко оптеретување како качување и симнување по скали, брзо одење и потрчување, во движењето на левиот скочен зглоб со ротација, одвлекување и привлекување на стапалото, движење на стапалото према напред и према назад, постоеле болни ограничувања од тежок степен, се утврди дека во моментот кога тужителот се повредил и видел дека стапалото му е завртено во ненормална положба, со излегување на мал дел од скршениците над кожата околу 1 до 2 см осетил страв од многу јак интензитет, страв дека ќе ја загуби ногата или ќе остане инвалид, кој траел се до завршување на операцијата, по што преминал во страв од среден интензитет и траел околу половина година, бидејќи изгледот на оперираниот скочен зглоб кој бил отечен и со променета боја на кожата го потсеќал дека неговата здравствена состојба не е добра и дека уште долго време ќе има тешкотии од истиот, кој потоа преминал во страв од слаб интензитет, со оглед да тужителот иако претежно се помирил со состојбата, сепак кај истиот постоела загриженост за иднината со повредената нога, дека на психички план кај тужителот се појавила реактивно – депресивна неуроза, поради кое редовно примал седативи и антидепресиви кои многу не му помагале, свесен дека новонастанатата состојба со скршеницата кај него оставил голем хендикеп, се осеќал со намален физички ефект во секојдневниот живот и работа и постојано стрепел кога одел и нагазувал на повредената нога со ортопедско помагало – патерица за секоја сигурност, се утврди дека од скршениците на левиот скочен зглоб тужителот претрпел душевни болки поради намалена општа животна активност, која во првите шест месеци по повредата и операцијата била од тежок степен, кога не бил во состојба да се движи самостојно и за извршување на основните физиолошки функции, хранење, хигиена, пресоблекување и.т.н. му била неопходно потребна помош и нега од друго лице, во наредниот период до вадење на имплантите, иако се движел со потешкотии можел да ги врши основните животни активности, поради кое намалената општа животна активност била од силен и среден интензитет, а после еден месец од отстранување на имплантите намалената општа животна активност преминала од среден интензитет, со оглед на тоа дека секое движење му било отежнато, ограничено и со помагало, така што после стоење од 10 до 15 минути чувствувал болка во повредената нога, се утврди и тоа дека лузната и големиот оток околу двата глужда на левиот скочен зглоб, кои трајно ќе останат претставуваат нагруденост на прв поглед.

Од извршените вештачења се утврди дека со оглед на тоа да тужителот е лекуван по сите современи стандарди и во соодветни установи и не му се потребни други оперативни зафати, користел физикална терапија во повеќе наврати, од настанот до сега има поминато подолг временски период и скршениците се веќе сраснати, а последиците се од таков карактер што не може да дојде до поголемо подобрување на неговата здравствена состојба, истиот во иднина ќе има трајни последици од повредата, така што сите покрети во скочниот зглоб ќе бидат со умерена болка и со умерен степен на ограничување, одредени движења во истиот ќе бидат од тежок степен на ограничување при качување и симнување од скали, побрзо одење и поттрчување, како и подолго стоење, додека при седење ногата секогаш ќе треба да биде подигната во хоризинтална положба за да не се зголеми отокот кој е евидентен и со тоа потешкотиите, се утврди дека сеуше зема аналгетици во услови кога ногата е пооптеретена, користи масти за спречување на тромбоза и седативи за смирување на нервниот систем препишани од психијатар, поради кое повредата кај тужителот оставила трајно нарушување на општата животна активност, бидејќи од една активна личност која постојано е во работна активност, денес со потешкотии ги извршува основните животни и професионални активности, чувствува nelaгодност поради нејзината состојба на неможност да биде активна како и пред повредата, кое се манифестира со трпење на душевни болки, особено поради фактите дека повредата оставила трајни последици по нејзиното здравје и дека цел живот ќе се движи ограничено и со помагало – патерица, а душевни болки тужителот трпи и поради нагрденоста, така што постојано ќе треба да ги сокрива видливите делови од ногата, особено летно време, кои душевни болки се дотолку повеќе изразени што нема да може да носи обувки какви што доликуваат на една деловна жена, а исто така и отежнатото движење му причинува голема душевна болка.

Судот ги ценеше исказите на сведоците Ф. К., З. З.в, С. К., Ж. С. и В. С., дека критичниот ден имало многу снег и кога ја отвориле експозитурата на тужениот во Г. во 08,00 часот, сведоците З. и В. со лопата и метла го исчистиле снегот од делот пред скалите, скалите и влезот пред банката во површина од 15 м², потоа на скалите ставиле специјални гумирани стапки од теписон во должина околу 1 метар и ширина околу 30 см, а на самиот влез пред банката исто ставиле парче теписон 70 x 70 см низ кои можело нормално да се поминува, но поради временските прилики морало и да се внимава, додека за пристап до банкоматот на растојание од 1,20 м ставиле картон од кутија, бидејќи врнежите продолжиле, снегот цело време го чистеле, фрлале сол и сведокот Ф. ги предупредувал клиентите, меѓу кои и тужителот да внимаваат на скалите, бидејќи било лизгаво, дека тужителот бил несоодветно облечен со црни ниски патики и најверојатно не се движел по стапките од таписонот и затоа се лизнал и паднал десно на крајот од

скалите, со оглед дека тој ден во работното време други лица немале проблеми при влегување и излегување од банката нити се случиле такви или слични настани од невремето и дека од страна на комунален инспектор не бил составен записник поради неисполнување на обврската за чистење на влезот пред банката и донесено решение со кое ќе се наложи вршење на определени работи или изречена било каков вид на санкција, меѓутоа на истите не им поклони верба од причина што се котрадикторни помеѓу себе во врска со тоа кој ден теписонските стапки за снег биле ставени, воопшто не е логично тужителот да оди по делот од скалите кој е влажен и лизгав, доколку останатиот дел бил исчистен од снег и покриен со специјални гумирани таписонски стапки, не кореспондираат со утврдената фактичка состојба и останатите писмени и вербални докази погоре ценети, поради кое оцени дека се дадени пристрасно и субјективно со цел да ја избегнат сопствената одговорност, со оглед на тоа дека тие како вработени во експозитурата на тужениот биле должни да го исчистат мразот и снегот пред банката и одговорноста на тужениот за надомест на штетата која е предмет на овој спор.

При одлучувањето судот ги ценеше наводите на тужениот дадени во одговор на тужбата, дека кај тужениот не постои вина, се работи за временска непогода - снег, а тужителот носел несоодветни обувки за движење по снег, поради кое се лизнал, паднал и се повредил, кој во такви метеоролошки услови бил должен да се движи со соодветно внимание според неговите физички способности и карактеристики, дека ги презел сите мерки на безбедност во рамките на неговите можности за непречено влегување и излегување во и од експозитурата во Г., се работи за покриено место и скалите биле исчистени, а тужителот предупреден да се движи по поставениот таписон, но истиот тоа не го сторил, поради кое повредувањето е резултат на негово невнимание при движењето и спуштањето по скалите, меѓутоа истите не ги прифати за основани, бидејќи од изведените докази во текот на постапката и утврдената фактичка состојба произлегува дека тужителот носел соодветни зимски обувки, истиот ги имал во предвид временските прилики поради кое полека се движел, а причината поради која се лизнал и паднал била лизгавата и несигурна подлога од исчистен мраз и снег пред банката, врз која бил поставен несоодветен материјал - парчиња картон од кутии.

Согласно чл.22 ст.2 од Законот за јавна чистота, во зимски услови при снежни врнежи сите сопственици, односно корисници на објекти се должни веднаш да започнат со чистење на снегот на отворените простори пред јавните објекти, со што ќе се обезбеди непречен пристап до објектите.

Во конкретниот случај од изведените докази во текот на постапката се утврди дека тужениот не ја исполнил својата законска обврска, односно скалите и влезот пред неговата експозитура во Г. како јавен објект не биле исчистени од мраз и снег, а врз истите имало ставено парчиња картон од кутии, со што пристапот до банката не бил безбеден, која била причината тужителот на излегување од истата да се лизне по скалите, да падне на одмаралиштето пред нив и да се здобие со тешка телесна повреда, поради кое согласно чл.141 ст.1, чл.142 и чл.145 од Законот тужениот е одговорен да му ја надомести на тужителот нанесената нематеријална штета, причинета со повреда на личните права според чл.9 – а од ЗОО (Сл.весник на РМ бр.84/2008 од 11.07.2008 година).

Согласно чл.189 ст.1 и 2 од ЗОО (Сл.весник на РМ бр.84/2008 од 11.07.2008 година), во случај на повреда на личните права судот, ако најде дека тежината на повредата и околностите на случајот го оправдуваат тоа, ќе досуди справедлив паричен надоместок, независно од надоместокот на материјалната штета, како и во нејзино отсуство, а при одлучувањето за барањето за справедлив паричен надоместок судот ќе води сметка за силината и траењето на повредата со која биле предизвикани физички болки, душевните болки и страв, како и за целта за која служи надоместокот, но и за тоа надоместокот да не е во спротивност со стремежите кои не се спојливи со неговата природа и општествената цел. Согласно чл.192 од истиот закон, судот, на барање на оштетениот, ќе досуди справедлив паричен надоместок и за идна нематеријална штета, ако според редовниот тек е извесно дека таа ќе трае и во иднина. Со оглед на утврдената фактичка состојба, дека на тужителот од критичниот настан што се случил му биле повредени личните права – телесното и душевното здравје, а притоа имајќи ги во предвид видот и карактерот на здобиените телесни повреди, претрпените физички болки, страв, намалена основна животна активност и нагрденост, нивното постоење, карактер, времетраење и интензитет, како и идната нематеријална штета поради трајните последици од повредата, изразена во вид на душевни болки поради намалена општа животна активност и нагрденост, подетално опишани при анализата на доказите и медицинските вештачења, како истите се манифестирале кај тужителот, со оглед на неговата личност, возраста и психофизичка способност, кои околности судот ги ценеше при утврдување на висината на досудениот справедлив паричен надоместок поради причинетата нематеријалната штета, па го задолжи тужениот да му плати на тужителот вкупен паричен износ од 1.200.000,00 денари во вид на материјална сатисфакција, специфицирани како во став 2 од изреката на пресудата, за кои смета дека се соодветни и одговараат на повреденото добро, доволни да се постигне целта за која служи надоместокот, а дека износите кои ги бара тужителот се превисоко поставени и во спротивност со стремежите кои не се спојливи со

неговата природа и општествената цел, поради што поголемото барање и тоа разликата од досудените до вкупно бараните износи, го одби како неосновано.

Согласно чл.192 – а ст.1 од ЗИД на ЗОО (Сл.весник на РМ бр.84/2008 од 11.07.2008 година), а в.в. со чл.266 - а од ЗИД на ЗОО (Сл.весник на РМ бр.161/09 од 30.12.2009 година), судот го задолжи тужениот да плати законска казнена камата на досудениот износ од 1.200.000,00 денари на име справедлив паричен надоместок од денот на пресудувањето - 23.09.2013 година до конечната исплата.

Согласно чл.145 и 148 ст.2 од ЗПП, судот го задолжи тужениот на тужителот да му ги надомести трошоците на постапката, во вкупен износ од 72.073,00 денари од кои износ од 60.773,00 денари кој со оглед на постигнатиот успех во спорот претставува 57% од признаените трошоци за состав на тужба 3.900,00 денари, такса за тужба 42.000,00 денари, за застапувања на 4 рочишта за главна расправа од по 4.680,00 денари за едно застапување или 18.720,00 денари и такса за одлука 42.000,00 денари, како и за состав на полномошно износ од 1.300,000 денари и за две вештачења вкупно 10.000,00 денари кои судот ги призна во целост со оглед на тоа дека истите не зависат од поставениото барање и постигнатиот успех во спорот. Поголемиот дел од барањето на тужителот за надомест на трошоци на постапката за разликата од досудениот вкупен износ од 72.073,00 денари до бараниот вкупен износ од 155.579,00 денари, судот го одби како неснован од причина што полномошникот на тужителот побара зголемување на трошоците за состав на полномошно и тужба и за застапување за 18% по основ на ДДВ, меѓутоа не достави соодветен докумен издаден од надлежен орган дека истиот е ДДВ обврзник, а не достави ни соодветни и веродостојни докази за направени патни трошоци за доаѓање на рочиштата за главна расправа со користење на сопствено возило - фискални сметки од купено гориво за возилото и платена патарина, бидејќи доставените патни налози не претставуваат доволни докази дека бараните патни трошоци за користење на сопствено возило и на вистина се направени.

Предвид на претходно наведеното се одлучи како во изреката на пресудата.

ОСНОВЕН		СУД		ГЕВГЕЛИЈА,
П4.бр.3/13	од	23.09.2013		година
С	у	д	и	ј
Тана		Трајковска		а, с.р.

ПРАВНА ПОУКА: Против оваа пресуда дозволена е жалба во рок од 15 дена, по приемот на истата, преку овој суд до Апелационен суд во Скопје.

Д - НО ДО: полномошникот на тужителот Бранко Радојчиќ - адвокат од Скопје -1;
Полномошникот на тужениот Владимир Андреевски - адвокат од Скопје -1
25.09.2013 година

Прашања

1. За каков облигационен однос се зборува во анализираната судска пресуда?
2. Кои се страни на облигациониот однос?
3. Во што се состои штетното дејствие?
4. Што претставува штета во конкретниот случај и како можеме да ја класифицираме/
5. На кој начин се надоместува штетата во конкретниот случај?

2. Судска пракса: Врховниот суд на Р.Македонија со одредени свои сентенци и одлуки донесени во поглед на прашањето за надомест на нематеријална штета ја воспоставува следнава пракса:

2.1. Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Рев.бр.1281/95 од 06.11.1996 година: *"Не може да се бара надомест на штета за душевна болка што е претрпена како последица на водена судска постапка, од лицето кое иницирало поведување на таква судска постапка."*

Образложение

Во овој случај правилно е применето материјалното право кога е одбиено тужбеното барање на тужителот. Имено, согласно со одредбите од член 200 од Законот за облигационите односи, за претрпени физички болки, за претрпени душевни болки поради намалување на животната активност, нагрденост, повреда на угледот, честа, слободата или правата на личноста, смрт на блиско лице, како и за страв, судот, ако најде дека околностите на случајот, а особено јачината на болките и стравот и нивното траење го оправдуваат тоа, ќе досуди справедлив паричен надоместок, независно од на материјалната штета, како и во нејзино отсуство. Во овој случај, значи надомест на нематеријална штета поради душевна

болка, може да се бара ако со дејствие на штетникот му е нанесена душевна болка на оштетениот поради основите кои се наведени во цитираната законска одредба. Меѓутоа, покрај причините наведени во првостепената и второстепената пресуда за неоснованост на тужбеното барање (дека емотивните доживувања во вид на душевна болка кај тужителот иако се јавувале поради изнудените лекарски психијатриски преглед биле од занемарлив интензитет и не резултирале со изразено душевно патење), по наоѓањето на овој суд, присутна е и околноста, што иако тужителот претрпел извесна душевна болка, таа е последица на водената судска постапка за одземање на деловната способност на тужителот. Имено, ако поради водењето на определена судска постапка т.е. со посредство на државен орган, некое лице претрпи душевна болка, не може таа болка да се смета како последица на штетно дејствие на она лице кое остварува некое свое право против некого, во соодветна судска постапка.

Поради тоа ревизијата на тужителот е одбиена како неоснована.

2.2. Решение на Врховниот суд на Република Македонија, Рев.бр.274/93 од 08.04.1993 година:*"Очувот има право на надомест на штета за душевна болка поради смртта на посинокот, доколку помеѓу нив постоела трајна заедница на живот со тесна меѓусебна емотивна поврзаност и материјална упатеност еден на друг, сето тоа ценето во склопот и на другите воспоставени односи во заедницата на живот."*

Образложение

Неспорно било дека тужителот бил очув на сега покојниот, кој го изгубил животот во сообраќајна незгода.

Пониските судови го одбиле тужбеното барање на тужителот, во случајот очувот, поставено за надомест на штета по основ на претрпена психичка болка исклучиво поаѓајќи од одредбата на член 201 став 1 од Законот за облигационите односи според која судот може во случај на смрт на некое лице да досуди на членовите на неговото потесно семејство правичен надоместок за нивните душевни болки, а оваа одредба како членови на потесно семејство ги вбројува брачните другари, децата и родителите.

Врховниот суд на Република Македонија оценува дека така одлучувајќи пониските судови сосема рестриктивно ја примениле цитираната законска одредба. Трајна

заедница по правило значи заеднички живот или стален контакт на лицата кои заеднички живеат. Тежиштето е на нивната тесна меѓусебна емотивна поврзаност, чија последица настанува поради губиток на лицето со кое живеел во заедница.

Врховниот суд оценува дека одредбата од член 201 став 1 од ЗОО, изрично не ги исклучува и другите определени сродници од правото да бараат надоместок за претрпена психичка полка за изгубен сродник, како што се очувот, дедото и бабата, кои трајно живеат во иста заедница и во која заедница се вршат родителските права и која заедница ја поврзуваат јаки емотивни чувства и кои економски се упатени едни на други.

Тие релевантни околности е нужно да се утврдуваат во секој случај, за да адекватно би се исподобиле подалечните сродници со лицата таксативно наброени во членот 201 од Законот за облигационите односи.

4.3. Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Рев.бр.139/97 од 08.07.1998 година: *"И децата на возраст помали од 6 години во случај на смрт на родител доживуваат тешки психички трауми низ нагонско инстинктивниот механизам и емоции што ќе ги следи во нивниот натамошен развој, заради што им припаѓа надомест на нематеријална штета за претрпена душевна болка."*

Образложение

Второстепениот суд во образложението на побиваната пресуда прифаќа дека на малолетните деца во моментот на смртта на нивниот татко од судско-психијатриски аспект не се признава надомест за претрпена душевна болка, зошто сите биле на возраст помалку од 6 години, па тие биле во таков емоционален развој што на таа возраст не можат да ја сфатат загубата на таткото и не чувствуваат душевна болка, заради што паричен надоместок за претрпена душевна болка што во иднина би се појавила не се досудува.

По наоѓање на Врховниот суд на Република Македонија, погрешно е стојалиштето искажано во побиваната пресуда дека таков надоместок не им следува на

тужителите – малолетните деца на покојниот. Во случај на смрт на еден или на двата родител, на малолетното дете му припаѓа надомест на нематеријална штета за претрпен душевен бол. Возраста на детето не е решителна за правото на надоместок, бидејќи и дете кое интелектуално и рационално не ја сфаќа загубата, доживува тешки психички трауми, низ нагонско инстинктивни механизми и емоции, а загубата на родител во секој случај претставува тешко емоционално и животното оптоварување за детето за времето на неговиот натамошен развој. Детето поради загубата на родител душевно пати, бидејќи му недостасува секојдневната грижа на родителот, неговата љубов, неговата нега, моралната поддршка и помош во воспитувањето, односно затоа што изостанува сè она што родителот го пружа на своите деца и што никој друг не може тоа да го надомести. Загубата на родителот за време на развојот на детето сигурно погодува и нанесува штета во детската душевна сфера. Од овие причини правичен паричен надомест за душевни болки на детето заради смртта на родителот е надомест како за болката предизвикана со самото сознание за смртта, како и за сите подоцнежни болки кои детето ги трпи поради загубата на родителот, загубата на љубов, нега, внимание кои што родителот ги дава, кои на детето му припаѓаат и кои заради возраста детето не можело да ги почувствува заради самата смрт на родителот.

2.4. Пресуда и решение на Врховниот суд на Република Македонија, Рев.бр.1613/98 од 4.04.2001 година:*"Мајката на несреќно починатото малолетно дете по вина на друго малолетно дете, има право на надомест на материјална и нематеријална штета од поранешниот сопруг кој не е татко на починатото дете, туку татко на другото малолетно дете."*

Образложение

Ревизијата е делумно основана.

Во редовната постапка од изведените докази првостепениот суд утврдил, а второстепениот суд прифатил, меѓудругото, дека тужителката била во брак со тужениот. Тужителката од својот претходен брак го донела својот син, сега покојниот Е., а тужениот ги донел В. и Г. Од овој брак на странките им се родила заедничка ќерка, сега покојната С. Тужениот поседувал ловечка пушка "Црвена застава" со калибар 12 мм која ја чувал во една недоградена просторија на горниот кат на куќата, а понекогаш и во гаражата заедно со ранецот и реденикот за фишеци. На ден 6.12.1993 година тужениот купил нови фишеци и сачми, се вратил дома, ги наполнил фишеците и ги ставил во реденикот, во ранецот ги ставил празните фишеци, а во истиот имало и полни патрони. Пушката заедно со реденикот и ранецот од гаражата ги ставил во претсобјето и ги закачил на

вратата, а потоа излегол да го поправа автомобилот. Околку 17 часот во куќата биле само синот на тужениот В. и синот на тужителката, сега покојниот, Е. Малолетникот В. ја зел ловечката пушка од ранецот, зел еден патрон сметајќи дека е само празен фишек, го ставил во една од цевките на пушката, слегол во собата каде што бил малолетниот Е. и на растојание од еден до два метри нанишанил во главата на Е. и испукал со пушката, при што го погодил во десната страна од вратот и по кратко време Е. починал. Со решение малолетникот В. за извршеното кривично дело му била изречена воспитна мерка и упатување во воспитно-поправен дом. Претходно, во сообраќајна незгода во месец јули 1993 година загинала заедничката ќерка на странките по име С. Од нејзината смрт тужителката го напуштила тужениот, но по извесно време пак продолжиле да живеат заедно се до смртта на Е. кога тужителката дефинитивно го напуштила тужениот. По смртта на Е. тужителката претрпела материјална штета која настапила како резултат на вообичаените трошоци при погреб, погребни одреди, помени, изнесување на покојниот, подготвување на надгробен споменик и тоа се во вкупен износ од 72.500,00 денари. Покрај материјалната штета тужителката претрпела и нематеријална штета, душевен бол за изгубеното дете кој бил од јак интензитет и тужителката, поради големиот психички бол, се наоѓала во изразено депресивна состојба.

Врз основа на вака утврдената фактичка состојба, пониските судови го уважиле тужбеното барање на тужителката и го задолжиле тужениот да и исплати на име нематеријална штета за душевен бол износ од 540.000,00 денари, а на име материјална штета износ од 72.500,00 денари.

По наоѓање на Врховниот суд на Република Македонија, пониските судови во делот на уваженото тужбено барање на име надомест на нематеријална штета за душевен бол за износ од 200.000,00 денари со камата од 02.03.1998 година и на име материјална штета за износ од 35.700,00 денари со камата од 23.02. 194 година, правилно го примениле материјалното право.

Во конкретниот случај, правилен е заклучокот на пониските судови дека на тужителката поради смрт на нејзиното малолетно дете и припаѓа надомест на нематеријална штета за претрпен душевен бол, бидејќи таа доживува тешки психички трауми, а загубата на детето во секој случај претставува тешко емоционално и животно оптоварување за цело време на нејзиниот живот.

Ревизискиот навод дека тужениот не е одговорен за надоместокот на штетата на тужителката е неоснован, од причини што неговата одговорност произлегува од членот 165 став 4 од Законот за облигационите односи, според кој родителите одговараат за штетата што ќе ја причини нивното малолетно дете што наполнило 7 години, освен ако докажат дека штетата настанала без нивна вина. Исто така,

согласно член 169 став 2 од истиот закон, ако штетата ја причинил малолетник способен за расудување кој не е во состојба ја ја надомести, судот, може, кога тоа го бара справедливоста, а особено со оглед на материјалната состојба на родителите и на оштетениот, да ги обврзе родителите да ја надоместат штетата наполно или делумно, иако не се виновни за неа.

Меѓутоа, Врховниот суд на Република Македонија наоѓа дека е основан ревизискиот навод да пониските судови одлучувале за барање за кое веќе е пресудено со правосилна пресуда. Имено, со пресуда на првостепениот суд од 31.05.1995 година делумно било уважено тужбеното барање на тужителката и задолжен тужениот да и исплати на име нематеријална штета за душевен бол износ од 200.000,00 денари и на име материјална штета износ од 35.700,00 денари, а во останатиот дел тужбеното барање било одбиено. Против таа пресуда жалба изјавил само тужениот, побивајќи ја истата во уважениот дел. Апелациониот суд во Штип ја укинал таа првостепена пресуда, но со оглед да тужителката не изјавила жалба, во одбиениот дел од тужбеното барање пресудата станала правосилна. При повторното судење, тужителката во завршен збор го прецизирала тужбеното барање така што барала на име нематеријална штета износ од 540.000,00 денари, а за материјална штета вкупен износ од 72.500,00 денари. На овој начин тужителката ги бара истите износи за кои веќе пресудата станала правосилна, поради што следуваше тужбата за тој дел од тужбеното барање да се отфрли согласно член 394 став3 од ЗПП, бидејќи во тој дел станува збор за пресудена работа.

Со оглед на изложеното, овој суд одлучи како во изреката.

2.5. Решение на Врховниот суд на Република Македонија, Гзз.бр.97/2000 од 07.06.2000 година:" Совозачот во патничко моторно возило е трето лице и во случај на повреда во сообраќајна незгода има право на надомест на материјална и нематеријална штета по основ на одговорност на осигурувачот, без разлика на одговорноста на возачот."

Образложение

Барањето за заштита на законитоста е основано.

Во редовната постапка не било спорно дека во сообраќајната незгода во која што учествувало патничкото моторно возило "Застава 101", во возилото како совозач била тужителката и притоа се здобила со тешка телесна повреда изразена во вид на повеќе фрагментална скршеница на базичниот член од четвртиот прст на десната рака. Патничкото возило имало важечка сообраќајна дозвола и полиса, а било сопственост на возачот. Причина за сообраќајната незгода е изненадно и со голема брзина од кратко растојание од десната страна на улицата вклучувањето на друго возило со непознат регистарски број и возач. За да избегне директен судир со другото возило рефлексно возачот свртел во лево при што директно удрил во железниот браник и со тоа била предизвикана материјална штета на возилото во износ од 30.000,00 денари. Согласно полисата, сопственикот на возилото и сега тужениот се осигуруваат од одговорност по услови за осигурување од автоодговорност кои се составен дел на полисата за основна премија со 50% попуст.

Врз основа на така утврдената фактичка состојба пониските судови го одбиле тужбеното барање на тужителката да се задолжи тужениот да и плати надомест на претрпен физички бол и претрпен страв. Ова од причини што со полисата за осигурување од автоодговорност сопственикот на возилото со кое е предизвикана сообраќајната незгода, прифатил само осигурување од одговорност по услови за осигурување од автоодговорност под точка А од Полисата, а не ја прифатил понудата и не ја платил премијата за осигурување на патници од точка Б, па според тоа тужителката како патник во возилото нема право на надомест на штета по основ на осигурување од автоодговорност.

Меѓутоа, по наоѓање на овој суд, основана во барањето се укажува дека од страна на пониските судови погрешно е применето материјалното право.

Согласно член 50 и 57 од Законот за осигурување ("Службен весник на РМ" бр.49/97), кој бил во важност во време на случување на настанот, а со кој престанал да важи Законот за осигурување имоти и лица ("Службен весник на РМ" бр.49/93 и 65/93), на кој се повикува барањето за заштита на законитоста, задолжително се осигуруваат патниците во јавниот сообраќај од последици на несреќен случај, а сопственикот, односно корисникот на моторното возило и на приклучно возило е должен да склучи договор за осигурување од одговорност за штети што со употреба на моторното возило ќе им ја причини на трети лица поради смрт, телесна повреда и сл.

Согласно член 59 од истиот закон, не се сметаат за трети лица и немаат право на штета по основ на осигурување од автомобилска одговорност: договорувачот на

осигурување, сопственикот, корисникот и секој друг имател на возило, возачот на возилото и лица кои на недозволен начин го присвоиле возилото, па и тогаш кога во моментот на незгодата не управувале со возилото.

Тргувајќи од содржината на овие законски одредби произлегува дека тужителката, како патник во моторното возило, има својство на трето лице. Кога станува збор за осигурен случај од член 940 и 941 од Законот за облигационите односи, тужителката има право да бара непосредно од осигурувачот надомест на штета што ја претрпела од осигурениот случај. Имено, осигурувањето од одговорност, по услови за осигурување од автоодговорност од точка А од Полисата, е задолжително и по тој основ тужителката има право на надомест на штета. Доколку осигуреникот се осигурал и по основ осигурување опфатено со точка Б од Полисата, кое е доброволно, тогаш тужителката би имала право на надомест на штета и по тој основ, а во случајов само по основот на задолжително осигурување.

Поради напред изнесените причини, барањето за заштита на законитоста беше уважено.

Забелешка во врска со новините во нашиот Закон за облигациони односи: според Новелата на ЗОО од 2008, право на надомест на нематеријална штета имаат и правните лица чии лични права се повредени(какви што се на пример, правото на добар глас, и углед правото на назив односно фирма, правото на деловна тајна, правото на слобода на претприемаштво и сл.). Во оваа смисла зборува член 9-а став 1 и 3 а во врска со новелираниот член 189 став 3 од цитраната новела⁹.

2.6. Од судската пракса на Врховниот суд на Р.Македонија¹⁰

Рев.бр.260/2008

„..... Тужителот има својство на трето лице и како таков има право да бара непосредно од осигурувачот надомест на штета по основ на осигурување од автоодговорност како задолжително осигурување, меѓутоа само доколку

⁹Закон за облигациони односи (Сл.весник на Р.Македонија бр.18 / 01, 4/02, 84/08, 81/09)

¹⁰Превземени примери од судска пракса од http://www.vsrm.mk/Strucni_dela.aspx?delo=8 на 10.07.2014 година.

возачот по своја вина причинил штета на некое друго возило, во висината на полисата која се издава при ваков вид на осигурување. Тужениот може да плати штета единствено во границите на лимитот на кој се однесува полисата и тоа само доколку возачот на осигуреното возило е виновен односно има одговорност за настанатата штета“.

Рев.бр.287/2007

“..... Во случај кога не постои причинска врска помеѓу констатираните повреди кај тужителот и сообраќајната незгода, односно со сигурност не е утврдено дека настанатите телесни повреди се од удар кој се случил во сообраќајна незгода за која и нема докази дека е случена на тужителот не му следува надомест на нематеријална штета“.

Рев.бр.1211/2007

"..... На тужителката С.Д. сопруга на покојниот и на малолетните Е.Д. и Н.Д. им припаѓа право на надомест на нематеријална штета за претрпени душевни болки поради смрт на сопруг односно поради смрт на родител, а поаѓајќи од вештачењето правилно се утврдени висината на надоместокот за кои овој суд смета дека на тужителите ќе им ги елиминираат и ублажат психичките болки кои ги имале поради претрпени душевни болки за смрт на брачен другар и на родител. Досудените износи се реални согласно на интензитетот и времетраењето на повреденото добро и за целта за кое служи тој надоместок во смисла на одредбата од член 189 од ЗОО“.

Рев.бр.1419/2008

“..... Справедлив паричен надоместок по основ претрпени душевни болки поради смрт на блиско лице од член 190 од Законот за облигациони односи,

судот наоѓа дека им припаѓа и на тужителките Т.К и Д.К сестри на покојниот поради смрт на брат на име надомест на нематеријална штета за претрпени душевни болки и досудените износи претставуваат реална сатисфакција за повреденото добро,,.

Рев.бр.379/2010

„..... Досудениот износ по основ на нематеријална штета за претрпена душевна болка поради намелена животна активност, претрпен бол, страв и нагрдност и покрај медицинската квалификација на повредата како лесна телесна повреда, судот оцени дека врз висината на штетата по овие основи има влијание професијата на тужителката која е балерина (едната нога пократка за 1 см) и оваа повреда силно се одразила над професионалните ангажмани на тужителката и нејзиното професионално напредување“.

Рев.бр.1259/2006

„..... Со оглед на тоа што штетата не настапила во врска со работата и извршувањето на работните задачи, за туженото друштво, нема обврска на тужителите како родителите и братот на починатиот да им исплати материјална и нематеријална штета, бидејќи смртта настапила вон работно време, како директна последица на неговото однесување со прекумерно конзумирање на алкохол“.

Рев.бр.513/2010

„..... На тужителот му припаѓа право на надомест на нематеријална штета поради неосновано изречен притвор, бидејќи тужителот како млад човек за време на приведувањето и времетраењето на притворот претрпел душевна болка поради повреда на угледот, честа, слободата и правата на личноста“.

3. Надомест на материјална штета преку предмет од судска пракса

3.1. Тужба за надомест на материјална штета

ДО

ОСНОВЕН СУД ДЕЛЧЕВО

ТУЖИТЕЛ: С. Л. од Делчево, ул.“ Мирче Ацев “ бр. 39

ЕМБГ. _____

преку полномошник Б. Д. Адвокат од Делчево

ТУЖЕНИ:

1. И. С. од с. Оризари – Кочани

2. ЈП Македонски Шуми С „Голак“ - Делчево

ПРЕДМЕТ: Надомест на материјална штета

ВРЕДНОСТ: 100.000 денари

Т У Ж Б А

1.Првотужениот од летото 2009 година – со тужителот усно се договориле да се изврши сеча од шумата, сопственост на тужителот на м.в. „ Лиманов рид“ и тоа на – к.п. бр. xxx во Имотен лист бр. xxx за КО с.Град

За кое нешто тужителот на првотужениот му го дал имотниот лист за да истиот изврши идентификација на катастарски парцели и утврди дали има шума за сеча, за да потоа да се договорот за цената и количината што треба да ја исече и склучат писмен договор кој да го заверат кај надлежен нотар и прецизираат условите и начинот на работа

Без знаење и со одобрение непотпишано од тужителот Второтужениот на првотужениот му издал две одобрениа за сеча:

- На к.п бр. xxx на м.в. „Лиманов рид“ за КО с. Град на површина од 38 821 ха – сеча на количини и категории и
- К.п. бр. xxx / xxx наводно во одобруението за сеча на м.в. „Лиманов рид“ во површина од 38.821 Ха за КО с.Град сеча на количини и категории наведени во одобрената сеча

ДОКАЗ: Одобрение за сеча бр. 3xxx од хх.хх.2007 година и Одобрение за сеча бр. 0xx 10.хх.2007 година на ЈП Македонски Шуми С „Голак“ - Делчево, распит на странките во својство на сведители

Иако првотужениот знаел дека не постои потпишан и заверен писмен договор кај нотар за цената и количината за да започнат со сечата, а знаел и дека со тужителот се договориле да не го сечат делот од јужната страна на к.п. бр. хх0 кој граничи према к.п. бр. 7хх на име РМ к.п. бр. 7хх на име Ј. Љ. с. Град, к.п.бр. 7хх према С. Р. од с. Град и к.п.бр.хх бидејќи тужителот тој дел од шумата ја планирал и оставил за свои потреби.

Првотужениот без знаење на тужителот со изготвена и потпишани од страна на второтужениот потребна писмена документација ја исекол и извезол дрвената маса од двете катастарски парцели, неплаќајќи му на тужителот ниту денар.

ДОКАЗ: Распит на странките во својство на сведителие, Увид во ИЛ бр. ххх за КО с.Град, - на име С. Л. од Делчево , Увид на судот на лице место со вешто лице

2. Второтужениот без поднесено од страна на тужителот барање за одобрување на сеча, со фалификувани потписи на тужителот на горенаведените одобрувања за сеча издал одобрувања за сеча со податоци наведени погоре. Издал и обезбедил извод на дрвната маса од страна на првотужениот.

Со ваквите противправни дејствија второтужениот дозволил на првотужениот да ја исече шумата и на двете катастарски парцели к.п. бр. ххх и хх0 за КО с. Град сопственост на тужителот издавајќи му ја потребната и пропратната документација за извоз на дрвната маса, притоа овозможувајќи му на првотужениот да на тужителот причини голема материјална штета со безправно извршените дејствија.

ДОКАЗ: Поседовен лист бр. 4хх имотен лист бр.хх1 за КО с. Град, распит на странките во својство на сведители, М. К. од с. Град, С. Ј. од Делчево вработен во ГРО Гхххх, Г. В. населба Звегорска река, распит на шумарскиот инженер кој е определен за ознака на шумска маса на територијата на КО с. Град, вештачење.

Врз основа на гореизнесеното тужителот бара судот да закаже јавна расправа да ги изведе предложените докази и да ја донесе следнава

ПРЕСУДА

Се задолжаат тужените И. С. од с.Оризари и ЈП Македонски Шуми С „Голак“ - Делчево, солидарно да му платат на име штета на тужителот износ од 4.604.000,00 денари, со законска затезна камата сметано од денот на поднесување на тужбата па до исплатата, како и да му ги надоместат трошоците во постапката.

За тужителот, адвокат _____

3.2.Пресуда на првостепениот суд

ВО ИМЕТО НА ГРАЃАНИТЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Основниот суд во Кочани, како првостепен суд представен од судијата Ванчо Трајков како претседател на советот и судиите поротници Б А и М Г како членови на советот, со записничар Н С постапувајќи по тужбата на тужителот Л. С. од Делчево, против тужените И. С. од с.Оризари и ЈП Македонски Шуми С „Голак“ - Делчево, за надомест на штета, вредност на спорот 4.500.000,00-ден, по основ на одржаната главна јавна и усна расправа на ден 24.11.2011г., во присуство на тужителот, неговите полномошници Адв. Б Д од Д и Адв. Г Џ од С, првотужениот, неговиот полномошник Адв. Д Г од Д и полномошникот на второтужениот Б А дипломиран правник вработен кај второтужениот, ја донесе следната:

П Р Е С У Д А

1.Тужбеното барање на тужителот Л. С. од Делчево со кое бара да се задолжат тужените И. С. од с.Оризари и ЈП Македонски Шуми С „Голак“ Делчево, солидарно да му платат на име штета на тужителот износ од 4.604.000,00 денари, со законска затезна камата сметано од денот на поднесување на тужбата па до исплатата, како и да му ги надоместат трошоците во постапката СЕ ОДБИВА КАКО НЕОСНОВАНО.

2. СЕ ЗАДОЛЖУВА тужелот да му ги надомести трошоците во постапката на првотужениот И. С. од с.Оризари во износ од 61.400,00 денари во рок од 15 дена по приемот на пресудата.

3. Тужбеното барање на првотужениот за надоместок на трошоците во постапката за разликата од досудените 61.400,00 ден. до бараните 66.500,00 ден. во износ од 5.100,00 денари СЕ ОДБИВА КАКО НЕОСНОВАНО.

Образложение

Пред Основниот суд во Делчево тужителот поднесе тужба против И. С. од с.Оризари и ЈП Македонски Шуми С „Голак“ - Делчево за надомест на штета, вредност на спорот 100.000,00 ден. бидејќи тужителот во текот на постапката пред овој суд ја зголемил вредноста на тужбеното барање на износ од 4.500.000,00 ден. судот во Делчево се огласил за стварно ненадлежен и предметот е преотстапен на Основниот суд во Кочани.

На расправата пред овој суд при излагањето на тужбата тужителот преку неговиот полномошник остана кон тужбата и поставеното тужбено барање за надомест на материјална штета од страна на тужените, а во корист на тужителот, а во завршен збор изврши прецизирање на тужбеното барање на износ од 4.604.000,00 ден. поради тоа што првотужениот извршил сеча без за тоа да добие одобрение од страна на тужителот на шумата во сопственост на тужителот заведена на КП бр.ххх и КП бр.ххх во м.в. „Лиманов Рид“, за КО с.Град, евидентирана во ИЛ бр.7хх, за КО с. Град, а потоа за оваа исечена шума не му платил на тужителот ниту денар. Предложи тужбеното барање да биде усвоено во целост. Трошоци побара.

Во одговор на тужбата првотужениот преку неговиот полномошник наведе дека останува кон дадениот писмен одговор на тужбата, а во завршен збор наведе дека судот тужбеното барање на тужителот треба да го одбие во целост како неосновано бидејќи првотужениот на тужителот за исечената шума му ја платил договорената цена од 4.300,00 евра. Трошоци побара.

Во одговор на тужбата второтужениот преку неговиот полномошник остана кон дадениот писмен одговор на тужба и додаде дека тужбата и тужбеното барање на тужителот се неосновани бидејќи тие како јавно претрпијатие кое стопанисува со шумите врз основа на поднесено барање од страна на тужителот за сеча на шума во законска процедура издале одобрение за сеча и немаат никаква обврска

да му плаќаат штета на тужителот, а во завршен збор побара од судот тужбеното барање на тужителот да биде одбиено во целост. Трошоци побара.

Во доказна постапка судот ги прочита писмените докази и тоа: одобрение за сеча бр.000 од 10.хх.2007г. издадено од страна на второтужениот Македонски Шуми на име на тужителот, одобрение за сеча бр.0000 од хх.04.2007г. издадено од страна на второтужениот Македонски Шуми на име на тужителот; Поседовен лист препис бр.хх6 за КО Град од хх.03.2000г, Копија од катастарски план бр.ххх1-хх1 од 04.хх.2001г издаден од одделение за катастар Делчево, потврда од катастар за состојбата на ИЛ бр.хх6 од 25.05.2010г на име на тужителот; испратница бр.ххх150 издадена од второтужениот од 06.1.2008г., вешт наод и мислење на вештото лице Т. А. од хх.12.2010г.; правилник за висината на штети во шуми објавен во Сл. весник на РМ бр.75 од 07.06.2010г. дополние на вештиот наод на вештото лице од 05.04.2011г., испратница во оригинал со бр. хххх55 за купени дрва од 3 метри кубни; со согласност на полномошниците на тужителот и тужените судот ги прочита изјавите на сведоците дадени на записник од 16.02.2008г пред Основен суд Делчево и тоа изјавите на сведоците: С. Ј. од Делчево, М. Ј. од Делчево, В. А. од Делчево, С. М. од с.Трабовиште и Јован С. од с.Моштица, ги сослуша сведоците М. Јангеловски од Делчево, М. А. од Делчево, Б. С. од Делчево, Ј. Христовски од с.Габрово, Илија Ј. од М. Каменица, Ј. Стоменовски од с. Моштица, на записник од 28.10.2011, го сослуша сведокот Т. А. на записник од 24.11.2011г, изведе доказ со сослушување на странките, па судот врз основа на совесна и грижлива оценка на секој доказ посебно и сите докази заедно, како и врз основа на резултатите на целокупната постапка во смисла на членовите 7 и 8 од ЗПП, ја утврди следната фактичка состојба:

Првотужениот И.С. од с.Оризари се занимава со сеча и продажба на дрва на начин што од луѓе кои имаат шума им ги купува дрвата и потоа организира сеча и дрвата ги продава. Така во конкретниот случај преку еден негов пријател стапил во контакт со тужителот при што се договориле да првотужениот ја купи шумата во негова сопственост. Поради тоа тужителот и тужениот кон крајот на 2006 почетокот на 2007 год. излегле на лице место во местото викано „Луманов рид“ во Катастарска општина с.Град, заедно со нив било и лицето сведокот Ј. Стоименовски. Странките се договориле да првотужениот му ја купи на тужителот целата шума во негова сопственост односно и двете катастерски парцели за цена од 4.300 евра и да му даде еден камион дрва неklasирани. Тужителот го замолил првотужениот Игор што побрзо да почне со сечата на шумата од причина што мештаните од с.Град му ја краделе, а исто така сакал бидејќи шумата останала од татко му, парите да ги подели на децата и да купи кола.

Бидејќи се работело за шума во површина од 93 декари првотужениот отишол кај надлежниот за сечење на шума во Делчево, кај второтужениот ЈП Македонски

Шуми С „Голак“ - Делчево и разговарал со одговорниот инженер сведокот М. Јангеловски при што го запознал дека ја купил шумата од тужителот Л. С., а тој му рекол дека е потребно да дојде и Л. да потврди за да се спрема документација. Исто така му рекол на првотужениот дека е потребно катастарски да ја одбележи површинатана која ќе се сече за да се маркира точно. Поради ова првотужениот го ангажирал лицето - сведок Т. А., геодетски инженер од Делчево вработен во фирмата Гео Инг довел Делчево, кој по претходно одобрение од тужителот и заедно со првотужениот изегол на лице место и извршил одбележување на површината на шумата која требало да биде исечена, за што составил и записник. Потоа првотужениот како што се договорил со тужителот, како сведоци ги земал М. Јангеловски инженер во шумството и Ј. С. и отишле кај тужителот дома. Првотужениот со него носел 2500 евра како прва рата за плаќање на купената шума, а парите биле во апоени од франкови, денари и евра. Бидејќи времето било убаво седеле на терасата на куќата на тужителот два до три саати и му ги дал парите на тужителот со обврска другите што остануваат да му ги даде во кратко време потоа, како и да му испорача и еден камион огревно дрво. Потоа било потребно да се извади одобрение за сеча кое нешто го направил тужителот кој поднел молба до второтужениот ЈП Македонски Шуми С „Голак“ Делчево, при што истата му била одобрена. После ова првотужениот започнал со сечата. Ова одобрение се вади така што по поднесената молба шумарскиот инжењер излегува на лице место пак ја проверува парцелата и врши маркирање сето тао беше запазено после што јас почнав со сечење на шума.

Бидејќи првотужениот и сеуште не му ја платил втората рата на тужителот повеќе шумари вработени во шумството помеѓу кои и сведокот М. А. го известиле дека тужителот им кажал повеќе да не му дозволуваат да сече дрва. Тогаш првотужениот собрал уште 1800 евра и по претходен договор со тужителот парите му ги дал на тужителот и тоа во продавницата во с.Звезгор во присуство на сведоците И. Ј. и М. Ј.

Бидејќи имало поголема количина за сечење на дрва се ваделе одобренија за сеча повеќе пати постепено како ќе се стасало со сечата, но при вадењето на нови одобренија тужителот не било потребно да поднесува нови молби бидејќи таа се поднесувала еднаш, а тоа било сторено од негова страна на почетокот па поради тоа понатаму одобренијата ги вадел првотужениот или пак луѓето што тој ќе ги прател и надлежните во ЈП Македонски Шуми С „Голак“ - Делчево издавале ново одобрение бидејќи веќе на почетокот бил формиран предмет. За цело време додека траела сечата тужителот и првотужениот телефонски контактирале и тужителот доаѓал на сечата за да види како се одвиваат работите.

Со сечата конечно било завршено на крајот на 2007г. Во однос на обврската останата на тужителот да му достави еден камион неklasирани дрва на тужителот истата ја извршил во 2008г но не од неговата шума туку бидејќи во тоа време вршел сеча на друга шума во атарот на с. Драмче, возачот- сведокот Ј. Х. му ги испорачал овие дрва на тужителот за што била составена и испратница.

Од вака утврдената фактичка состојба, судот одлучи како во изреката на пресудата од следните причини:

Согласно чл.141 од ЗОО е предвидено дека тој што со вина ќе му причини штета на друг, должен е да ја надомести. Тоа значи дека за да постои овој облигационо-правен однос потребно е да бидат исполнети неколку услови и тоа: да постои штетник и оштетен, а во исто време штета, одговорност за штета - противправно дејствие на штетникот и причинска врска за настанување на штетата.

Во конкретниот случај тужителот смета дека е оштетено лице од тужените за кои смета дека се штетници и дека со противправни дејствија му предизвикале штета на тужителот во висина на исечената шума, па дека заради тоа тие солидарно се одговорни за истата.

Во конкретниот случај судот од увидот во одобрието за сеча бр.хх60 од хх.04.2007г. издадено од страна на второтужениот утврди дека тужителот за периодот од 2004 до 2013г. има право да посече 360м² дрвна маса, а во 2007 му се одобрува сеча на 200м³.

Од увидот пак во другото одобрието за сеча бр.хх9 од 10.08.2007г.се утврди дека на тужителот му е одобрено сеча на 70м³ дрва.

Од сослушаните сведоци М. Ј. од Делчево вработен кај второтужениот, Ј. С. од с.Моштица и И. Јанковски од М.Каменица се утврди дека тужителот на тужениот шумата во негова сопственост запишана на негово име во Имотен лист бр.хх1 за КО с. Град, и тоа на КП ххх и КП ххх, му ја продал за цена од 4.300 евра и за еден камион неklasирани дрва. Од изјавите на овие сведоци се утврди дека цената на тужителот тужениот му ја исплатил на двапати и тоа еднаш му платил износ од 2.500 евра во апоени од денари, евра и швајцарски франци и втората рата во износ од 1.800 евра.

Од изјавата на сведокот М. Јангеловски одговорно лице за сеча - шеф на манипулација кај второтужениот можеше да се утврди дека тој со тужениот бидејќи овој му соопштил дека ја купил шумата од тужителот отишле кај Лиман дома при тоа тужениот му дал на тужителот капар за купената шума, а тој му рекол дека од сега натаму ќе си имаат работа со првотужениот и бидејќи ја купил од него шумата може да вади потребни документи за сеча и извоз на истата. Исто

така овој сведок изјави дека се случувало на два-три пати тој да ја стопира сечата, а по претходна интервенција на тужителот бидејќи првотужениот не му ја платил шумата во целост. Ова го потврди и сведокот предложен од страна на тужителот и тоа со слично име и презиме, М. А. со прекар ТХХХХХ пензионер од Делчево кој изјави дека со тужителот отишле кај сведокот М. Ј. кој бил негов комшија при што тужителот му соопштил дека сака да ја стопираат сечата, а Јангеловски му одговорил дека штом тој сака сечата ќе се стопира. Од изјавата на овој сведок Јангеловски судот исто така утврди дека тој посредувал тужителот и првотужениот да се сретнат во продавницата во с.Звегор сопственост на Ж. Н. каде тужениот му ја платил и втората рата за купената шума.

Исто така сведокот Ј. Стоименовски од с.Моштица во својата изјава дадена пред судот на расправата одржана на ден 28.10.2011г. изјави дека бил присутен кога тужениот на тужителот во куќата на тужителот му дал 2.500 евра кои пари биле во евра, франкови и денари, исто така овој сведок потврди дека тужителот повеќе пати додека траела сечата доаѓал на лице место на сечата за да види како се одвиваат работите, при што во една прилика и заедно сечеле еден стар даб.

Дека на тужителот му е исплатена и втората рата, потврди и сведокот И. Јанковски од М. Каменица кој изјави дека во продавницата во с.Звегор, тужениот му дал пари на тужителот, а тужителот му рекол дека слободно може да сече и да извезува дрва и тоа да го направи што побрзо бидејќи мештаните на с.Град краделе од оваа шума.

Од изјавата на сведокот Т. Ангелов геодетски инженер во дооел „Гео Инг“ Делчево судот утврди дека тужителот и првотужениот заедно дошле во просториите на фирмата во Делчево каде тужителот му дал скица и побарал од него да изврши одбележување на двете парцели од неговата шума за сеча. Оваа изјава на овој сведок е во спротивност со изјавата на тужителот кој изјави дека никогаш не барал да се врши сеча на неговата шума освен за пет кубика дрва за негови потреби. Поради ова и судот не поклони верба на неговиот исказ, а поклони верба на овој сведок Т. Ангелов бидејќи неговата изјава не е во спротивност со изјавите на другите сведоци и со изјавата на првотужениот, а исто така не е во спротивност со изведените писмени докази - одобренија за сеча.

Согласно сето напред наведено судот одлучи како во изреката на пресудата и го одби тужбеното барање на тужителот бидејќи од изведените докази се докажа дека првотужениот од с.Оризари му ја платил на тужителот Лиман Сајдиски од Делчево договорената цена од 4.300,00 евра за купената шумата во сопственост на тужителот. Во однос на тужбеното барање насочено кон второтужениот ЈП Македонски Шуми С „Голак“ - Делчево, судот го одби од причина што ова јавно претпријатие во случајот не се јавува како купувач на шумата на тужителот, а

доколку бил сторен фалсификат на одобренјата за сеча од страна на некое лице вработено во ова претпријатие, тужителот тоа требело да го докаже во соодветна постапка.

Согласно чл.148 и чл.158 од ЗПП судот го задолжи тужителот да му ги надомести на првотужениот трошоците во постапката, во износ од 61.400,00 денари кои се однесуваат за: износ од 3.900,00 ден. за состав на одговор на тужба со 30% паушал, износ од 5.850,00 ден. за застапување на ден 06.10.2010г. (3.900,00 ден. со 30% паушал, зголемување за второтужен 30% износ од 1.170,00 ден. и еден час часовнина износ од 780,00 ден), износ од 6.630,00 ден. за застапување на ден 16.02.2011г. (3.900,00 ден. со 30% паушал, зголемување за второтужен 30% износ од 1.170,00 ден. и два часа часовнина износ од 1.560,00 ден), износ од 6.630,00 ден. за застапување на ден 22.11.2010г. (лице место износ 3.900,00 ден. со 30% паушал, зголемување за второтужен 30% износ од 1.170,00 ден. и два часа часовнина износ од 1.560,00 ден), износ од 5.850,00 ден. за застапување на ден 06.04.2011г. (3.900,00 ден. зголемување за второтужен 30% износ од 1.170,00 ден. и еден час часовнина износ од 780,00 ден) , износ од 5.850,00-ден. за застапување на ден 30.09.2011г. (3.900,00 ден., зголемување за второтужен 30% износ од 1.170,00 ден. и еден час часовнина износ од 780,00 ден), износ од 8.190,00 ден. за застапување на ден 28.10.2011г. (3.900,00 ден. , зголемување за второтужен 30% износ од 1.170,00-ден. и четири часа часовнина износ од 3.120,00 ден), износ од 6.630,00-ден. за застапување на ден 24.11.2011г. (3.900,00 ден., зголемување за второтужен 30% износ од 1.170,00-ден. и два часа часовнина износ од 1.560,00 ден), износ од 3.000,00 ден. сведочки денгуби (6x500,00 ден.), износ од 3.900,00 ден. за состав на поднесок од 11.05.2011г. за утврдување на трошоци по постапката по предметот П-1 бр. 82/11 со 30 % паушал и износ од 1.170,00 ден. 30% зголемување за второтужен, износ од 1.200,00-ден. Трошоци за превоз - автобуска карта на релација Делчево - Кочани - Делчево за три застапувања, износ од 1.300,00-ден. за состав на полномошно и износ од 1.300,00-ден. за состав на трошковник.

Судот го одби тужбеното барање на првотужениот за надоместок на трошоците во постапката во износ од 5.100,00 ден., а кои се однесуваат за разликата помеѓу прифатените трошоци за превоз од 1.200,00 ден. до бараните од 6.300,00 ден. бидејќи полномошникот на првотужениот со ништо не докажа дека патувал на рочиштата со сопствено возило.

ОСНОВЕН СУД КОЧАНИ, на ден 24.11.2011 година.

ПОУКА: Рок за жалба 15 дена по приемот на пресудата преку до Апелационен суд во Штип.

Претседател на советот,

С у д и ј а,

Ванчо Трајков

Прашања:

1. Кој облигационен однос постои според исказите наведени во тужбата, притоа определи ги страните на тој однос, предметот, правниот факт и содржината на тој однос?
2. Кој облигационен однос постои според утврдената фактичка состојба од страна на првостепениот суд, определи ги страните, предметот, правниот факт и содржината на тој однос?
3. Во што се состои материјалната штета во конкретниот случај?

ВЕЖБА БР. 11

Стекнување без основ

1. Анализа на пример од судска пракса

1.1.Тужба

До

Основен суд Кочани

Тужител: ДОО „ОПАЛИТ“ Чешиново

ДБ 4013992100558

Преку полн. адв. Сане Димитров-Ковачки

Од Кочани ул.„Никола Карев“ бб

Тужен: Ефтимов Страхил од с. Соколарци

Основ: **Стекнување без основ**

Вредност: 547.560,00 ден.

Т У Ж Б А

Врз основа на правосилна пресуда на основниот суд во Кочани П.бр.545/04 од 22.10.2004 година тужителот на ден 31.07.2006 год. на тужениот му има исплатено износ од 207.560,00 ден од кои на име главен долг износ од 157.016,00 денари, камата на главен долг износ од 37.184,00 денари и процесни трошоци во износ од 13.360,00 денари.

Доказ: Пресуда на Основниот суд во Кочани

П.бр..545/04 од 22.10.2006 година

Извод од тековна сметка бр. 78 од 31.07.2006

Каса исплати бр. 23 од 31.07.2006 год.

Во меѓувреме со пресуда на Врховниот суд на Република Македонија Рев.бр.613/2005 од 25.10.2006 годи. Правосилната сресуда П.бр.545/04 од 22.10.2004 год е преиначена така што тужбеното барање на тужителот – сега тужениот е одбиено како неосновано.

Дкоказ: Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија Рев.бр.613/2005 од 25.10.2006.

Со оглед на тоа што основот врз основа на која е извршена исплатата на тужениот е укината, односно не постои а тужениот не ги има вратено парите, тужителот ја поднесува оваа тужба и бара судот да закаже главна, јавна и усна расправа на која по изведувањето на предложените докази ќе ја донесе следната

ПРЕСУДА

Тужбеното барање на тужителот **СЕ УСВОЈУВА** во целост.

Се задолжува тужениот Ефтимов Страхил од с. Соколарци на име стекнување без основ да му плати на тужителот износ од 207.560,00 денари со законска камата по стапка утврдена со ЗВСЗК сметано од 01.08.2006 год. па до конечната исплата како и да му ги надоместат трошоците во постапката што ќе бидат пријавени на главната расправа, а сето тоа во рок од 15 дена по приемот на пресудата.

ПОСЕБНО БАРАЊЕ

Со оглед на тоа што постои бојазност по правосилното завршување на спорот тужителот да не може да го наплати своето побарување, а со тоа да претрпи ненадоместена штета, тужителот му предлага на судот согласно член 266 и 267 од ЗИП да го донесе следното

РЕШЕНИЕ

Заради обезбедување на парично побарување на тужителот **СЕ ДОЗВОЛУВА ПРИВРЕМЕНА МЕРКА** и на тужениот **МУ СЕ ЗАБРАНУВА** да располага преку отуѓување-оптоварување на своите недвижности и евидентирани во имотен лист бр. 181 за КО Уларци, имотен лист бр.387 за КО Чешиново, Поседовен лист бр.224 за КО Соколарци и поседовен лист бр.846 за КО Спанчево.

Оваа привремена мерка ќе трае 15 дена по правосилното завржување на спорот и истата ќе биде доставена за евиденција во ДЗГР – Одделение за премер и катастар Кочани.

1.2. Пресуда на Основен суд

П.бр.259/2007

ВО ИМЕТО НА ГРАЃАНИТЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Основниот суд во Кочани, како првостепен граѓански суд и тоа судијата Виолета Миладинова како судија поединец, при записничар Николина Стојкова, постапувајќи по тужбата на тужителот ДОО Опалит Чешиново против тужениот Страхил Ефтимов од с. Соколарци, за стекнување без основ, вредност на спорот 547.569,00 денари, со предлог за издавање на привремена мерка забрана за располагање со имотот, по основ на одржана главна, јавна и усна расправа на ден 12.09.2007 год. Во присуство полномошникот на тужителот адвокат Сане Димитров од Кочани и тужениот, ја донесе следнава

ПРЕСУДА

Тужбеното барање на тужителот, **ДЕЛУМНО СЕ УСВОЈУВА.**

СЕ ЗАДОЛЖУВА тужениот Страхил Ефтимов, да му исплати на тужителот ДОО Опалит Чешиново износ од 547.560,00 денари на име стекнување без основ со законска затезна камата на овој износ по стапка утврдена според ЗВСЗК, сметано од денот на поднесување на тужбата 24.04.2007 год. До денот на конечната исплата, како и да ги надомести трошоците во постапката на тужителот во износ од 10.020,00 денари, се во рок од 15 дена од приемот на пресудата.

Тужбеното барање на тужителот на име законска затезна камата на главниот долг во износ од 110.220,00 денари сметано од 01.08.2006 до 27.04.2007 година СЕ ОДБИВА.

РЕШЕНИЕ

Предлогот за издавање привремена мерка поднесен од тужителот ДОО Опалит Чешиново, СЕ УСВОЈУВА.

Се забранува на тужениот Страхил Ефтимов од с. Соколарци, да располага со отуѓување – продажба на недвижностите и тоа Кп.бр.3175/04 и Кп.бр.3444/1 заведени во Поседовен лист бр.846 за КО Соколарци.

Привремената мерка ќе трае 15 дена, по правосилното завршување на постапката по предмет бр. П.бр.259/2007 и истата да се достави до ДЗГР – Одделение за премер и катастар Кочани.

Предлог за издавањето на привремената мерка со забрана на тужениот Страхил Ефтимов од с. Соколарци, да располага со отуѓување – продажба на недвижностите заведени во Имотен лист бр. 154 за КО Соколарци, Имотен лист бр. 265 за КО Уларци, ПОседовен лист бр. 454 за КО Бање е ПОВЛЕЧЕН.

ОБРАЗЛОЖЕНИЕ

Пред Основниот суд во Кочани, тужителот ДОО Опалит Чешиново поднесе тужба против тужениот Страхил Ефтимов од с. Соколарци, за стекнување без основ, вредност од 547.560,00 денари со предлог на издавање привремена мерка.

Постапувајќи по тужбата судот примерок од тужбата му достави на одговор на тужениот кој во законскиот рок даде писмен одговор на тужбата во кој ги оспорува наводите во тужбата и тужбеното барање.

Постапувајќи по тужбата судот закажа и одржа неколку главни расправи, а последната ја одржа на ден 12.09.2007 на која пристапија полномошникот на тужителот адв. Сане Димитров и тужениот.

На расправата на ден 12.09.2007 година полномошникот на тужителот адв. Сане Димитров остана на тужбеното барање и при изјавата дадена на расправата од 13.06.2007 година на која го повлече и предлогот за привремена мерка, а во завршен збор предложи судот да го уважи тужбеното барање онака како што е поставено и побара трошоци по писмено приложен трошковник во износ од 9.330,00 денари.

На расправата на ден 12.09.2007 година во одговор на тужбата тужениот остана во целост со дадениот писмен одговор на тужбата и предложи судот да го одбие тужбеното барање, а во завршен збор предложи тужбеното барање да се одбие. Трошоци не побара.

Во доказната постапка, судот ги прочита следните видови на докази:

Пресуда од Основен суд Кочани П.бр.545/4 од 22.10.2004; Пресуда на Апелациониот суд во Штип Гж.бр. 2914/04 од 10.03.2005 г.; извод за промените и состојбата на средствата на сметката на ден 31.07.2006 на име ДОО Опалит Чешиново при Комерцијална банка АД Скопје извод бр.78; каса да исплати бр.23 на име Страхил Ефтимов од 31.07.2006 на износ 547.560,00 денари; Пресуда на Врховниот суд на РМ Рев.бр. 613/2005; имотни листови во фотокопија броеви и катастарки општини, нечитливи два броја на име Страхил Ефтимов, фотокопија од Поседовен лист, фотокопија на решение од ДЗГР одделение за премер и катастар од Кочани УП 1214/24/1 од 11.05.2007, фотокопија од пресуда од Апелационен суд Штип Гж.бр. 721/2006 од 17.05.2006, поседовен лист во оригинал на двете страни бр.848 за КО Соколарци, па ценејќи го секој доказ одделно и сите докази заедно, ја утврди следната фактичка положба:

Тужениот Страхил Ефтимов од с. Соколарци, бил вработен кај тужителот ДОО Опалит Чешиново на кого му престанал работниот однос со отказ без отказан рок. Тужениот повел парница за поништување на одлуките за престанок на работниот однос донесени од страна на ДОО Опалит Чешиново и со Пресуда на Основниот суд во Кочани П.бр.545/04 од 22.10.2004 година, тужбеното барање на тужениот е одбиено како неосновано. Тужениот благовремено поднел жалба против Пресудата П.бр.545/04 и со Пресуда на Апелациониот суд Штип Гж.бр.2914/04 од 10.03.2005 жалбата му е уважена и Пресудата на Основниот суд Кочани е преиначена така што одлуките за престанок на работниот однос на тужениот се поништуваат како незаконити и ДОО Опалит Чешиново е задолжен да му исплати вкупен износ од 157.016,00 денари со затезна камата и трошоци во постапката износ од 13.360,00 денари и со пресуда Гж.бр.721/2006 од 17.05.2006 на Апелациониот суд Штип пресудата на Основниот суд Кочани е потврдена.

Тужителот ДОО Опалит Чешиново на ден 31. 07.2006 му исплатил на тужениот вкупен износ од 207.560,00 денари од кои 157.016,00 денари на име неиплатени плати, износ од 37.184,00 денари на име камата и износ од 13.360,00 денари на име надомест на судски трошоци.

Тужениот ДОО Опалит Чешиново поднел Ревизија на пресудата од Апелациониот суд Штип Гж.бр.2914/04 од 10.03.2005 и со пресуда на Врховниот суд на РМ Рев.бр.613/2005 од 25.10.2006 ревизијата се уважува, пресудата на Апелациониот суд се преиначува така што пресудата на Основниот суд Кочани П.бр.545/04 од 22.10.2004 година со кое е одбиено тужбеното барање на сега тужениот за поништување на одлуките за престанокот на работниот однос сега се потврдува.

Тоа е фактичката состојба.

Оваа фактичка состојба судот ја утврди од изведените докази во текот на расправата.

Согласно член 199 од ЗОО: „Кога дел од имотот на едно лице ќе премине на било кој начин во имотот на друго лице, а тоа преминување нема свој правен основ, стекнувачот е должен да го врати тој дел од имотот ако тоа е можно, а инаку е должен да ја надомести вредноста на постигнатата корист. Под премин на имотот се подразбира и стекнување на корист со извршено дејствие. Обврската за враќање, односно надомест на вредноста настанува и кога нешто ќе се прими со оглед на основот што не се остварил или кој подоцна отпаднал..

Член 203 од истиот закон: „Кога се враќа она што е стекнато без основ мора да вратат плодовите и да се плати затезна камата, и тоа ако стекнувачот е несовесен, од денот на стекнувањето, а инаку од денот на поднесувањето на барањето“.

Во конкретниот случај од изведените докази во текот на постапката неспорно е дека тужениот бил вработен кај тужителот и дека работниот однос му престанал

со отказ без отказан рок. Од увидот во Пресудата п.бр. 545/04 од 22.10.2004 година тужбеното барање на сега тужениот за поништување на одлуките за престанок на работниот однос донесени од сега тужителот ДОО Опалит Чешиново е одбиено како неосновано, а од увидот во пресудата на Апелциониот суд Штип Гж.бр.2914/04 од 10.03.2005 се утврди дека пресудата од Основниот суд Кочани е преиначена и одлуките за престанок на работниот однос на тужениот се поништени како незаконити.

Од увидот во пресудата П.бр.346/2005 од 12.12.2005 на Основниот суд Кочани се утврди дека тужениот водел граѓански спор за надомест на штета поради незаконски престанок на работниот однос и тужбеното барање делумно е усвоено и ДОО Опалит Чешиново е задолжен да му плати вкупен износ од 157.016,00 денари, со затезна камата и трошоци во постапката од 13.360,00 денари, а од увидот во пресудата на Апелциониот суд Штип Гж.бр.721/2006 се утврди дека пресудата на Основниот суд Кочани е потврдена. Од увидот во извод од промена на сметка од 01.08.2006 и од каса да исплати бр.23 од 31.07.2006 се утврди дек ДОО Опалит Чешиново му исплатил на тужениот вкупен износ од 207.560,00 денари. Од увидот во пресудата на Врховниот суд Рев.бр.613/2005 се утврди дека ревизијата се уважува, пресудата на Апелциониот суд Штип Гж.бр.2914/4 се преиначува така што пресудата од Основниот суд Кочани П.бр.545/04 со која е одбиено тужбеното барање на сега тужениот за поништување на одлуките за престанокот на работниот однос се потврдува.

Бидејќи пресудата П.бр.545/04 од 22.10.2004 со која се одбива тужбеното барање на сега тужениот за поништување на одлуките за престанок на работниот однос е потврдена, а исплатата на паричниот износ од 207.560,00 денари од страна на тужителот на сега тужениот е извршен врз основа на оваа пресуда и бидејќи основот врз основа на кој е извршена исплатата не постои, а тужениот ги нема вратено парите, судот смета дека тужениот износот што го примил го стекнал без основ и од тие причини одлучи ако во ст.2 од изреката на пресудата го задолжи тужениот да му ги врати на тужителот износот од 207.560,00 денари што ги има стекнато без основ.

Бидејќи тужениот паричниот износ го примил вр основа на пресудата П.бр.545/04, судот смета дека во моментот кога ги примил бил совесен и од тие причини согласно погоре цитираната одредба при враќањето на износот што го стекнал без основ тој е должен да плати и законска затезна камата сметано од денот на поднесувањето на тужбеното барање – тужбата од 27.04.2007 година до денот на конечната исплата, а тужбеното барање на тужителот на име камата на износот што го стекнал без основ за период од 01.08.2006 до 27.04.2007 судот го одби бидејќи смета дека во тој период тужениот бил совесен.

Бидејќи полномошникот на тужителот го повлече предлог барањето за издавање на привремена мерка, судот одлучи како во диспозитивот на решението и констатира дека во тој дел предлогот е повлечен.

Одлуката за трошоците судот ја донесе согласно член 148 од ЗПП и бидејќи тужителот успеа во поголем дел од спорот, судот го задолжи тужениот да ги надомести трошоците во постапката на тужителот во износ од 39.242,00 денари од кои: состав на тужбата со временна мерка 4.680 ден., за застапување на 5 рочишта по 3.900 ден. Износ од 19.500,00 денари, часовница за 5 часа по 780,00 денари износ од 3.900,00 денари и судски такси со временна мерка и одлука износ од 11.162,00 денари.

ОСНОВЕН СУД КОЧАНИ, на ден 12.09.2007

Поука: Во рок од 15 дена по приемот на пресудата, има право на жалба преку овој суд до Апелациониот суд Штип.

Судија
Виолета Миладинова

Прашања:

1. За кој облигационен однос се зборува во анализираната тужба и првостепена пресуда?
2. Определи ги страните на тој однос.
3. Што претставува стекнување без основ според законот?
4. Кои права и обврски произлегуваат од овој однос?
5. Кое е значењето на совесноста/несовесноста на страните за овој однос?

ВЕЖБА БР. 12

Работоводство без налог и еднострани изјави на волја (јавно ветување награда и издавање хартии од вредност)

1. Пример за јавно ветување награда¹¹

По низа труења животни во Ново Лисиче, Здружението за заштита на животни „Анима мунди“, понуди 500 евра награда за секоја информација, сведоштво и доказ, што би помогнале да се пронајде сторителот или сторителите, со цел да бидат казнети во согласност со законските одредби. Нивната несовесност, посочуваат активистите, не е насочена само кон мачење на животните и нивно усмртување, напротив и кон малите деца, кои играат на местата каде што е расфрлан отровот. Последен пример е труењето на маалското милениче Локи, кое живее во реонот на булевар АСНОМ, од број 4 до 16. Кучето, деновиве, било затруено со поголемо количество отров, при што од устата му излегувала пена и крв. Благодарение на брзата реакција на луѓето кои го нашле, но и ветеринарната грижа, кучето добило силна и комплетна терапија и реанимација, но с` уште се бори за живот. Ветеринарот тврди дека отровот е многу силен и дека вакво нешто во својата практика одамна немало видно. Тој што го затрул кучето сторил тешко кривично дело и си игра со животите на животните, но и на граѓаните. Бидејќи ова не е прво труење во реонот, веруваме дека истиот сторител е убиецот и на други многубројни животни во минатото - рекоа од „Анима мунди“.

Тие ги повикуваат граѓаните да помогнат во истрагата, а со тоа да учествуваат во одбраната на општата безбедност. Освен во Ново Лисиче, но и во населбата Лисиче, од „Анима мунди“ нагласуваат дека труења на кучиња имало и во нов и стар Аеродром, Радишани, Волково, Автокоманда, Маџари, Ѓорче Петров, Карпош, Центар, Капиштец, Чаир. Труењето животни е кривично дело и за него е предвидена парична казна која ја одредува судот или казна затвор од шест месеци, но, според МВР, сторителите тешко се пронаоѓаат од Здружението велат дека ако кучето преживее, тие ќе се обидат да му најдат дом. Делото го пријавиле во полиција. (А.П.)

¹¹ Ова јавно ветување награда е сторено преку дневен печат и е достапно на <http://dnevnik.mk/?ItemID=10CFBAC1FA060C49B3BCF922A8E58B68> на ден 08.07.2014 година

Прашања:

1. Во оваа вест од дневниот печат е содржан еден облигационен однос – одреди кој.
2. Кои се страни на облигациониот однос?
3. Во што се состои содржината на односот – кои се правата и обврските на страните?

**Забелешка: Согласно член 218 од ЗОО:" (1) Со јавен оглас стореното ветување награда на оној што ќе изврши определено дејствие, ќе постигне некој успех, ќе се најде во определена ситуација или, ако ветувањето е сторено под некој друг услов, го обврзува ветувачот да го исполни ветувањето.*

(2) Ветувачот на награда или на каков и да е награден натпревар е должен да го определи рокот за натпревар, а ако не го определи секој што сака да учествува во натпреварот има право да бара тој да го направи во примерен рок."

2. Одредби од ЗОО за хартии од вредност

ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Поим

Член 223

Хартија од вредност е писмена исправа со која нејзиниот издавач се обврзува дека ќе му ја исполни на нејзиниот законит имател обврската запишана на таа исправа.

Суштествени состојки

Член 224

(1) Хартијата од вредност мора да ги содржи следниве суштествени состојки:

- 1) означување на видот на хартијата од вредност;

2) фирма, односно назив и седиште, односно име и живеалиште на издавачот на хартијата од вредност;

3) фирма, односно назив или име на лицето на кое, односно по чија наредба гласи хартијата од вредност, или означување дека хартијата гласи на доносителот;

4) точно означена обврска на издавачот што произлегува од хартијата од вредност;

5) место и датум на издавањето на хартијата од вредност, а кај оние што се издаваат во серија и нејзиниот сериски број и

6) потпис на издавачот на хартијата од вредност, односно факсимил на потписот на издавачот на хартиите од вредност што се издаваат во серија.

(2) Со посебен закон за одделни хартии од вредност можат да бидат определени и други суштествени состојки.

(3) Исправата која не содржи која и да е од суштествените состојки не важи како хартија од вредност.

(4) Хартиите од вредност издадени во серија, кои не содржат која и да е од суштествените состојки, немаат правно дејство.

На кого може да гласи хартијата од вредност

Член 225

Хартијата од вредност може да гласи на доносител, на име или по наредба, освен ако поинаку не е уредено со закон.

Настанување на обврската

Член 226

Обврската од хартијата од вредност настанува во моментот кога издавачот на хартијата од вредност ќе му ја предаде на нејзиниот корисник.

Посебни услови за издавање хартија од вредност во посебна серија

Член 227

Со посебен закон се определуваат и другите услови за издавање хартии од вредност во серија.

II. ОСТВАРУВАЊЕ НА ПРАВОТО

Кому му припаѓа правото од хартијата од вредност

Член 228

- (1) Побарувањето од хартијата од вредност е врзано за самата хартија и му припаѓа на нејзиниот законит имател.
- (2) Како законит имател на хартија од вредност на доносител се смета нејзиниот доносител .
- (3) Како законит имател на хартија од вредност на име или по наредба се смета лицето на кое хартијата од вредност гласи, односно лицето врз кое уредно е пренесена.
- (4) Совесниот прибавувач на хартија од вредност на доносител станува нејзин законит имател и го стекнува правото на побарувањето запишано на неа и кога хартијата од вредност излегла од рацете на нејзиниот издавач, односно на нејзиниот поранешен имател и без негова волја.

Кој може да бара исполнување

Член 229

Исполнување на побарување на хартија од вредност може да бара, со нејзино поднесување, само нејзиниот законит имател, односно лицето кое ќе го овласти тој.

III. ПРЕНОС НА ХАРТИЈА ОД ВРЕДНОСТ

Пренос на правото од хартијата врз доносител

Член 230

Правото од хартијата од вредност се пренесува врз доносителот со нејзино предавање .

Пренос на правото од хартијата на име

Член 231

- (1) Правото од хартијата од вредност на име се пренесува со цесија.
- (2) Со посебен закон може да биде определено дека правото од хартијата од вредност на име може да се пренесува и со индосамент.
- (3) Пренос на правото од хартијата од вредност на име се врши со забележување на самата хартија фирмата, односно називот, односно името на новиот имател, со

потпишување од пренесувачот и запишување на преносот во регистарот на хартиите од вредност, ако таков регистар се води кај издавачот.

Прашања:

- 1.Што е хартија од вредност според ЗОО?
- 2.Кои се суштествени состојки на хартиите од вредност?
- 3.Кои се видови на хартии од вредност?

3. Одредби од ЗОО кои се однесуваат на рабоводство без налог

Општо правило

Член 209

Кон вршење туѓа работа може неповикано да се пристапи само ако работата не трпи одлагање, па претстои штета или пропуштање на очигледна корист.

Отсек 2

ОБВРСКИ И ПРАВА НА РАБОТОВОДИТЕЛОТ БЕЗ НАЛОГ

Обврски на рабоводителот без налог

Член 210

(1) Рабоводителот без налог е должен за својата постапка да го извести што е можно побргу оној чија е работа и да ја продолжи започнатата работа доколку му е тоа разумно можно, додека овој не ќе биде во можност да ја преземе грижата за неа.

(2) По завршената работа тој е должен да му положи сметка и да му го отстапи на оној чија е работата сето она што го прибавил вршејќи ја неговата работа.

(3) Доколку поинаку не е определено со закон, рабоводителот без налог има обврски на налогопримач. Должно внимание и одговорност

Член 211

(1) При вршењето на туѓа работа работодавачот без налог е должен да се раководи со вистинските или веројатните намери и потреби на оној чија е работата.

(2) Тој е должен да постапи со внимание на добар стопанственик, односно добар домаќин.

(3) Судот може, со оглед на околностите во кои некој неповикано врши туѓа работа, да ја намали неговата одговорност или сосем да го ослободи од одговорноста за невнимание.

(4) За одговорноста на деловно неспособен работодавач без налог важат правилата за неговата договорна и вон договорна одговорност.

Право на работодавачот без налог

Член 212

(1) Работодавачот без налог кој постапил во сето како што треба и го работел она што го барале околностите, има право да бара од оној чија работа ја вршел да го ослободи од сите обврски што поради таа работа ги презел врз себе, да ги преземе сите обврски што ги прифатил од негово име, да му ги надомести сите нужни и корисни издатоци, како и да му ја надомести претрпената штета, дури и ако не е постигнат очекуваниот резултат.

(2) Нему му припаѓа и примерен надомест за трудот, ако ја отстранил штетата од лицето чија е работата или ако му прибавил корист што им одговара во сето на неговите намери и потреби.

Вршење на туѓи работи со намера да му се помогне на друг

Член 213

Тој што врши туѓа работа со намера да му помогне на друг, а не се исполнети условите за раководство без налог, има право на надомест за направените трошоци, но најмногу до висината на користа што ја постигнал другиот.

Однесување на додатоците

Член 214

Секој работодавач без налог има право да ги однесе предметите со кој го зголемил туѓиот имот, а за кои не му се надоместуваат направените издатоци, ако тие можат да се одвојат без оштетување на предметот на кој му се додадени, но лицето во чија работа се замешал, ако сака, може да ги задржи тие додатоци

доколку ќе му ја надомести нивната сегашна вредност, но најмногу до износот на направените издатоци.

Отсек 3

ВРШЕЊЕ ТУЃИ РАБОТИ ПРОТИВ ЗАБРАНА

Член 215

(1) Тој што врши туѓа работа и покрај забраната на лицето чија е работата, а за забраната знаел или морал да знае, ги нема правата што му припаѓаат на работодаводителот без налог.

(2) Тој одговара за штетата што ја причинил со мешањето во туѓи работи, дури и ако до неа дошло без негова вина.

(3) Кога забраната за вршење на работата не е во согласност со законот или е неморална, а особено ако некој забранил друг да исполни некоја негова законска обврска што не трпи одлагање, важат општите правила за работодаството без налог.

Отсек 4

НЕВИСТИНСКО РАБОТОВОДСТВО

Член 216

(1) Тој што врши туѓа работа со намера да ги задржи за себе постигнатите користи, иако знае дека работата е туѓа, должен е на барање од оној чија е работата да поднесе сметка како работодаводител без налог и да му ги предаде сите постигнати користи.

(2) Оној чија е работата може да бара и враќање на предметите во поранешната состојба, како и надомест на штетата.

Отсек 5

ОДОБРЕНИЕ

Член 217

Ако оној чија е работата дополнително го одобри она што е извршено, работодаводителот без налог се смета за налогопримач кој од почетокот работел по налог од лицето чија е работата.

Прашања:

1. Кои се страни на работоводство без налог и каква способност треба да поседуваат тие за полноважност на односот?
2. Објасни ја содржината на облигациониот однос работоводство без налог – кои права и обврски произлегуваат за страните од овој однос.
3. Кои се условите за да настане работоводство без налог?
4. За колку видови работоводство без налог зборува нашиот ЗОО?